

Absències universitàries.

Informe de resultats d'una enquesta a estudiants de la Universitat de València.

Alicia Villar i Aguilés
Francesc Jesús Hernández i Dobon

desembre 2009

ÍNDIX DE L'INFORME

1. Presentació de l'informe	12
2. Definició, objectius i hipòtesis de treball	14
2.1. Punt de partida	14
2.2. Metodologia aplicada	15
2.3. Objectius i hipòtesis de treball	16
3. Característiques de l'estudiantat i de la mostra de l'enquesta	20
3.1. Introducció	20
3.2. Estudiantat per gènere	22
3.3. Estudiantat segons grup d'edat	23
3.4. Situació econòmica de l'estudiantat	24
3.4.1. Activitat laboral	24
3.4.2. Ingressos no laborals de l'estudiantat	27
3.4.2.1. Aportacions de les famílies	27
3.4.2.2. Beques per a l'estudi	30
3.4.3. Persones dependents de l'estudiantat	32
3.4.4. Situació econòmica general de l'estudiantat	33
3.5. Capital educatiu de l'estudiantat	36
3.6. Posicionament polític de l'estudiantat	38
3.7. Ubicació acadèmica	40
3.7.1. Xarxa educativa de procedència	40
3.7.2. Branques de coneixement d'ubicació universitària	43
4. Alguns elements que intervenen en la decisió (decisiva o no) de triar la carrera.....	44
4.1. Introducció	44
4.2. Recursos d'informació utilitzats en l'elecció d'estudis.....	47
4.2.1. Recursos d'informació segons el gènere	50
4.2.2. Recursos d'informació la relació de dependència econòmica familiar.....	53

4.2.3. Recursos d'informació segons la titulació elegida	55
4.3. Referents professionals d'influència en l'elecció d'estudis.....	57
4.3.1. Referents professionals i gènere	59
4.3.2. Referents professionals i situació econòmica	61
4.3.3. Referents professionals i ubicació acadèmica	62
4.4. Motius adduïts en l'elecció de la carrera i de la universitat	64
4.4.1. Motiu d'elecció i gènere	66
4.4.2. Motiu d'elecció i situació econòmica	69
4.4.3. Motiu d'elecció i ubicació acadèmica	71
4.5. Resultats destacats sobre l'elecció d'estudis i línees d'actuació	74
5. L'accés a la universitat: ajustos i desajustos.....	77
5.1. Introducció	77
5.2. La quota d'accés en el procés d'admissió universitària	79
5.2.1. Quota d'accés i gènere	80
5.2.2. Quota d'accés i situació econòmica	81
5.2.3. Quota d'accés i titulació	85
5.3. L'ordre de preferència de la titulació en la preinscripció	89
5.3.1. Ordre de preferència de la titulació i gènere	90
5.3.2. Ordre de preferència de la titulació i situació econòmica	92
5.3.3. Ordre de preferència de la titulació i component acadèmic	97
5.4. Accions per a l'admissió de la titulació elegida en primer lloc	102
5.4.1. Accions per a l'admissió i gènere	104
5.4.2. Accions per a l'admissió i nivell de dependència econòmica	105
5.4.3. Accions per l'admissió i ubicació acadèmica	107
5.5. Resultats destacats en relació amb l'accés universitari i línees d'actuació	109
6. Diferents dedicacions als estudis, diferents ritmes	112
6.1. Introducció	112

6.2. La mesura de la formació universitària	113
6.3. Crèdits i assignatures. Expectatives i realitats dimensionades	114
6.4. Motius de no concórrer als exàmens i de no presentar-se a les convocatòries.....	122
6.4.1. Motius de no presentar-se als exàmens i gènere	126
6.4.2. Motius de no presentar-se als exàmens i situació econòmica	127
6.4.3. Motius de no presentar-se als exàmens i titulació	131
6.5. L'assistència a les classes	133
6.5.1. L'assistència a classes i el gènere	137
6.5.2. L'assistència a classes i l'ocupació de l'estudiantat	138
6.5.3. L'assistència a classes segons la ubicació acadèmica	140
6.6. Resultats destacats sobre els ritmes i les dedicacions als estudis i línees d'actuació	141
7. L'abandó d'estudis: més que abandó definitiu, canvis d'itinerari	143
7.1. Introducció	143
7.2. Volum del canvi de titulació	146
7.3. Raons del canvi de titulació	149
7.4. Canvi de titulació i gènere	151
7.5. Canvi de titulació i situació econòmica	154
7.6. Canvi de titulació i titulacions estudiades	159
7.7. Resultats destacats en relació amb el canvi de titulació i línees d'actuació	161
Consideració final. Escenari de futur	164
Bibliografia consultada	165
Annex 1. Fitxa tècnica de l'enquesta	167
Annex 2. Qüestionari aplicat	169

ÍNDIX DE TAULES

TAULA 1: Estudiantat matriculat en la Universitat de València. Període 2002-03 al 2007-08	20
TAULA 2: Estudiantat matriculat en les universitats espanyoles. Període 2001-02 al 2007-08	21
TAULA 3: Evolució de l'estudiantat de grau matriculat i dones matriculades. Cursos del 2001-02 al 2006-07.....	22
TAULA 4: Estudiantat segons el sexe de la mostra de l'enquesta	22
TAULA 5: Estudiantat segons el grup d'edat de la mostra de l'enquesta	23
TAULA 6: Treball de l'estudiantat de la mostra de l'enquesta	24
TAULA 7: Treball de l'estudiantat de la mostra de l'enquesta. Total d'estudiantat i de la branca de Ciències Socials	25
TAULA 8: Situació laboral de l'estudiantat que treballa de la mostra de l'enquesta	25
TAULA 9: Situació laboral de l'estudiantat que no treballa de la mostra de l'enquesta	26
TAULA 10: Font d'obtenció de recursos econòmics de l'estudiantat de la mostra de l'enquesta	28
TAULA 11: Nivell d'ingressos del pare i de la mare de l'estudiantat de la mostra de l'enquesta	28
TAULA 12: Estudiantat dependent i independent de l'economia familiar i percentatge sobre el fet de conèixer el salari del pare i de la mare en l'estudiantat de la mostra	29
TAULA 13: Beca d'estudis en l'estudiantat de la mostra de l'enquesta	30
TAULA 14: Persones dependents de l'estudiantat de la mostra estudiada	32
TAULA 15: Treball de l'estudiantat i situació de dependència familiar en l'estudiantat de la mostra de l'enquesta (%)	33
TAULA 16: Taxes d'activitat de la població en general	34
TAULA 17: Taxes d'activitat de la població que cursa estudis universitaris	34
TAULA 18: Nivell d'estudis del pare i de la mare de l'estudiantat	36
TAULA 19: Nivell d'estudis de pares i mares. Universitat de València, mostra de l'enquesta i població espanyola major de 45 anys (%)	37
TAULA 20: Posicionament polític de la mostra de l'enquesta en comparació amb les dades del CIS	38

TAULA 21: Posicionament polític de la mostra de l'enquesta en comparació amb les dades del CIS sense considerar les respostes NS/NC	39
TAULA 22: Titularitat del centre educatiu on es va cursar l'educació primària	40
TAULA 23: Estudiantat segons la branca de coneixement a la qual pertany. Dades de l'enquesta i del total de la UVEG.....	43
TAULA 24: Recurs d'informació utilitzat per a l'elecció d'estudis en l'estudiantat de la mostra (%)	47
TAULA 25: Recurs d'informació utilitzat i determinant en l'elecció d'estudis en l'estudiantat de la mostra (%)	49
TAULA 26: Recurs d'informació utilitzat per a l'elecció d'estudis i sexe (%)	50
TAULA 27: Recurs d'informació determinant per a l'elecció d'estudis i sexe (%)	52
TAULA 28: Recurs d'informació utilitzats i situació econòmica de l'estudiantat (%)	53
TAULA 29: Recursos d'informació extrínsecs i intrínsecs i situació econòmica (%)	54
TAULA 30: Recursos d'informació utilitzats i branca de coneixement de la titulació cursada de l'estudiantat de la mostra (%)	55
TAULA 31: Referent professional en l'elecció d'estudis en la mostra analitzada (%)	57
TAULA 32: Referent professional en l'elecció d'estudis i sexe (%)	59
TAULA 33: Referent professional en l'elecció d'estudis i situació econòmica en l'estudiantat de la mostra (%)	61
TAULA 34: Referent professional en l'elecció d'estudis i titulació estudiada segons branca de coneixement (%)	62
TAULA 35: Motiu d'elecció d'estudis en l'estudiantat de la mostra (%)	65
TAULA 36: Principal motiu en l'elecció dels estudis universitaris i sexe (%)	66
TAULA 37: Principal motiu en l'elecció de la universitat i sexe (%)	67
TAULA 38: Principal motiu en l'elecció dels estudis universitaris i situació econòmica de l'estudiantat de la mostra (%)	69
TAULA 39: Principal motiu en l'elecció dels estudis universitaris i treball de l'estudiantat de la mostra (%)	70

TAULA 40: Principal motiu en l'elecció dels estudis universitaris i branca de coneixement de l'estudiantat de la mostra (%)	71
TAULA 41: Principal motiu en l'elecció de la universitat i branca de coneixement de l'estudiantat de la mostra (%)	73
TAULA 42: Quota d'accés a la Universitat. Recull de Dades UVEG i enquesta (%)	79
TAULA 43: Quota d'accés a la Universitat. Enquesta a estudiants. Sexe (%)	80
TAULA 44: Quota d'accés a la Universitat. Treball de l'estudiant (%)	82
TAULA 45: Quota d'accés a la universitat. Beca d'estudis (%)	83
TAULA 46: Quota d'accés a la Universitat i dependència econòmica familiar (%)	84
TAULA 47: Quota d'accés a la Universitat. Titulació per àrees de coneixement (%)	86
TAULA 48: Freqüències de casos en la taula de contingència de les variables quota d'accés a la Universitat i titulació agrupada per àrea i cicle (%)	87
TAULA 49: Trànsits des de cicles formatius de grau superior de FP a la Universitat en la mostra estudiada en l'enquesta	88
TAULA 50: Distribució percentual segons nota d'accés (interval) i sexe. Curs 2005-06. Dades universitats espanyoles (%)	90
TAULA 51: Lloc de preferència en la preinscripció de la titulació que està estudiant i sexe (%)	90
TAULA 52: Lloc de preferència en la preinscripció de la titulació que està estudiant i treball de l'estudiant (%)	92
TAULA 53: Lloc de preferència en la preinscripció de la titulació que està estudiant i obtenció de recursos econòmics (%)	93
TAULA 54: Freqüències relatives de la situació econòmica de l'estudiant (%)	94
TAULA 55: Lloc de preferència en la preinscripció de la titulació que està estudiant i situació econòmica de l'estudiant (%)	95
TAULA 56: Lloc de preferència en la preinscripció de la titulació que està estudiant i beca d'estudis (%)	96
TAULA 57: Lloc de preferència en la preinscripció de la titulació que està estudiant segons l'àrea d'estudis i el cicle a la qual pertany (%)	100
TAULA 58: Accions realitzades per intentar entrar en la titulació que volia com a primera opció en la mostra estudiada (%)	103

TAULA 59: Accions realitzades per intentar entrar en la titulació que volia com a primera opció i sexe (%)	104
TAULA 60: Accions realitzades per intentar entrar en la titulació que volia com a primera opció i nivell de dependència econòmica familiar (%)	106
TAULA 61: Accions realitzades per intentar entrar en la titulació que volia com a primera opció i titulació per branca (%)	107
TAULA 62. Nombre de crèdits matriculats	114
TAULA 63. Nombre d'assignatures matriculades	116
TAULA 64. Nombre d'assignatures de les quals s'han presentat a l'examen en la primera convocatòria	117
TAULA 65. Nombre de crèdits superats en la titulació que està cursant l'estudiantat de la mostra estudiada	119
TAULA 66. Motiu de no presentar-se a un examen (%)	123
TAULA 67. Motiu de no presentar-se a la primera convocatòria (%)	124
TAULA 68. Motiu de no presentar-se a la primera convocatòria d'examen segons el sexe (%)	126
TAULA 69. Motiu de no presentar-se a la primera convocatòria d'examen i treball de l'estudiantat (%)	127
TAULA 70. Motiu de no presentar-se a la primera convocatòria d'examen i situació de dependència familiar de l'estudiantat (%)	128
TAULA 71. Motiu de no presentar-se a la primera convocatòria d'examen i beca de l'estudiantat (%)	129
TAULA 72. Motiu de no presentar-se a la primera convocatòria d'examen i branca de coneixement de la titulació estudiada (%)	131
TAULA 73: Freqüència d'assistència a classes de teoria en l'estudiantat de la mostra (%)	134
TAULA 74: Freqüència d'assistència a classes de pràctica en l'estudiantat de la mostra (%)	134
TAULA 75: Freqüència d'assistència a classes de teoria i de pràctica en l'estudiantat de la mostra (%)	135
TAULA 76: Freqüència d'assistència a classes de teoria en l'estudiantat de la mostra segons el sexe (%)	137
TAULA 77: Freqüència d'assistència a classes de teoria i treball de l'estudiantat de la mostra (%)	138

TAULA 78: Freqüència d'assistència a classes de teoria i situació econòmica de l'estudiantat de la mostra (%)	139
TAULA 79: Freqüència d'assistència a classes de teoria i titulacions per branques de coneixement (%)	140
TAULA 80: Freqüències relatives a la pregunta sobre canvi de titulació (%)	146
TAULA 81: Freqüències relatives sobre el canvi de titulació segons titulacions relacionades o no	147
TAULA 82: Freqüències sobre el canvi de titulació segons titulacions relacionades o no	147
TAULA 83: Freqüències relatives del canvi de titulació segons sexe (%)	151
TAULA 84: Mitjana de crèdits "perduts" segons sexe	151
TAULA 85: Motius del canvi de titulació segons sexe (%)	152
TAULA 86: Relació entre la font d'ingressos de l'estudiant i el canvi de titulació (%)	155
TAULA 87: Relació entre el treball de l'estudiant i el canvi de titulació (%)	156
TAULA 88: Relació entre el treball de l'estudiant i motiu del canvi de titulació (%)	157
TAULA 89: Relació entre les àrees de coneixement de les titulacions i canvi de titulació (%)	159
TAULA 90: Relació entre l'agrupació per àrees de coneixement de les titulacions i l'agrupació segons cicle per a l'estudiantat que no ha canviat (%)	160

ÍNDIX DE GRÀFICS I QUADRES

GRÀFIC 1: Hipòtesis i preguntes de l'enquesta	18
QUADRE 1: Aproximació sobre la dedicació en el nou sistema ECTS	35
QUADRE 2: Recursos d'informació utilitzats i branca de coneixement	56
QUADRE 3: Motius d'elecció d'estudis i branca de coneixement	72
QUADRE 4: Aproximació a algunes característiques sociològiques dels estudiants admesos en la titulació inscrita en 1er i en 4t lloc en la preinscripció	101
QUADRE 5: Aproximació a algunes característiques sociològiques dels estudiants en relació amb les accions realitzades per intentar entrar en la titulació que havien triat primer	108
QUADRE 6: Estimació de crèdits "perduts" pels canvis de titulacions	148

Capítol 1. Presentació de l'informe

L'informe que presentem a continuació detalla el procediment que s'ha seguit, així com els resultats obtinguts, en una enquesta a estudiants¹ de la Universitat de València que ha estat realitzada a finals de juny de 2009 en el marc d'un projecte presentat al Vicerectorat de Convergència Europea i Qualitat. L'equip d'investigació que ha realitzat el treball està format per Francesc J. Hernández, professor del Departament de Sociologia i Antropologia Social, i Alicia Villar, sociòloga i tècnica d'informació del Servei d'Informació a l'Estudiant-DISE. L'informe ha comptat amb l'assessorament del professor Albert Piñero. El treball de camp l'ha realitzat l'empresa Beta Consulting S.L.

Aquest treball forma part d'una línia d'investigació que ha anat desenvolupant-se des de 2005 iniciada pel professor Ernest Garcia i que compta amb un primer treball presentat en 2006 sobre l'absència en els estudis². Aquest treball ha estat desenvolupat per una iniciativa del Vicerectorat de Convergència Europea i Qualitat que ha permès donar-li continuïtat i complementarietat als resultats obtinguts mitjançant l'aplicació d'una enquesta a estudiants de la Universitat de València. Es tracta d'una investigació que s'ajusta a la realitat actual i al marc d'actuació futura de la Universitat de València, expressada en el recent Pla Estratègic de la Universitat de València 2008-2011.

Agraïm des d'ací el suport dipositat en aquest projecte per part del Vicerectorat i esperem que els resultats que presentem siguen d'interés i d'utilitat per a la Universitat de València. També volem manifestar la nostra disponibilitat per tractar i donar a conèixer els resultats detallats si es considera adient.

---

¹ Emprem el terme genèric *estudiants* i el terme *estudiantat* per referir-nos a ambdós sexes per tal d'afavorir la lectura. Quan fem la distinció entre els estudiants i les estudiantes és perquè s'està tractant el component de gènere i, per tant, és necessari distingir-lo així.

² Un resum d'aquest treball pot consultar-se en Villar Aguilés, Alicia (2007): "No me presento al examen. Ausencias evaluativas en la Universitat de València" en Diversos autors: *Espacios de formación. Educación y formas de vida social*. Alzira, Editorial Germania.

Capítol 2. Definició, objectius i hipòtesis de treball

2.1. Punt de partida

Comencem amb una definició operativa d'absència: considerem que un estudiant és absent quan, havent-se matriculat d'un 75% o més dels crèdits que corresponen a un curs, s'ha presentat a un 25% o menys d'aquests. Si tenim en compte un determinat grup d'estudiants la taxa d'absència serà la proporció d'estudiants absents. Aquesta taxa seria un indicador educatiu que es podria emprar per les institucions universitàries per mesurar l'absència i que ha estat desenvolupada en treballs anteriors³.

El concepte d'absència l'entendem com una *noció-contenidor* de situacions desajustades, en les quals es poden trobar tant l'estudiantat absent com els no absent, és per això que l'objectiu del treball és fer una primera aproximació a algunes de les situacions desajustades que es vinculen amb l'absència. Altrament dit, es tracta de contemplar el fenomen no des del final de la canonada, sinó més bé indagar-ho en el seu procés.

La perspectiva, per tant, no és la de calcular a posteriori taxes d'absència i proposar mesures correctives *ad hoc*, vinculades amb els indicadors definits normativament⁴ i/o amb expectatives institucionals, sinó enfocar la recerca en una perspectiva més ampla: les situacions de desajust sobre les quals podem fer una anàlisi comprensiva i proposar mesures acadèmiques de major abast. Per tant, l'estudi de l'absència en la mesura que permet apropar-se a situacions desajustades, funcionant com a una *noció-pont*, serveix per detectar-les i proposar intervencions institucionals. Aquestes pretensions es concreten en el següent objectiu general:

Identificar el comportament de les variables sociològiques bàsiques, com ara gènere, situació econòmica i ubicació acadèmica, implicades en les situacions desajustades que es relacionen amb l'absència.

---

³ La definició d'aquesta taxa i l'anàlisi dels resultats del seu càlcul és una proposta d'Ernest Garcia i Alicia Villar presentada a la Universitat de València en una fase anterior d'aquesta línia investigadora (*Op. cit.*, Villar Aguilés, A.: 2007).

⁴ Reial Decret 1393/2007, de 29 d'octubre, pel qual s'estableixen l'ordenació dels ensenyaments universitaris oficials.

2.2. Metodologia aplicada

El fet que la recerca s'adreça a les situacions de desajustades relacionades amb l'absència i no només amb la població absent és el que exigís l'elaboració d'una enquesta per disposar de dades primàries i avançar en la indagació de les situacions desajustades més enllà del que ens aportaria l'ús exclusiu de dades secundàries, tot i que les hem fer servir per a una comparativa entre les característiques sociològiques bàsiques de l'estudiantat de la Universitat de València i les de la mostra de l'enquesta. La fitxa tècnica de l'enquesta es pot consultar a l'annex 1 i el qüestionari aplicat en l'annex 2.

Segons l'enquesta i amb una primera aproximació, l'absència, tal i com l'hem definida, sembla relacionar-se amb situacions desajustades que es manifesten en quatre escenaris:

- a) *Les decisions sobre l'elecció d'estudis*, com ara, els recursos d'informació determinants en l'elecció. Segons l'enquesta el 18% dels estudiants declaren no haver utilitzat cap recurs informatiu en la seua decisió. Tanmateix aquest percentatge augmenta a un 28% en aquells estudiants de la mostra qualificats, en aquest estudi, com a absents i minva a un 16% en el no absents.
- b) *L'accés als estudis universitaris*, com és el cas de, de l'ordre de preferència de la titulació cursada. Segons l'enquesta, en el cas d'estudiants no absents 1 de cada 5 no accedeix a la titulació elegida en primer lloc en la preinscripció, en canvi en el cas del estudiants absents s'eleva a 1 de cada 3.
- c) La pràctica de l'estudi, amb *les diferents dedicacions i ritmes* que poden haver-hi. L'enquesta palesa que 1 de cada 3 estudiants absents afirmen anar sempre o quasi sempre a les classes teòriques, proporció que augmenta a 2 de cada 3 estudiants en els no absents.
- d) *L'abandó dels estudis iniciats*, com és el cas d'haver canviat o no de titulació. Els resultats de l'enquesta mostren que 1 de cada 3 estudiants que no és absent afirmen que han canviat de titulació una o més vegades, proporció que puja a 2 de cada 5 en el cas dels estudiants absents.

2.3. Objectius i hipòtesis de treball

Fins a aquest moment, hem presentat la definició de l'absència, l'objectiu general de la recerca, la metodologia aplicada i els escenaris en els quals es poden produir situacions desajustades que es trobarien vinculades amb l'absència. Precisem ara concretar l'objectiu general amb la formulació d'una sèrie d'objectius específics i, així, entendre millor la realització del treball.

Objectiu específic 1: *Identificar situacions desajustades en els quatre escenaris descrits.*

Objectiu 2: *Mesurar l'impacte de les variables sociològiques bàsiques en el desenvolupament de les situacions desajustades*

Objectiu 3: *Detectar els límits del present estudi per tal de suggerir futures recerques.*

Objectiu 4: *Aportar un repertori de propostes als responsables universitaris.*

L'enquesta s'ha dotat d'unes hipòtesis, les quals constitueixen una peça fonamental en la construcció del qüestionari i mantenen relació directa amb l'objectiu general i els objectius de treball. Les hipòtesis són els elements que doten a la investigació d'un tarannà explicatiu i són de caràcter deductiu en la mesura que pretenen comprovar aquells supòsits elaborats a partir d'un treball aprofundit de consulta sobre el coneixement teòric existent i sobre les dades i fonts secundàries. A més, tenen a veure amb deduccions obtingudes a partir de l'experiència investigadora anterior de base qualitativa. La seua formulació és una aposta per la precisió, per la qual cosa és important elaborar *un cos d'hipòtesis metòdicament construïdes amb mires a la prova experimental. El fet de negar la formulació explícita d'un cos d'hipòtesis basades en una teoria, és condemnar-se a l'adopció de supòsits tals com les prenocions de la sociologia espontània i de la ideologia, és a dir, els problemes i conceptes que es tenen*

en tant subjecte social quan no se'ls vol tindre com a sociòleg (Bourdieu, 2002:59)⁵. Així doncs, les hipòtesis⁶ que hem enunciat són les següents:

Pel que fa al primer dels escenaris esmentats, qualsevol mesura acadèmica que tinga com a objectiu el tractament de l'absència haurà de tindre en compte que les variables sociològiques condicionen els elements que intervenen en el procés d'elecció dels estudis universitaris. Per tant, la hipòtesi 1 a demostrar és que: *les variables sociològiques condicionen l'elecció dels estudis universitaris*.

Respecte al segon escenari, tota actuació acadèmica que tinga com a objectiu el tractament de l'absència haurà de considerar que les variables sociològiques condicionen els elements que intervenen en el procés de l'accés als estudis universitaris. Per tant, la hipòtesi 2 a demostrar és que: *les variables sociològiques condicionen l'accés als estudis universitaris*.

Quant al tercer escenari, tota mesura que tinga com a objectiu el tractament de l'absència haurà de tenir present que les variables sociològiques condicionen els ritmes i les dedicacions a l'estudi. Per tant, la hipòtesi 3 a demostrar és que: *les variables sociològiques condicionen els ritmes de dedicació a l'estudi*.

Per últim, el quart escenari planteja que tota proposta que tinga com a objectiu el tractament de l'absència haurà de tenir present que les variables sociològiques condicionarà les situacions de canvis de titulació. Per la qual cosa, la hipòtesi 4 a demostrar és que: *les variables sociològiques condicionen els canvis de titulació*.

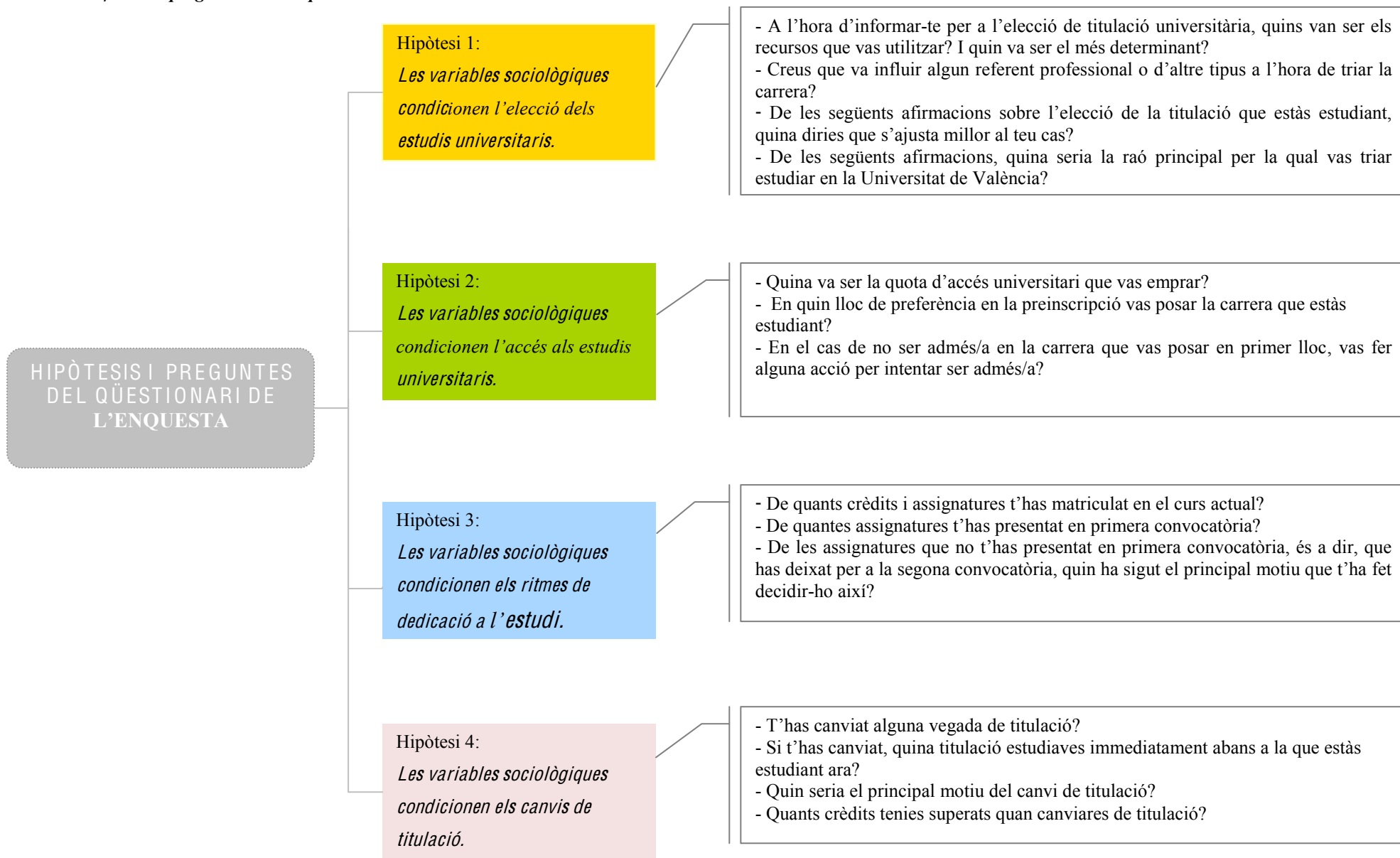
Doncs, el qüestionari que s'ha aplicat (vegeu l'annex 2) ha estat dissenyat específicament per a aquesta enquesta on hi ha una selecció de preguntes que es vinculen concretament amb els quatre escenaris i les quatre hipòtesis enunciades com es pot apreciar en el quadre següent.

---

⁵ *El oficio del sociólogo* de Pierre Bourdieu, Jean-Claude Chamboredon, Jean Claude Passeron.

⁶ Volem recordar en aquest punt que les hipòtesis enunciades provenen d'una primera fase d'investigació qualitativa i que es desprenen dels discursos aportats a través dels grups de discussió amb estudiants de la Universitat de València.

GRÀFIC 1: Hipòtesis i preguntes de l'enquesta

A partir de les quatre hipòtesis es planteja un tractament estadístic de caràcter bivariant amb la intenció d'acreditar les relacions de condicionament que mantenen les variables sociològiques amb les variables dependents, pròpies de la investigació, que es corresponen amb els quatre escenaris de situacions desajustades. Les variables sociològiques investigades són:

- *Component de gènere:*
  - variable sexe

- Component econòmic:
  - variable treball de l'estudiant
  - situació laboral dels que treballen
  - situació laboral dels que no treballen
  - beca d'estudis
  - obtenció dels recursos econòmics

- Component acadèmic:
  - variable titulació que està estudiant agrupada per branca de coneixement
  - variable titulació segons centre
  - variable titulació segons cicle

Capítol 3. Característiques sociològiques bàsiques de l'estudiantat de la Universitat de València i de la mostra estudiada

3.1. Introducció

A continuació exposarem les característiques sociològiques bàsiques dels estudiants de grau de la Universitat de València, que són l'objecte d'aquest informe, i els relacionarem amb les característiques de la mostra estudiada.

A la Universitat de València hi ha uns 55.000 estudiants, sense comptar els de centres adscrits. La major part de l'estudiantat (el 83%) es troba en estudis de grau (carreres de 1r i 2n cicle, segons la denominació anterior). Als darrers cursos s'observa un descens en els estudiants de grau, encara que suau. A més, un de cada sis estudiants de la Universitat es troba cursant estudis de postgrau. A diferència del grau, als darrers anys ha crescut la matrícula de postgrau en major proporció que la dels graus, fins arribar a un cert equilibri, com s'aprecia en la taula 1.

*TAULA 1: Estudiantat matriculat en la Universitat de València.
Període 2002-03 al 2007-08.*

Universitat de València	Curs 2002-03	Curs 2007-08	Variació
Grau	46.989	45.731	-2,67%
Postgrau	8.002	8.886	+11,04%
Total	54.991	54.617	-0,68%

Font: Elaboració pròpia a partir del Recull de dades 2007-08.

En el conjunt de la població universitària espanyola es dona una tendència anàloga, a saber, el descens de l'estudiantat de grau i l'augment de l'estudiantat de postgrau, encara que, en termes generals, el major percentatge de descens del primer no és compensat per l'augment del segon, la qual cosa produeix un descens en termes absoluts (taula 2).

TAULA 2: Estudiantat matriculat en les universitats espanyoles.
Període 2001-02 al 2007-08.

Universitats espanyoles	Curs 2001-02	Curs 2007-08	Variació
Grau	1.525.989	1.389.553	-8,94%
Postgrau	72.426*	73.599	+1,61%

Font: Ministeri d'Educació. (*) Curs 2004-05.

Si deixem de banda els estudis de postgrau i considerem que les carreres universitàries tenen una durada habitual de 3 o 5 cursos, la població universitària presenta un ample ventall d'edats. Hi ha prou a pensar que el 30% dels estudiants de grau de la Universitat tenen 25 o més anys⁷, circumstància en la qual es troben també la major part d'estudiants de postgrau. Per tant, la condició d'estudiant universitari coincideix amb un període ample, on esdevenen canvis biogràfics ben importants⁸. Per tal que les conclusions de la nostra recerca foren rellevants, *calia reduir la mostra estudiada a una porció de la població universitària en la qual els factors biogràfics tingueren el mínim impacte en explicar l'abandó dels estudis*. És per això que hem limitat el nostre estudi als estudiants de nou ingrés. Els estudiants de nou ingrés, lògicament d'edat menor en termes generals i amb un ventall d'edats més acotat, permeten una indagació més precisa de les circumstàncies acadèmiques que resulten rellevants en l'estudi de les absències universitàries (no assistència a classes o a exàmens, ritmes de dedicació propis, canvis de titulació o abandó). Lògicament, calia que la indagació estiguera suficientment separada de l'accés, val a dir, de la primera matrícula, per tal que els factors a estudiar hagueren tingut un temps d'actuació. És per això que la mostra ha estat escollida aleatòriament dos cursos després de l'accés a la Universitat.

A continuació determinarem les característiques sociològiques bàsiques dels estudiants de nou accés i les compararem amb les característiques de la mostra.

⁷ Segons les dades 13.846 estudiants d'un total de 45.731 (*Recull de dades 2007-08*).

⁸ Aquesta conclusió també es pot fonamentar amb el càlcul dels anys de permanència dels titulats de grau. Segon el Recull de dades 07/08 (taula 1.2.3.4), dels 6.233 estudiants graduats, 265 havien estat a la universitat 10 anys o més, i 2.445 més de 6 o més anys.

3.2. Estudiantat per gènere

No disposem de dades d'estudiants de nou ingrés desagregades per gènere, però podem considerar que la distribució serà anàloga a la del conjunt de l'estudiantat, perquè pràcticament es manté la mateixa relació d'homes i de dones als darrers anys. Des de la perspectiva de gènere, la composició de l'estudiantat de la nostra universitat es manté pràcticament constant, com palesa la taula 3.

TAULA 3: Evolució de l'estudiantat de grau matriculat i dones matriculades. Cursos del 2001-02 al 2006-07.

Curs	2001-02	2002-03	2003-04	2004-05	2005-06	2006-07
Estudiantat de grau	48.089	46.989	46.488	45.682	45.495	45.574
Dones	31.074	30.419	30.136	29.293	28.908	28.660
%	64,6	64,7	64,8	64,1	63,5	62,9

Font: Elaboració pròpia a partir del Recull de dades 2006-07.

Com es pot veure, la Universitat de València és una universitat on hi ha proporcionalment més presència de dones que en aquella situació d'equilibri que se suposa en les cohorts d'edat de l'estudiantat per al conjunt de la societat. Potser les xifres dels quatre darrers cursos de la taula indiquen una certa tendència, ben lleugera, a acostar-se a l'equilibri social. En tot cas, el procés de reforma de les titulacions en marxa potser introduïska canvis en aquesta composició.

En el cas de la mostra estudiada, es dóna la mateixa proporció de dones i homes que hem vist per al conjunt de l'estudiantat, com es pot apreciar a la taula 4.

TAULA 4: Estudiantat segons el sexe de la mostra de l'enquesta.

SEXE	Freqüència	%
Home	171	37,17
Dona	289	62,83
<i>N</i>	<i>460</i>	<i>100,00</i>

3.3. Estudiantat segons grup d'edat

Com ja hem comentat abans, l'opció d'analitzar en aquesta enquesta a l'estudiantat de nou accés ha sigut decidida per tal de minimitzar els factors biogràfics, que poden condicionar l'abandó, té com a conseqüència una diferència entre la distribució d'edats de la mostra, que suposarem anàloga a la dels estudiants de nou accés i a la del conjunt de l'estudiant universitari.

Pel que fa a l'edat dels estudiants, hem agrupat els anys de naixement en quatre cohorts d'edat. Cal tenir en compte que la població d'estudiants universitaris és una població jove i que, per tant, les agrupacions per edats seran diferents a les de altres enquestes dirigides a la població en general. Com veiem (taula 5) la major part dels estudiants tenen edats compreses entre 18 i 20 anys (60%), com és lògic en una mostra d'estudiants de primera matrícula. Tot i això, la proporció d'estudiants majors de 21 anys fins a 25 podem considerar-la notable (27%) i gairebé un 9% en té més de 26 anys.

TAULA 5: Estudiantat segons el grup d'edat de la mostra de l'enquesta.

GRUP D'EDAT	Freqüència	%
<21 anys	276	60,00
21-25	127	27,61
26-35	41	8,91
>35	16	3,48
<i>N</i>	<i>460</i>	<i>100,00</i>

3.4. Situació econòmica de l'estudiantat

3.4.1. Activitat laboral

Una altra de les informacions importants és conèixer si l'estudiant té treball remunerat o no i, a més, quina és la situació laboral dels que treballen i, d'altra part, quina és la situació dels que no treballen. Els estudiants que no treballen (taula 6) són lleugerament més nombrosos (55%) d'aquells que sí que tenen algun treball remunerat (45%). En el grup dels que treballen, aquells que tenen una major dedicació (15 o més hores setmanals) dobla als que tenen una dedicació menor a 15 hores, per tant, una part important dels estudiants (30%) treballa 15 hores o més a la setmana.

TAULA 6: Treball de l'estudiantat de la mostra de l'enquesta.

TREBALL ESTUDIANT	Freqüència	%
Treballa 15 o més hores per setmana	137	29,78
Treballa menys de 15 hores per setmana	67	14,57
No té cap treball remunerat	256	55,65
<i>N</i>	<i>460</i>	<i>100,00</i>

Podem suposar que el treball dels estudiants de primer accés té una distribució anàloga al treball de l'estudiantat de la Universitat de València (taula 7).⁹ S'ha afegit la desagregació de l'estudiantat del Campus de Tarongers, que correspon a la branca de titulacions de Ciències Socials, que com hem vist en l'epígraf anterior està sobrerrepresentat a la mostra.

---

⁹ Hom podria suposar que en considerar tota la població universitària i no només els estudiants de nou accés hi hauria un percentatge major de població amb una activitat laboral que li permetera una situació d'autonomia econòmica. Ara bé aquesta suposició ha de contemplar que el percentatge de persones que desenvolupen una jornada laboral normal és certament molt baix, com es dedueix del fet que només un 30% treballa més de 15 hores a la setmana.

**TAULA 7: Treball de l'estudiantat de la mostra de l'enquesta.
Total d'estudiantat i de la branca de Ciències Socials.**

TREBALL ESTUDIANTAT	Estudiantat		Ciències Socials (Tarongers)	
	Freqüència	%	Freqüència	%
Treballa 15 o més hores per setmana	9.212	20,21	4.575	25,28
Treballa menys de 15 hores per setmana	2.904	6,37	1.203	6,65
No té cap treball remunerat	33.125	72,68	12.133	67,05
NS/NC	333	0,73	184	1,02
<i>N</i>	<i>45.574</i>	<i>100,00</i>	<i>18.095</i>	<i>100,00</i>

Font: Elaboració pròpia a partir del Recull de dades 2006-07.

Per al grup d'estudiants que treballen, la situació laboral més nombrosa (taula 8) és la d'assalariats amb contracte eventual (40%), seguida molt de prop pels assalariats amb contracte fix (37%). En un tercer lloc es troben els estudiants que tenen un sou, però no un contracte¹⁰ (14%), aquesta dimensió sumada a l'eventualitat aporten un indicador d'una notable precarietat laboral entre els estudiants universitaris, un fet social conegut i que ací constatem.

TAULA 8: Situació laboral de l'estudiantat que treballa de la mostra de l'enquesta.

TREBALL ESTUDIANTAT	Freqüència	%
Empresari/a amb persones assalariades	4	2,01
Empresari/a sense persones assalariades i/o autònom/a	10	5,03
Assalariat/da amb un contracte fix	75	37,69
Assalariat/da amb un contracte eventual	80	40,20
Assalariat/da sense contracte	28	14,07
Treball domèstic sense assalariar	0	0,00
Altra situació	2	1,01
<i>N</i>	<i>199</i>	<i>100,00</i>

¹⁰ S'entén com a un contracte formalitzat per escrit.

Quant a les dades sobre situació dels que no treballen (taula 9), la gran majoria es dedica a estudiar únicament (81%) i un percentatge gens menyspreable, quasi un 17%, declara que tenia treball, en un passat proper, però que actualment es troba en situació d'atur. Aquesta dada tampoc resulta sorprenent a causa de la greu i coneguda situació que travessa el mercat laboral, on aquella població que es troba en situacions laborals precàries i eventuais, com poden ser els estudiants, és la primera afectada pels retalls de plantilles i pels acomiadaments.

TAULA 9: Situació laboral de l'estudiantat que no treballa de la mostra de l'enquesta.

TREBALL ESTUDIANT	Freqüència	%
Em dedique només a estudiar	204	81,27
Treballava però ara estic a l'atur	42	16,73
Sóc jubilat o pensionista	1	0,40
No treballo però estic buscant treball	3	1,20
Altra situació	1	0,40
<i>N</i>	<i>251</i>	<i>100,00</i>

3.4.2. Ingressos no laborals de l'estudiantat.

Completem la informació sobre la situació econòmica dels estudiants amb una altra pregunta que indaga sobre la font d'obtenció dels recursos durant el curs, formulada de la següent manera: *Com obtens els recursos econòmics per fer front a les teues despeses personals durant el curs universitari?*

Hem considerat convenient esbrinar quin és el model més nombrós quant a l'obtenció dels recursos per sufragar les despeses anuals. Hi ha estudiants als qui la seua família¹¹ paga per complet totes les seues despeses, hi ha que treballen, però que també reben una ajuda econòmica familiar combinant dues fonts d'ingressos, hi ha d'altres que assumeixen de manera independent les despeses dels curs, etc. Existeixen, per tant, diverses possibilitats, les quals estaran molt vinculades a les possibilitats de dedicació completa o parcial als estudis, perquè òbviament aquells que treballen i fan front a les seues despeses tindran més dificultats per combinar horaris de classes i possibilitats d'assistència o, almenys, disposaran de menys temps per a l'estudi.

3.4.2.1. Aportacions de les famílies.

Les dades mostren que la població universitària, participant en l'enquesta, compta majoritàriament amb l'ajuda econòmica de la seua família per fer front a les despeses durant el curs: a un 30% dels estudiants la família els paga per complet totes les despeses i a un altre 30% dels estudiants, almenys, els paga una part important, ja que una altra part es assumida per treballs de caràcter temporal dels estudiants. Hi ha altres casos on la família intervé, tot i que siga amb aportacions econòmiques puntuals i, pel contrari, un 25% fa front de manera independent a les seues despeses.

---

¹¹ Per família s'entén progenitors o company/a de l'estudiantat.

TAULA 10: Font d'obtenció de recursos econòmics en l'estudiantat de la mostra de l'enquesta.

FONT D'OBTENCIÓ DE RECURSOS ECONÒMICS	Freqüència	%
Els obtinc per complet de la meua família	144	31,30
La major part els obtinc de la meua família i una part els obtinc a través de treballs esporàdics que faig durant el curs	100	21,74
La major part els obtinc de la meua família i una altra part per treballar a l'estiu	30	6,52
Una part els obtinc de la meua família i una altra part de la beca d'estudis	27	5,87
Els obtinc majoritàriament pel meu treball i rep una ajuda puntual de la meua família	39	8,48
Faig front sol/sola a les meues despeses	116	25,22
D'altra	4	0,87
<i>N</i>	<i>460</i>	<i>100,00</i>

La pregunta sobre nivell d'ingressos dels pares i de les mares s'ha formulat només a aquells estudiants que han declarat dependre totalment o parcialment de la seua família, segons s'ha formulat en una pregunta anterior (pregunta sobre la font d'obtenció de recursos). El fet de diferenciar entre els ingressos dels pares i de les mares és perquè és un fet social i conegut la diferència entre homes i dones respecte als sous i és un fet que constatem en les dades de l'enquesta que ens ocupa.

TAULA 11: Nivell d'ingressos del pare i de la mare en l'estudiantat de l'enquesta.

NIVELL D'INGRESSOS (mensuals)	Pare	%	Mare	%
< 450 €	4	1,99	17	11,56
451-750	13	6,47	11	7,48
751-1.200	61	30,35	54	36,73
1.201-1.500	58	28,86	24	16,33
1.501-2.300	42	20,90	26	17,69
2.301-3.000	13	6,47	8	5,44
3.001-3.800	7	3,48	5	3,40
3.801-4.500	2	1,00	1	0,68
>4.500 €	1	0,50	1	0,68
<i>N</i>	<i>201</i>		<i>147</i>	<i>100,00</i>

Aparentment, l'estimació dels ingressos mensuals dels progenitors de la mostra estarien lleugerament per baix de la mitjana que es calcula per a la població assalariada¹². Ara bé, aquesta conclusió s'ha de prendre cautelosament. La relació que mantenen els nivells de renda, les taxes d'activitat i d'ocupació amb els nivells d'estudis assolits (vegeu més endavant taula 18) permetria deduir que els ingressos familiars serien superiors a la mitjana en el cas de les famílies de la mostra. Aquesta conclusió ens porta a sospitar que els estudiants, o bé estimen per baix els ingressos dels seus progenitors, o bé el baix nombre de respostes proporcionades podria produir conclusions esbiaixades.

Un altre detall, subtil però existent, és que els estudiants coneixen en major mesura el nivell d'ingressos del pare que el de la mare (taula 12).

TAULA 12: Estudiantat dependent i independent de l'economia familiar i percentatge sobre el fet de conèixer el salari del pare i de la mare en l'estudiantat de la mostra.

	Total	%	Coneix el salari mensual del pare	Coneix el salari mensual de la mare
Estudiantat que depèn parcialment o totalment de la seua família	344	75%	59%	43%
Estudiantat independent	116	25%		
N	460	100,0		

Potser el fet de conèixer aquesta informació apunta, podríem pensar, a que el sou del pare és el que encara es pren com a sou principal (*cap de família*) i, per tant, més conegut pels fills i filles.

¹² El cost salarial mitjà, estimat pel MTAS, per a l'any 2008 és de 1.762,78 euros/mes, dels quals 1.531,90 són cost salarial ordinari (vg. Anuario de Estadísticas del Ministerio de Trabajo e Inmigración, 2008, es pot consultar en: www.mtas.es). En el cas de la Comunitat Valenciana, la xifra és lleugerament superior 1.569,95 euros/mes. A partir de les dades arreglades en la taula 11 el salari mitjà dels pares és 1.480 i el de les mares 1.306.

3.4.2.2. Beques per a l'estudi.

Una altra de les preguntes indaga sobre si els estudiants reben una beca en concepte d'ajuda a l'estudi. La distribució de freqüències mostra (taula 13) que la meitat dels estudiants no han sol·licitat cap tipus de beca, bé perquè no coneixen la informació sobre les possibilitats de demanar una beca d'estudis, o bé perquè una part d'ells poden conèixer els diferents tipus de beques però no tenen els requisits acadèmics o econòmics que s'exigeixen per demanar-la.

TAULA 13: Beca d'estudis en l'estudiantat de la mostra de l'enquesta.

BECA D'ESTUDIS	Freqüència	%
Ministeri d'Educació	87	19,55
Generalitat Valenciana	14	3,15
Universitat de València	9	2,02
Beca de mobilitat	7	1,57
Altres tipus de beca	8	1,80
La va sol·licitar però li l'han denegat	100	22,47
No la va sol·licitar	220	49,44
<i>N</i>	<i>445</i>	<i>100,00</i>

Tanmateix el percentatge d'estudiants que la van demanar però li la van denegar és també prou alt (23%), cosa que indica que li la van denegar per motius econòmics o acadèmics. Així, podem entendre aquestes dades com que aquells que no van sol·licitar la beca, suposadament, no és perquè no tinguen els requisits, sinó perquè, sobretot, no coneixen la informació. Tot i això, 1 de cada 5 estudiants té la beca del Ministeri d'Educació que, val a dir que és la que més conceptes d'ajuda inclou, ja que la de la Generalitat Valenciana només contempla el pagament de les taxes de matrícula. De fet, sorprèn que en relació a la resta de dades les persones que es beneficien d'aquesta ajuda de la Generalitat siga un percentatge prou baix (3%). A més, la Universitat de València té la seua pròpia convocatòria d'ajudes a l'estudi, una ajuda que contempla en les bases uns requisits acadèmics i econòmics més flexibles, podríem dir, perquè està pensada

com a una darrera oportunitat per obtenir una beca, davant la denegació prèvia de la beca del Ministeri i la de la Generalitat Valenciana. Un 2% de la mostra d'estudiants entrevistats han obtingut aquesta beca de la Universitat.

Per altra banda, també existeixen altres tipus de beques dirigides a universitaris, com són les beques convocades per als programes de mobilitat estatal i internacional, com és la beca Erasmus del programa de mobilitat europea del mateix nom i que porta més d'una dècada en funcionament, precursor de l'actual procés de convergència europea. Una altra beca de mobilitat, també prou coneguda, és la beca Sèneca que forma part del programa SICUE de mobilitat entre universitats espanyoles. Com veiem en les dades (taula 13), el percentatge d'estudiants que s'han vist beneficiats d'aquestes beques és prou baix (1,57%), tot i que cal advertir que ambdues beques exigeixen uns requisits acadèmics més pensats per a estudiants que cursen com a mínim segon curs. En la realitat universitària, la majoria d'estudiants que demanen una beca de mobilitat ho fan quan es troben en els cursos més avançats de la carrera i, en aquesta enquesta, més de dos terços dels estudiants, en termes globals sense distingir per titulacions de 1er o de 1er i 2n cicle, encara no han superat els 180 crèdits. En apartats posteriors comentarem aquestes dades de crèdits superats amb més deteniment¹³.

Així, podem dir que la distribució de dades sobre beques d'estudis dels estudiants de la mostra de l'enquesta segueix un comportament prou semblant al del conjunt dels estudiants universitaris. Les dades disponibles, permeten concloure que també en el cas del conjunt de la població el nombre d'estudiants que sol·licita una beca és superior a la meitat del total¹⁴, que la major part de beques atorgades ho són pel Ministeri, de les quals es beneficiarien aproximadament una cinquena part de tots els estudiants¹⁵; mentre que en segon lloc se situarien les beques de la Generalitat, que es repartirien entre una quantitat molt menor d'estudiants¹⁶.

---

¹³ Hi ha estudiants, a més, que han contestat l'opció "Altres tipus de beca" assenyalant-hi beques per a cursos d'idiomes, una beca del CSIC, una beca com a fill de guàrdia civil, una beca d'investigació, una beca de l'empresa on treballa i una beca com a esportista.

¹⁴ Segons el Recull de Dades 2007-08, un total de 13.930 estudiants van demanar la beca del Ministeri d'Educació i 8.618 la de la Generalitat.

¹⁵ *Ibid.*, 8.250 beques concedides.

¹⁶ *Ibid.*, 973 beques concedides. Mentre que la proporció de beques concedides pel Ministeri, respecte de les beques sol·licitades és del 59,22%, en el cas de la Generalitat la proporció cau al 11,29%.

3.4.3. Persones dependents de l'estudiantat.

També hem considerat la possibilitat de preguntar als estudiants si tenen a càrrec l'atenció d'alguna persona, el que podem anomenar tenir càrregues familiars. Els resultats obtinguts (taula 14), però, no són massa significatius, ja que simplement aporten la dada que la major part dels entrevistats no tenen cap persona al seu càrrec, front a un baix percentatge (7%) que sí que en té.

TAULA 14: Persones dependents de l'estudiantat de la mostra estudiada.

PERSONES AL SEU CÀRREC	Freqüència	%
Sí, tinc a la meua cura a un familiar o a una amestat	24	5,22
Sí, tinc a la meua cura al meu fill/a (o fills/filles)	7	1,52
No en tinc	429	93,26
<i>N</i>	<i>460</i>	<i>100,00</i>

3.4.4. Situació econòmica general de l'estudiantat.

La participació d'aquestes fonts d'ingressos pot ser variada i originaria una disposició dels individus en el continu entre la dependència absoluta i l'autonomia econòmica. Amb la situació de precarietat laboral que afecta la joventut, el fet de treballar tampoc no és garantia d'independència econòmica, perquè és freqüent el treball temporal i el treball a temps parcial. Però també es dona la situació contrària: estudiants que es consideren autònoms encara que no treballen o ho fanen poques hores a la setmana. La taula 15 resulta aclaridora de la relació entre treball i fonts dels ingressos.

TAULA 15: Treball de l'estudiantat i situació de dependència familiar en l'estudiantat de la mostra de l'enquesta (%).

	Treballa 15 h. o més (setmanals)	Treballa menys de 15 h.	No treballa	Total
Dependència econòmica total de la família	1	0	47	49
Dependència econòmica parcial de la família	6	4	23	33
Independència familiar	9	2	7	18
Total	17,0	6,0	77,0	100,0

La meitat de la mostra es considera totalment dependent de la família. La major part dels estudiants (pràcticament 3/4 parts) no treballa, però només una porció d'aquests (les seues 2/3 parts) seria dependent de la família. Dels estudiants que treballen (23%) una meitat d'ells es consideren autònoms (11%) i l'altra meitat declaren ser dependents de la seua família.

La pregunta tòpica "estudies o treballes?" presenta una alternativa que no es correspon amb la realitat que hem estudiat: un percentatge notable de l'estudiantat realitza la seua activitat acadèmica i és present al mercat laboral. Com hem vist (taula 6), un 45% de la mostra estudiada realitza una activitat laboral. Però a més, una porció considerable de la població no ocupada, un 18%, es declara en situació activa, val a dir, en l'atur o buscant feina (taula 9). Cal recordar que quasi un 7% dels estudiants declara

treballar en les vacances d'estiu. Amb tot això, el percentatge d'estudiants actius de la mostra estudiada estaria al voltant del 55%. Aquesta xifra sembla coherent amb les dades generals que registra l'Enquesta de Població Activa (EPA). Les últimes dades publicades, l'EPA del 3r trimestre de 2009, les hem fet servir per elaborar les taules següents. En la taula 1 es calculen les taxes d'activitat de les diverses cohorts d'edat.

TAULA 16: Taxes d'activitat de la població en general.

	Població en general (en milers de persones)			Població activa (en milers de persones)			(%)		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
16-19	1818,8	934,4	884,4	485,7	285,1	200,6	26,7	30,5	22,7
20-24	2655,6	1356,6	1299,0	1808,2	964,8	843,4	68,1	71,1	64,9
25-29	3440,0	1763,3	1676,6	2951,4	1572,4	1379,0	85,8	89,2	82,2
30-34	4041,6	2091,5	1950,1	3553,8	1958,9	1594,9	87,9	93,7	81,8
35-39	3923,8	2023,6	1900,1	3389,9	1899,6	1490,3	86,4	93,9	78,4
<i>Total 16-39</i>	<i>15879,8</i>	<i>8169,4</i>	<i>7710,2</i>	<i>12189,0</i>	<i>6680,8</i>	<i>5508,2</i>	<i>76,8</i>	<i>81,8</i>	<i>71,4</i>
<i>Total 20-34</i>	<i>10137,2</i>	<i>5211,4</i>	<i>4925,7</i>	<i>8313,4</i>	<i>4496,1</i>	<i>3817,3</i>	<i>82,0</i>	<i>86,3</i>	<i>77,5</i>

Font: EPA 2009, 3r trimestre

S'hi pot veure com les taxes d'activitat de la població són lleugerament superiors al 85% entre els 25 i els 39 anys, amb percentatges menors en el cas de les dones. En el cas de la població que cursa estudis superiors (llevat del doctorat), les taxes d'activitat són menors, com s'aprecia en la taula 17.

TAULA 17: Taxes d'activitat de la població que cursa estudis universitaris.

	Població que cursa estudis superiors, llevat del doctorat (en milers de persones)			Població activa que cursa estudis superiors llevat del doctorat (en milers de persones)			Taxa d'activitat població que cursa estudis superiors, llevat del doctorat (%)		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
16-19	1,7	0,6	1,1	1,0	0,4	0,6	58,8	66,7	54,5
20-24	213,3	89,7	123,6	80,3	27,5	52,8	37,6	30,7	42,7
25-29	165,3	82,7	82,6	118,8	54,3	57,5	71,9	65,7	69,6
30-34	60,1	28,1	32,1	49,3	23,7	25,6	82,0	84,3	79,8
35-39	35,7	18,9	16,8	29,7	14,7	15,0	83,2	77,8	89,3
<i>Total 16-39</i>	<i>476,1</i>	<i>220,0</i>	<i>256,2</i>	<i>279,1</i>	<i>120,6</i>	<i>151,5</i>	<i>58,6</i>	<i>54,8</i>	<i>59,1</i>
<i>Total 20-34</i>	<i>438,7</i>	<i>200,5</i>	<i>238,3</i>	<i>248,4</i>	<i>105,5</i>	<i>135,9</i>	<i>56,6</i>	<i>52,6</i>	<i>57,0</i>

Font: EPA 2009, 3r trimestre

El nombre de persones que estan rebent una formació reglada és lògicament major en el cas del grup d'edat de 20-24 anys, que presenta una taxa d'activitat del 37%, seguit del grup de 25-29 anys, amb una taxa que s'incrementa al 72%, i que a partir dels 30 anys se situa a pocs punts de la taxa general. En conjunt, si considerem els grups d'edat de 20-34 anys, la taxa d'activitat és lleugerament superior al 55%.¹⁷

Ara bé, que la meitat o més dels estudiants universitaris es troben *també* en el mercat de treball no sembla un fet que haja estat contemplat en el procés d'establiment de l'Espai Europeu d'Educació Superior. De fet, l'establiment normatiu de la equivalència del crèdit ECTS com a 25 hores d'aprenentatge -no d'ensenyament- efectiu i no cap altra quantitat (10, 30 o 50 hores) només es pot entendre com la conseqüència de projectar la dedicació laboral habitual a l'organització acadèmica, amb un càlcul semblant al que mostra el requadre:

QUADRE 1: Aproximació sobre la dedicació en el nou sistema ECTS.

dedicació setmanal = 40 h. x 15 - 20 setmanes al semestre x 2 semestres = 1.200 h. - 1.600 h.
1 grau = 240 crèdits ; 240 crèdits / 4 cursos = 60 crèdits curs aprox.
1.200 h. - 1.600 h. / 60 crèdits = 20 - 26,6 h./crèdit ; mitjana 23,3 h., aproximació = 25 h.

El fet d'ignorar que la meitat de l'estudiantat universitari es troba també en el mercat laboral i establir criteris de planificació docent que no responen a la situació general, només pot dur a desvirtuar la mesura de l'aprenentatge efectiu.

¹⁷ La baixa quantitat de persones en el grup 16-19 que estan realitzant estudis superiors produeix una taxa anòmala.

3.5. Capital educatiu de l'estudiantat.

El capital educatiu familiar pot servir per traure a la llum components i explicacions encobertes de la vinculació dels estudiants amb els estudis, així com altres fenòmens. Podem considerar que aquells estudiants que tenen pares o mares que han passat per l'experiència universitària poden disposar d'una herència cultural o d'uns beneficis culturals que influiran en la seua trajectòria universitària.

TAULA 18: Nivell d'estudis del pare i de la mare en l'estudiantat de la mostra de l'enquesta.

NIVELL D'ESTUDIS	Pare	%	Mare	%
Sense estudis	19	4,26	23	5,12
Primaris complets	137	30,72	148	32,96
Batxillerat elemental, EGB o equivalent	80	17,94	101	22,49
Batxillerat superior o equivalent	49	10,99	33	7,35
FP de 1er grau o equivalent	21	4,71	23	5,12
FP de 2n grau o equivalent	23	5,16	26	5,79
Estudis universitaris	117	26,23	95	21,16
<i>N</i>	<i>446</i>	<i>100,00</i>	<i>449</i>	<i>100,00</i>

Pel que fa al nivell d'estudis assolit pels progenitors, la mostra estudiada és, en general, anàloga al conjunt de l'estudiantat de la Universitat de València (hem fet servir el Recull del curs 2006/2007, any de matriculació de la mostra). Aproximadament la quarta part dels progenitors disposen de títols universitaris (uns punts amunt els homes, respecte de les dones). En el cas de la nostra mostra, els percentatges de pares i mares amb estudis secundaris és lleugerament superior al conjunt de la població universitària i, correlativament, lleugerament inferiors els percentatges de pares i mares amb estudis primaris o sense estudis.

Per comparar aquestes amb les del conjunt de la població hem fet servir les dades proporcionades per l'EPA del darrer trimestre de 2006 (el període de formalització de la matrícula de la nostra mostra) i hem seleccionat únicament les edats corresponents a persones majors de 45 anys, cohorts en les quals es troben els

progenitors de l'estudiantat estudiat. Els resultats generals de l'EPA, del Recull de dades indicat i de la nostra mostra apareixen en la taula 19. Com si pot veure, en el cas dels estudiants universitaris, la proporció de progenitors amb estudis universitaris pràcticament duplica el percentatge de homes amb títol universitari i quasi triplica el percentatge de dones. Una altra diferència notable es dona en la proporció de persones sense estudis. Aproximadament, la tercera part en el cas dels homes i la quarta part en el cas de les dones de l'estudiantat de la Universitat de València respecte de la població general.

TAULA 19: Nivell d'estudis de pares i mares. Universitat de València, mostra de l'enquesta i població espanyola major de 45 anys (%).

	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis terciaris
Estudiantat UVEG				
pares	6,6	32,5	33,3	27,6
mares	6,8	36,1	33,8	23,3
Mostra de l'enquesta				
pares	4,3	30,7	38,8	26,2
mares	5,1	33,0	40,8	21,2
Població (> 45 anys)				
homes	17,8	33,7	35,4	13,1
dones	24,9	37,6	28,7	8,9

Font: Elaboració pròpia a partir del Recull de dades 2006-07, EPA IVT 2006 i l'enquesta.

El percentatge de pares i mares universitaris en els estudiants de la Universitat de València i en el cas de la mostra estudiada, tanmateix, presenten diferències notables segons les titulacions, amb percentatges que pràcticament dupliquen la mitjana en titulacions considerades tradicionalment *prestigioses*. Amb tot, no es tracta ací d'estudiar aquesta heterogeneïtat, una *cartografia del prestigi*, podríem dir, el qual seria un tema interessant per a futurs estudis, sinó només destacar la diferència de l'estudiantat universitari respecte del conjunt de la població, la qual cosa podria estar relacionada amb el tema de l'abandonament, per exemple, en relacionar el percentatge de progenitors universitaris amb les referències que s'han tingut en compte a l'hora de triar una titulació determinada.

3.6. Posicionament polític de l'estudiantat.

L'adscripció política de la mostra estudiada presenta diferències respecte al conjunt de la població jove espanyola, però no sembla que siguin destacades en el conjunt de la població universitària. Aquestes conclusions s'extreuen de la comparació de la nostra enquesta amb les dades del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS)¹⁸ referides a la població juvenil en general i amb l'estudi de la Fundació del BBVA¹⁹ pel que fa a la població universitària.

Així, si comparem els resultats de la pregunta sobre autopoïscionament polític dels estudiants de la mostra de l'enquesta que hem realitzat amb els resultats que obté el CIS (taula 20), s'evidencia un desplaçament cap a l'esquerra del nostre estudiantat. En la taula següent hi ha l'elaboració dels resultats de l'enquesta i les dades proporcionades pel CIS en el seu baròmetre de maig de 2009 (el més pròxim a la data de realització de l'enquesta), per a la població de 18-24 anys.

TAULA 20: Posicionament polític de la mostra de l'enquesta en comparació amb les dades del CIS.

Enquesta UVEG (%)		Valors de posicionament polític	Baròmetre maig 2009 CIS (%)	
13,5	45,9		(1-2)	32,4
32,4		(3-4)		23,0
29,3		(5-6)		26,4
8,9	10,9	(7-8)	14,5	11,9
2,0		(9-10)		2,6
13,9		NS/NC		26,8

Font: CIS, baròmetre maig 2009

Ara bé, si deixem de banda les respostes NS/NC, el percentatge de les quals és el doble en el cas del CIS que en l'enquesta de la UVEG, i recalculém els percentatges tot considerant només les respostes efectives d'autopoïscionament polític, arribem a les dades arreplegades a la taula següent (taula 21).

¹⁸ CIS baròmetre maig 2009.

¹⁹ Fundació BBVA *Estudio sobre Universitarios Españoles 2006*.

TAULA 21: Posicionament polític de la mostra de l'enquesta en comparació amb les dades del CIS sense considerar les respostes NS/NC.

Enquesta UVEG (%)		Valors de posicionament polític	Baròmetre maig 2009 CIS (%)	
15,7	53,3	(1-2)	44,2	12,8
37,6		(3-4)		31,4
34,1	12,7	(5-6)	19,8	36,0
10,4		(7-8)		16,2
2,3		(9-10)		3,5

Font: CIS, baròmetre maig 2009

Com s'hi pot veure, la proporció d'estudiants de la Universitat de València que, segons la mostra de l'enquesta, s'autoposicionen com a d'esquerra o centre-esquerra és 9 punts major que la població estudiada pel CIS i, correlativament, la proporció d'estudiants de dreta o centre-dreta baixa 7 punts respecte de les dades del baròmetre. Ulteriors estudis haurien de verificar si aquest biaix es deu a l'autoposicionament general de la població universitària o a la ubicació relativa del nostre estudiantat respecte al d'altres institucions universitàries.

A grans trets, els resultats de la nostra enquesta també coincideixen amb els resultats obtinguts per l'*Estudio sobre Universitarios Españoles 2006*, realitzat per la Unidad de Estudios Sociales y de Opinión Pública de la Fundació BBVA. En aquest estudi, el percentatge d'estudiants que no saben o no contesten s'eleva al 16,2% de la mostra, una xifra pròxima a la del nostre estudi. També s'hi observa una orientació clara a l'esquerra, on s'ubicaria el 32,2% de les persones entrevistades, front al 10,7% que s'orientaria a les posicions de dreta; el 40,4% s'adscriuria a opcions de centre. Per això, la mitjana que obté l'enquesta és de 4,1, en l'escala 0/10²⁰.

²⁰ L'estudi de la FBBA fa servir una escala 0/10, pel que hi ha 11 opcions de resposta, agrupades en 4 a l'esquerra (0,1,2 i 3), 3 al centre (4,5 i 6) i 4 a la dreta (7,8,9 i 10), mentre que tant el CIS com la nostra enquesta treballa amb 10 opcions efectives (que corresponen als valors 1/10).

3.7. Ubicació acadèmica

3.7.1. Xarxa educativa de procedència

L'estudiantat procedent de centres educatius privats està sobrerrepresentat a la Universitat, com es dedueix d'una pregunta en l'enquesta realitzada. El 56,5% dels estudiants que responen declaren provindre de centres públics i el 43,5% de centres privats. Si comparem aquests percentatges amb la proporció d'estudiants que cursava Batxillerat en centres públics el curs anterior (2005-06) a l'accés a la Universitat de València dels estudiants de l'enquesta, prenent com a base tant la província de València com el conjunt de la Comunitat, podem advertir la baixada que es produeix pel que fa als centres públics i l'increment dels privats, variacions que són paleses a la taula següent (taula 22).

TAULA 22: Titularitat del centre educatiu on es va cursar l'educació primària .

	Enquesta UVEG	Província de València	Comunitat Valenciana
Centre públic	56,48	69,66	78,44
Centre privat	43,52	30,34	21,56

Font: Dades de l'enquesta i del Ministeri d'Educació.

Podem plantejar algunes hipòtesis sobre aquesta diferència de percentatges. No podem bandejar que la manera com ha estat formulada la pregunta, que interroga sobre la escolarització bàsica i no sobre el batxillerat, pugui influir en la diferència de percentatges, ja que la proporció d'alumnat en centres públics en batxillerat és lleugerament superior a la del conjunt de etapes obligatòries. Tampoc no podem oblidar eventuais diferències de rendiment acadèmic entre les dues xarxes. Però, tot i comptant aquests eventuais factors, encara hi hauria un marge a explicar.

Algunes recerques paral·leles sobre trajectòries educatives al nostre entorn²¹, apuntarien algunes causes del fenomen. En primer lloc, es constata que un percentatge no menyspreable d'estudiants, que correspondrien a les cohorts d'edat de la mostra estudiada, abandonen els estudis amb la titulació de batxillerat, encara que aquesta no es pot considerar una titulació terminal, val a dir, que acredite una qualificació professional (de fet, les recerques esmentades estimarien que la meitat de l'alumnat dels centres públics abandona l'escola sense una titulació terminal). Però, a més, el batxillerat és estació de pas per accedir a cicles formatius de grau superior, una trajectòria que segueix, segons les recerques esmentades, una major proporció d'alumnat dels centres públics que dels centres privats (de fet, s'hi calcula que només 1 de cada 20 alumnes dels centres privats conclourà els seus estudis amb un cicle formatiu de grau superior).

Si considerem que la sobrerrepresentació que apunta l'enquesta té a veure, si més no parcialment, amb aquestes eventuals diferències en la funció que acompliria el batxillerat a la xarxa pública i a la privada²², tot considerant que en la primera es donaria un percentatge major d'abandonament en concloure el seu estudi o d'utilització com a etapa cap a cicles de formació professional superior, es deduirien dues línies d'actuació pel que fa a l'acció de la universitat per oferir els seus estudis als estudiants d'Educació Secundària postobligatòria:

1r) Incrementar la promoció de la seua oferta acadèmica entre l'alumnat dels centres públics de batxillerat, tot adreçant-se a les persones que no continuen els seus estudis després de cursar l'etapa esmentada.

2n) Promoure la seua oferta acadèmica entre les persones que estudien o hagen finalitzat cicles formatius superiors i, si és el cas, afavorir-ne l'accés. En aquesta línia, precisament, es troba el plantejament de la nova normativa sobre accés i admissió universitària (Reial Decret 1892/2008, de 24 de novembre) a partir de la qual l'estudiantat que prové de batxillerat i el de formació professional accedeixen per la mateixa quota d'accés. Aquesta novetat ha encetat un agitat debat d'actualitat sobre la conveniència o no de mantenir una mateixa *via*

---

²¹ Hernández, F. J. (2008): *Què han estudiat els teus companys i companyes de primer de Primària?* Revista Futura, núm. 12, pàgs. 16-17.

²² Una altra dada que reforça aquesta impressió és la matriculació d'estudiants de batxillerat en règim d'adults o nocturn. Durant el curs comentat, 2006-07, en aquest règim hi havia 3.364 estudiants a la Comunitat, dels quals 3.320 estaven en centres públics (el 98,7%); a la província de València, hi havia 1.213 alumnes, 1.169 a la xarxa pública (96,4%) (cf. www.educacion.es).

d'entrada a partir del curs 2010-11. Açò cal matisar-ho, cautelosament, ja que les ponderacions que s'aplicaran en el càlcul de la nota d'admissió seran distintes per a un cas i per a l'altre: els estudiants amb batxiller-PAU podran ponderar dues matèries de la prova d'accés en la seua fase específica amb un paràmetre 0,2; en canvi, els estudiants procedents de formació professional ho faran amb un 0,1. La qual cosa significa que es manté la diferència, inclús podríem dir la *distinció social*, entre ambdós grups d'estudiants, independentment de com queden després els detalls numèrics en l'ordenació de l'admissió. Val a dir, que en el Reial Decret es contempla la possibilitat que també per al cas dels estudiants de formació professional la ponderació aplique el paràmetre 0,2, però aquesta decisió correspon a les universitats. En el cas del sistema universitari públic valencià²³ l'acord ha sigut que els estudiants procedents de formació professional tindran una ponderació 0,1 en l'accés universitari dels propers dos cursos (2010-11 i 2011-12).

Malgrat que l'admissió universitària o les polítiques sobre l'accés a la universitat desenvolupen, de moment, una distinció entre els estudiants procedents del batxillerat i els de formació professional existeixen exemples d'una major voluntat de reconèixer la formació especialitzada que tenen els estudiants de formació professional en determinats trànsits cap a titulacions universitàries que es podria plasmar amb un reconeixement d'un percentatge de crèdits en casos determinats. Aquest reconeixement de crèdits no s'ha donat mai, pel moment, en les universitats públiques valencianes.

---

²³ En el moment en què redactem aquest informe la Generalitat Valenciana encara no ha publicat l'orde que regularà aquestes novetats i d'altres i que es desprenen del Reial Decret 1892/2008, de 14 de novembre.

3.7.2. Branques de coneixement d'ubicació universitària.

Si agrupem les titulacions que cursen els estudiants de la mostra de l'enquesta en branques de coneixement, la distribució de les dades de la mostra segueix una distribució similar a la dels estudiants de nou accés de la Universitat de València (taula 23), amb una certa sobrerrepresentació, val a dir, dels estudiants de la branca de Ciències Socials i una infrarepresentació d'altres branques, sobretot d'Humanitats. La nostra anàlisi posterior té en compte aquestes desviacions de la mostra. Les titulacions que formen part de l'enquesta estan adscrites a Ciències Bàsiques i Tècniques, Ciències Socials, Ciències de l'Educació, Humanitats i Ciències de la Salut²⁴.

TAULA 23: Estudiantat segons la branca de coneixement a la qual pertany. Dades de l'enquesta i del total de la UVEG .

BRANCA DE CONEIXEMENT	Estudiantat de l'enquesta		Estudiantat nou accés UVEG	
	Freqüència	%	Freqüència	%
Ciències Bàsiques i Tècniques	64	13,9	1.424	15,1
Ciències Socials	232	50,4	4.000	42,4
Ciències de l'Educació	68	14,8	1.000	10,6
Humanitats	47	10,2	2.186	23,1
Ciències de la Salut	49	10,7	834	8,8
<i>N</i>	<i>460</i>	<i>100,00</i>	<i>9.444</i>	<i>100,00</i>

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta i del *Recull de dades 2006-07*.

Resultaria poc aclaridor i representatiu exposar les dades prenent com a unitat d'anàlisi la titulació, perquè hi ha algunes que tenen un nombre molt baix de casos en la mostra de l'enquesta. Només ocasionalment ens referim a la titulació. Hem optat per agrupar-les i considerar com a unitat d'anàlisi la branca de coneixement i, en tot cas, la distinció entre carreres de primer cicle i les de primer i segon cicle, com fins a ara s'ha distingit, prèviament a la implantació dels graus.

²⁴ Aquestes àrees de coneixement han estat en vigor fins a la reforma dels nous títols de Grau. La nova reforma que s'està realitzant en l'actualitat, d'acord amb la implantació del procés de Convergència Europea i el nou marc de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), ha donat lloc a molts canvis, entre d'altres s'han formulat unes noves àrees de coneixement a les quals s'adscriuen els graus anomenades branques de coneixement.

Capítol 4. Alguns elements que intervenen en la decisió (decisiva o no) de triar la carrera.

4.1. Introducció

Afirmàvem en el capítol 2 que l'absència, definida en una primera aproximació com una relació entre crèdits matriculats i crèdits als quals es presenta l'estudiant, tenia a veure amb situacions desajustades, com ara la no utilització de recursos informatius que fonamenten la decisió sobre l'elecció d'estudis. En aquest capítol indagarem aquest *escenari de l'elecció d'estudis*, centrant-nos en tres components que poden articular-se amb situacions desajustades que indueixen l'absència. Adoptem, per tant, una posició metodològicament cauta. No es tracta d'especular sobre quins elements de l'escenari de l'elecció d'estudis han provocat l'absència d'un estudiant, la qual cosa seria conduir-nos per esquemes de causalitat forta i restringir l'anàlisi a aquells estudiants efectivament absents, sinó, més bé, aprofundir en els elements de la decisió (com ara els recursos d'informació emprats, la influència de referents professionals i l'autorepresentació dels motius de l'elecció) i la seua relació amb les variables sociològiques fonamentals, per tal de detectar situacions desajustades que podrien relacionar-se amb l'absència, sense haver de calcular necessàriament la seua probabilitat.

L'absència no és un resultat mecànic d'una sèrie de factors, sinó més bé una noció-contenedor que apunta a situacions desajustades, que es poden presentar en moltes combinacions. Altrament dit, l'absència apunta a un concepte de major abast: les *absències universitàries*, que serien les *situacions desajustades* a les quals ens hem referit reiteradament i que concretament en aquest capítol estarien associades amb la cerca d'informació adequada, referents professionals, etc. Una exploració de les *absències* vinculades amb l'absència, pot servir millor al conjunt de l'estudiantat i a l'acció dels responsables acadèmics.

A través de les fonts de dades estadístiques sobre el sistema universitari, com per exemple els informes del Ministeri d'Educació²⁵, podem conèixer que 6 de cada 10 estudiants no tenen cap treball remunerat, però que gairebé 3 de 10 sí que treballa més de 15 hores setmanals o que aproximadament 3 de cada 10 estudiants universitaris tenen

---

²⁵ Ministeri d'Educació: *Datos básicos del sistema universitario español 2008-09* [en línia] www.educacion.es

pares amb un títol universitari o que el lloc preferit de destí per als *Erasmus espanyols* és Itàlia. Aquestes possibilitats de xifres, indicadors i informacions ens permeten conèixer i imaginar-nos com són els estudiants actuals en una Universitat canviant, més canviant que mai amb la reforma actual de plans d'estudis, una reforma complexa perquè introdueix un nou marc de referència que és Europa i un nou model d'aprenentatge anomenat *efectiu*, almenys segons el que diuen les declaracions d'intencions aprovades.

Cada any el Ministeri, i d'altres organismes, aporten nous informes que permeten el seguiment de les dades i l'observació de les variacions, així com d'algunes característiques sociològiques bàsiques de l'estudiantat. Els canvis no s'adverteixen d'un any a altre, òbviament, sinó que resulta necessària la mirada retrospectiva mitjançant la sèrie temporal per visualitzar noves caracteritzacions o, com s'acostuma a dir i a veure escrit en altres informes, nous *perfils d'estudiants*.

Cada any, també, la Universitat de València presenta la seua font de dades estadístiques, el *Recull de dades estadístiques*, en el qual hi ha un apartat dedicat a l'estudiantat. En aquest recull, que hem emprat per elaborar el capítol 3 d'aquest informe, apareixen dades sobre estudiants matriculats, de nou ingrés, les distribucions per sexe, edat, treball i també referències sociofamiliars com són el nivell d'estudis i el treball dels pares i de les mares, entre d'altres. Mitjançant el Recull podem dimensionar els estudiants per titulacions o per branques de coneixement, però no podem obtenir un altre tipus d'informació com és per quin motiu van escollir la titulació que estudien. També podem saber quants estudiants hi ha en cada centre universitari o quina és la província familiar de residència, però no podem saber si aqueixa distància podria ser un factor de tria de la Universitat de València. Amb tot açò volem avançar una opinió: les enquestes resulten necessàries per a una institució que es planteja enriquir la informació que emmagatzema any rere any i desenvolupar el seu propi *observatori dels estudiants*²⁶ per identificar noves tendències i preveure actuacions que *reverteixen* en la pròpia institució. Mitjançant una enquesta específica adreçada als estudiants, com la que hem realitzat i que presentem en aquest informe, es pot indagar i esbrinar més enllà del que ens aporten cada any les dades recollides en el procés de matrícula o en els resultats de les actes de l'avaluació, perquè ens permet aprofundir en assumptes com ara motius,

---

²⁶ El *Observatoire de la Vie Etudiante*, una iniciativa imitable del govern francès quant a la producció d'enquestes sobre l'estudiantat.

raons i percepcions sobre el fet d'estudiar a la Universitat i fer caracteritzacions més afinades sobre els estudiants i les estudiantes.

L'enquesta pregunta per estadis previs a l'entrada universitària amb una formulació de caràcter recordatori i, per tant, obtenir informació sobre els recursos d'informació que van utilitzar els estudiants quan encara es trobaven en un moment preuniversitari i també, és una altra pregunta, sobre si van tindre algun referent professional que destacarien com a influència d'aquesta tria d'estudis. Aquestes preguntes juntament amb les preguntes sobre el motiu més destacat en l'elecció de la carrera i en l'elecció de la universitat, són les quatre preguntes que anem a tractar en aquest capítol, els resultats de les quals exposarem a continuació. Les qüestions preliminars que ens plantegem, per tant, són fonamentals per situar la temàtica i els objectius a l'hora de tractar-la: *podem conèixer alguns elements que influeixen en el procés d'elecció de la carrera? A quins recursos d'informació acudeixen els preuniversitaris per escollir la carrera? Destaquen algun referent professional en la selecció d'uns estudis i no d'uns altres? Quin el principal motiu d'elecció de la carrera o per què han escollit la Universitat de València?*

A continuació passem a detallar els resultats més destacats. Siga dit d'avantmà, aquestes preguntes fan referència a un *passat proper* (2-3 anys abans a l'enquesta) per la qual cosa tindrem en compte que el recordatori pot variar la realitat i aportarem afirmacions amb prudència.

4.2. Recursos d'informació utilitzats en l'elecció d'estudis

El recurs d'informació utilitzat en primer lloc en el procés previ d'elecció de la titulació és, en la mostra estudiada, en primer lloc, l'assessorament a l'institut²⁷ (38,9%), en un segon lloc, la cerca d'informació per Internet (21,4%) i, en tercer lloc, la resposta de no utilitzar-ne cap (11,6%), com podem veure a la següent taula (taula 24):

TAULA 24: Recurs d'informació utilitzat per a l'elecció d'estudis en l'estudiantat de la mostra (%).

RECURS D'INFORMACIÓ UTILITZAT	Total
No en vaig utilitzar cap	11,6
Assessorament en l'institut	38,9
Assessorament familiar	9,0
Assessorament d'amistats	8,7
Servei d'informació de la universitat	9,0
Altres serveis d'informació	0,7
Cerca d'informació per Internet	21,4
Vaig elegir per la meua experiència laboral prèvia	0,7
Altres	0,2
Total	100,0

D'entrada, les dades mostren que aquelles respostes que podríem agrupar com a recursos de *caràcter extrínsec* (assessorament a l'institut, família, amics i amigues, serveis d'informació) són adduïdes per dues terceres parts de la mostra estudiada. La resta, un terç, s'inclina per respostes de *caràcter intrínsec* (cerca d'informació per Internet, elecció segons experiència professional prèvia i no utilitzar-ne cap)²⁸.

²⁷ Quan ens referim a institut d'educació secundària com a recurs d'informació inclou també a la formació professional.

²⁸ Segons les definicions de l'Enciclopèdia Catalana: *intrínsec*: pertanyent a la natura essencial, a la constitució íntima d'una cosa, en oposició a *extrínsec*; *extrínsec*: que ve de fora, que no és tret directament de la cosa mateixa, sinó de circumstàncies exteriors, accessòries [*en línia*].

El fet que una de les possibles respostes siga que no s'ha fet ús de cap recurs, no s'ha d'entendre, necessàriament, com a que l'estudiant no sap identificar-ne cap, ja que, aleshores, correspondria incloure-la a la categoria de no sap/no contesta, tinguda en compte en l'enquesta i contestada per un nombre molt baix de persones (2 casos en total). Més bé, s'ha d'entendre com a que l'estudiant no identifica cap recurs en concret, perquè considera que ha triat individualment, *sense orientació de ningú*, encara que pot donar-se el cas que en aquest percentatge de 11,6% d'estudiants que responen així puguem haver compartit, en major o menor mesura, la decisió de triar estudis universitaris. Potser, en alguns casos, no ho sabem identificar, perquè no resulta tant evident, o, potser, no volen, perquè és tracte d'una reacció de reafirmació d'individualitat (*vaig triar per mi mateixa*).

Destaca, per altra banda, que l'estudiantat de la mostra respon en una mateixa proporció (9%) haver utilitzat l'assessorament de la família i l'ús del servei d'informació universitari. Açò es podria interpretar com a que l'opció de fer ús del servei d'informació universitari és un recurs mitjanament alt si el comparem amb l'assessorament familiar i també en comparació amb altres serveis d'informació. Aquesta idea la destaquem per qüestionar una opinió que sovint existeix sobre el fet que la família és un referent primordial en la tria concreta d'estudis. Les dades de l'enquesta mostrarien indicis diferents on l'estudiant declara que acudeix abans a altres fonts que a la família per tal de trobar la informació o el suport a l'hora de triar la carrera. Almenys això és el que es desprèn de la mostra estudiada. Tanmateix també es podria pensar que *la família* pot estar *incorporada* en altres respostes, per exemple, a l'hora de demanar l'assessorament a l'institut o a l'apropar-se als serveis d'informació o, inclús, a l'hora de fer una cerca per Internet. Continuar amb més interpretacions i suposicions demanaria, en tot cas, un estudi aprofundit de caràcter qualitatiu sobre aquesta relació entre els preuniversitaris i les famílies²⁹ a l'hora d'adscriure's i de decidir-se per una titulació o una altra.

---

²⁹ Rachel Brooks, per citar un exemple d'investigació sociològica, en aquest cas de tall longitudinal, al sud d'Anglaterra, ha realitzat un seguiment de 2 anys de durada sobre els plans de futur i les eleccions d'un grup de joves en relació amb la transició als estudis universitaris: *It was clear from the young people's narratives that their families played a key role in informing their understanding and conceptualisation of the higher education market. However, when it came to finding their own place within it and deciding which courses and institutions represented, for them, a feasible choice, familial influence was less evident.* (Brooks, Rachel (2003) 'Young People's Higher Education Choices: the role of family and friends', *British Journal of Sociology of Education*, 24:3, 283- 297).

A més del recurs utilitzat, també s'ha preguntat per aquell recurs que consideren com al determinant per a la decisió en l'elecció d'estudis que van fer en aqueix passat proper. D'aquesta manera, s'ha explorat un segon nivell més matisat, amb la intenció de conèixer el recurs que els ha fet inclinar-se per uns estudis o per uns altres. Podrem observar que les dades que hem presentat a la taula anterior (taula 1) es modifiquen lleugerament en algunes respostes (taula 25).

TAULA 25: Recurs d'informació utilitzat i determinant en l'elecció d'estudis en l'estudiantat de la mostra (%).

RECURS D'INFORMACIÓ	Recurs utilitzat	Recurs determinant
No en vaig utilitzar cap	11,6	18,6
Assessorament en l'institut	38,9	29,0
Assessorament familiar	9,0	11,6
Assessorament d'amistats	8,7	6,7
Servei d'informació de la universitat	9,0	8,5
Altres serveis d'informació	0,7	0,5
Cerca d'informació per Internet	21,4	23,9
Vaig elegir per la meua experiència laboral prèvia	0,7	0,7
Altres	0,2	0,5
Total	100,0	100,0

Així doncs, si comparem les dues columnes (taula 25) s'hi produeix un descens important en l'assessorament de l'institut i, de manera molt més lleugera, en l'assessorament amb els amics. En canvi, hi ha un augment de resposta en l'opció de no haver utilitzat cap recurs i augmenta, de manera suau, la cerca per Internet. També hi ha una lleugera pujada en la resposta de consultar-ho amb la família.

4.2.1. Recursos d'informació segons el gènere

Si posem en relació l'elecció dels estudis universitaris amb el component de gènere ens aporta una informació descriptiva necessària per al coneixement de la població estudiantil universitària, així com també ens pot conduir a explorar pistes per a l'elaboració de propostes d'actuació, si són necessàries, en un marc legislatiu compromès amb la igualtat de gènere³⁰.

En la pregunta sobre recursos utilitzats per a l'elecció s'aprecia, en la major part de les respostes, una similitud entre homes i dones, encara que també s'aprecien certes diferències en, sobretot, dues respostes: per una part, la cerca d'informació per la xarxa com a recurs a utilitzar és més freqüent en els homes, ja que un 26% dels homes l'han utilitzat com a primer recurs, front a un 19% de les dones.

TAULA 26: Recurs d'informació utilitzat per a l'elecció d'estudis i sexe (%).

RECURS D'INFORMACIÓ UTILITZAT	SEXE		Total
	Home	Dona	
No en vaig utilitzar cap	11,8	11,5	11,6
Assessorament en l'institut	37,1	39,9	38,9
Assessorament familiar	8,8	9,0	9,0
Assessorament d'amistats	5,3	10,8	8,7
Servei d'informació de la universitat	10,0	8,3	9,0
Altres serveis d'informació	0,6	0,7	0,7
Cerca d'informació per Internet	25,9	18,8	21,4
Vaig elegir per la meua experiència laboral prèvia	0,6	0,7	0,7
Altres	0,0	0,3	0,2
Total	100,0	100,0	100,0

³⁰ La Universitat de València compta amb la Unitat d'Igualtat des de la qual s'ha elaborat el Pla d'Igualtat (octubre 2009) conseqüència de la Llei 3/2007 per a la igualtat efectiva entre dones i homes.

Podem trobar una altra distribució distinta de les dades entre homes i dones en la resposta que assenyala les amistats com a font d'assessorament en la tria d'estudis. En aquest cas, tot i ser una resposta que podríem considerar com a baixa en el total de respostes (8,7%), les dones l'utilitzen de manera més freqüent, un 10,8% de les dones, front a un 5,3% dels homes³¹.

Aquesta pregunta de l'enquesta conté més informació perquè també s'ha demanat als estudiants que indicaren el segon recurs utilitzat per l'elecció dels estudis. En aquest cas, les dades canvien, ja que el recurs més freqüent com a segon recurs és la cerca per la xarxa. Apareix un descens, lògic, de la resposta de cap recurs i un augment d'altres respostes (utilització del servei d'informació universitari i d'altres serveis d'informació) i la proporció de resposta femenina augmenta en la cerca per Internet i la masculina en l'assessorament a l'institut.

La informació sobre recursos d'informació per a la tria d'estudis es completa amb la pregunta concreta de quin va ser el recurs que considerarien com a determinant en la decisió d'elegir els estudis universitaris (taula 25)³². S'observa que es manté la diferència entre homes i dones en el recurs cerca d'informació per Internet on els homes tornen a ser més nombrosos (29,1%), de fet, la xifra augmenta quan se'ls pregunta pel recurs que va ser el determinant³³. En canvi, les dones elegeixen més les respostes de l'assessorament a l'institut i amb la família i es decanten també més en l'assessorament d'amistats, que, com ja hem vist, és un recurs especialment utilitzat per les dones.

---

³¹ Les comprovacions realitzades mitjançant els estadístics Khi Quadrat i els residus tipificats corregits ens permeten fer aquestes afirmacions.

³² Cal advertir que s'hi produeixen diferències en les freqüències relatives totals de la taula 3 i la taula 4 perquè els totals de respostes no coincideixen, ja que en la pregunta sobre recurs utilitzat ha contestat un major nombre d'estudiantat que en la pregunta sobre recurs determinant.

³³ El càlcul dels residus tipificats corregits (2,0) ens permet dir que hi ha indicis que la resposta *Cerca per Internet* augmenta en els homes quan es pregunta per quin va ser el recurs d'informació *determinant*.

TAULA 27: Recurs d'informació determinant per a l'elecció d'estudis i sexe (%).

RECURS D'INFORMACIÓ DETERMINANT	SEXE (%)		Total
	Home	Dona	
No en vaig utilitzar cap	15,8	20,1	18,5
Assessorament en l'institut	27,8	29,6	28,9
Assessorament familiar	11,4	11,7	11,6
Assessorament d'amistats	4,4	8,4	6,9
Servei d'informació de la universitat	9,5	8,0	8,6
Altres serveis d'informació	0,6	0,4	0,5
Cerca d'informació per Internet	29,1	20,8	23,8
Vaig elegir per la meua experiència laboral prèvia	0,6	0,7	0,7
Altres	0,6	0,4	0,5
Total	100,0	100,0	100,0

En general, podem dir que, a través d'aquestes dades, s'aprecia una lleugera diferència: els homes porten a terme un procés d'elecció d'estudis més individualitzat, de caràcter més intrínsec, centrat en un mateix (cerca d'informació per Internet, cap recurs utilitzat), i les dones un procés més consultat, podríem dir, de caràcter més extrínsec (assessorament d'amistats, assessorament de família).

4.2.2. Recursos d'informació segons la relació de dependència econòmica familiar

A continuació posem en relació les respostes sobre recursos d'informació en la tria d'estudis i la situació econòmica de dependència o independència familiar de l'estudiantat (taula 28). Val a dir, primerament, que aquell estudiantat que manté una situació de dependència familiar econòmica, total o parcial, representa gairebé tres quartes parts de la mostra estudiada (74,3%). Segons les tres agrupacions definides (dependència econòmica familiar total, dependència parcial, independència) l'estudiantat que es troba en una situació de dependre econòmicament de la seua família respon en una major proporció que ha emprat l'assessorament a l'institut i el servei d'informació de la universitat. En canvi, els que són independents econòmicament s'inclinen més per la cerca per Internet de la informació, especialment, i per l'opció de no utilitzar cap recurs.

TAULA 28: Recurs d'informació utilitzats i situació econòmica de l'estudiantat (%).

RECURS D'INFORMACIÓ DETERMINANT	Dependència familiar total	Dependència familiar parcial	Independència familiar	Total
No en vaig utilitzar cap	5,9	11,9	19,1	11,6
Assessorament en l'institut	46,5	41,7	25,2	38,9
Assessorament familiar	7,6	9,5	9,6	9,0
Assessorament d'amistats	10,0	6,5	9,6	8,5
Servei d'informació de la universitat	10,0	7,1	9,6	9,0
Altres serveis d'informació	0,0	0,6	1,7	0,7
Cerca d'informació per Internet	20,0	22,0	22,6	21,4
Vaig elegir per la meua experiència laboral prèvia	0,0	0,0	2,6	0,7
Altres	0,0	0,6	0,0	0,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Si agrupem la varietat de recursos utilitzats en les dues opcions, extrínsecs i intrínsecs, i els relacionem amb els tres grups de situacions econòmiques, s'hi observa (taula 29) que els extrínsecs (institut, família, amistats, serveis d'informació) són assenyalats per un major nombre d'estudiantat que es troba en una situació de dependència familiar. En canvi, aquells de caire intrínsec (Internet, experiència professional prèvia, no utilitzar cap recurs) són contestats per l'estudiantat que té major independència econòmica³⁴.

TAULA 29: Recursos d'informació extrínsecs i intrínsecs i situació econòmica (%)

RECURSOS D'INFORMACIÓ UTILITZATS	Estudiantat dependent totalment	Estudiantat dependent parcialment	Estudiantat independent
Recursos de caràcter extrínsec (institut, família, amistat, serveis d'informació)	74,1	65,4	55,7
Recursos caràcter intrínsec (Internet, experiència prèvia, cap recurs)	25,9	33,9	44,3

Pel que acabem de veure, l'associació analitzada seguiria aquesta inclinació: a mesura que augmenta la dependència familiar els estudiants utilitzen recursos de caràcter més extrínsec i, pel contrari, a mesura que augmenta l'autonomia econòmica s'utilitzen de manera més intrínseca o, si es prefereix, més individualitzada.

³⁴ A més, afegim, que les dues variables (recursos d'informació utilitzats en la tria d'estudis i agrupació segons la situació econòmica respecte la família) es troben relacionades ($p = 0,019$).

4.2.3. Recursos d'informació segons la titulació elegida

La ubicació acadèmica pot emprar-se com a un component d'observació de característiques, suposadament, compartides en la distribució de respostes en l'enquesta de l'estudiantat³⁵. Val a dir que l'opció d'operar a partir de les branques de coneixement ens permet, primerament, observar si es produeixen convergències o divergències entre branques i, en segon lloc, ens permet reduir a cinc valors (les 5 branques de coneixement) les 55 titulacions que hi apareixen en la mostra estudiada, permetent-nos unes operacions estadístiques amb menor dispersió.

A continuació mostrem les dades obtingudes per al creuament entre les respostes de recursos d'informació utilitzats i la branca de coneixement a la qual pertany l'estudiant de la mostra analitzada (taula 30).

TAULA 30: Recursos d'informació utilitzats i branca de coneixement de la titulació cursada de l'estudiantat de la mostra (%).

RECURS D'INFORMACIÓ	Ciències Bàsiques i Tècniques	Ciències Socials	Educació	Humanitats	Ciències de la Salut	Total
No en vaig utilitzar cap	11,1	7,3	16,4	21,3	16,3	11,6
Assessorament en l'institut	36,5	44,0	29,9	40,4	28,6	38,9
Assessorament familiar	6,3	8,6	13,4	6,4	10,2	9,0
Assessorament d'amistats	3,2	10,3	9,0	8,5	8,2	8,7
Servei d'informació Universitat	14,3	7,8	13,4	2,1	8,2	9,0
Altres serveis d'informació	1,6	0,4	1,5	0,0	0,0	0,7
Cerca d'informació per Internet	27,0	20,3	16,4	19,1	28,6	21,4
Vaig elegir per la meua experiència laboral prèvia	0,0	1,3	0,0	0,0	0,0	0,7
Altres	0,0	0,0	0,0	2,1	0,0	0,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

³⁵ En altres treballs elaborats amb anterioritat (Villar, A. (2008): *Absències i desajustos en l'estudiantat de primer curs a la Universitat de València*. Revista Catalana de Sociologia, número 23, p. 97-118) també s'empra la branca de coneixement com a unitat d'anàlisi en la investigació de les absències dels estudiants universitaris.

L'institut d'educació secundària, entès com a recurs d'assessorament o orientació, és la resposta més nombrosa, en xifres totals, i és un recurs majorment adduït en l'estudiantat de la branca de Ciències Socials i en menor proporció per Ciències de la Salut. En el cas de la cerca d'informació virtual, com a segon recurs més declarat, en les titulacions de les branques de Salut i de Ciències Bàsiques l'han contestat en una major proporció. El tercer recurs més contestat és l'opció de no utilitzar-ne cap, una opció més declarada en el cas d'Humanitats.

A més, segons les dades de la mostra, l'estudiantat de Ciències Bàsiques i Tècniques i d'Educació van preferir emprar, en un major nombre, el servei d'informació universitari, així com altres serveis d'informació. Per últim, afegim que consultar la decisió amb la família és una opció més seguida, segons aquesta mostra, per l'estudiantat d'Educació.

En un sentit molt reductiu i, per tant, des d'una lectura cautelosa, afegim un quadre sobre la relació entre l'ús dels recursos per a l'elecció (extrínsecs, intrínsecs) i les branques de coneixement que mostra una síntesi del que acabem de descriure:

QUADRE 2: Recursos d'informació utilitzats i branca de coneixement

		<i>Major ús</i>	<i>Menor ús</i>
<i>Recursos extrínsecs per a l'elecció d'estudis</i>	Institut	Ciències Socials	Ciències de la Salut
	Família i amics	Educació	Ciències Bàsiques i Tècniques
	Serveis d'informació	Ciències Bàsiques i Tècniques	Humanitats
<i>Recursos intrínsecs per a l'elecció d'estudis</i>	Internet	Ciències de la Salut	Educació
	Cap recurs	Humanitats	Ciències Socials

Considerem que aquest quadre no s'ha de llegir com una reducció sense més, sinó que pot donar pistes a l'hora de dissenyar campanyes d'informació vinculades amb la temàtica d'orientació i d'assessorament en la tria d'estudis, doncs, les dades insinuen línies d'actuació per reforçar més alguns recursos dependent d'on acaba ubicant-se l'estudiantat.

4.3. Referents professionals d'influència en l'elecció d'estudis

La decisió de triar els estudis universitaris no acostuma a ser un procés solitari, per a una proporció important de preuniversitaris, tot i que, com hem vist a l'apartat anterior, hi ha un percentatge no menyspreable que considera que aquest procés l'ha decidit sense l'ús de cap recurs informatiu, ni amb l'assessorament de cap persona, ni amb la consulta d'altres fonts d'informació disponibles. Malgrat aquesta opció, la major part empren algun tipus de suport a l'hora de consultar la decisió i, inclús, pot donar-se el cas que, prèviament o simultàniament a la decisió, existisca algun tipus de referent professional en relació amb els estudis triats, un referent que funcionaria com una representació social dels estudis universitaris i de la professió associada.

En l'enquesta que hem realitzat s'ha tingut en compte aquesta qüestió de l'existència o no d'un referent professional, que pot tractar-se d'una persona propera a l'estudiant (pare, mare, amiat, familiar, professor/a) o inclús trobar-se vinculada a altres àmbits (produccions culturals, televisió). Malgrat que s'ha considerat oportú tenir en compte aquest factor del referent professional a l'hora de triar estudis, *els resultats de la mostra estudiada aporten que 2 de cada 3 estudiants no identifiquen un referent professional en la seua elecció d'estudis* (taula 31).

TAULA 31: Referent professional en l'elecció d'estudis en la mostra analitzada (%).

REFERENT PROFESSIONAL EN L'ELECCIÓ	Total
A mon pare o a ma mare	8,6
Un familiar	8,8
Una amiat o company/a	6,3
Un/a professor/a de l'institut	6,8
Un referent relacionat amb les produccions culturals (llibres, teatre, música, cinema, etc)	1,1
Un referent televisiu	0,0
No sabia identificar cap referent professional	68,3
Total	100,0

El resultat de què 2 de cada 3 estudiants no indiquen cap referent, tanmateix, convé no llegir-lo a mode de titular cridaner perquè pot encegar algunes mancances existents que es podrien traure a la llum mitjançant un estudi dedicat als referents professionals dels preuniversitaris. Potser, aquests no indiquen cap referent professional perquè no poden fer-ho, és a dir, no tenen al seu abast directament i de manera fàcil una persona que s'hi dedique a la professió o a una de les professions associades a una carrera determinada.

A continuació mostrarem els resultats dels creuaments realitzats segons el component de gènere, de situació econòmica i de la titulació estudiada per a aquell estudiantat que sí que ha indicat referents professionals.

4.3.1. Referents professionals i gènere

Com hem comentat, la resposta que destaca de manera considerable és aquella que no identifica cap referent professional, ja que més de dues terceres parts del total de l'estudiantat no n'assenyalen cap (65,8%). *Si observem les dades distribuïdes per sexes* (taula 32) *aquesta resposta té dimensions semblants*, en canvi, hi trobem més diferències en la resposta sobre tindre com a referent professional una amiatat, on les dones són més freqüents (un 9% de les dones, front al 3,7% dels homes)³⁶. Aquesta dada, si recordem, estaria en sintonia amb un resultat anterior en la pregunta sobre recursos d'informació utilitzats, on les dones també tenen més en compte a les amiatats de cara a la consulta sobre l'elecció d'estudis.

D'altra banda, en la resposta que considera com a referent professional a un/a professor/a de l'institut els homes són més nombrosos (un 9,3% front a un 6,1% de dones).

TAULA 32: Referent professional en l'elecció d'estudis i sexe (%).

REFERENT PROFESSIONAL EN L'ELECCIÓ	SEXE		Total
	Home	Dona	
A mon pare o a ma mare	9,3	7,4	8,4
Un familiar	9,3	10,0	9,8
Una amiatat o company/a	3,7	9,0	7,0
Un/a professor/a de l'institut	9,3	6,1	7,3
Un referent relacionat amb les produccions culturals (llibres, teatre, música, cinema, etc)	1,9	1,4	1,6
Un referent televisiu	0,0	0,4	0,2
No sabia identificar cap referent professional	66,7	65,2	65,8
Total	100,0	100,0	100,0

³⁶ El càlcul dels residus tipificats corregits en aquesta taula de contingència dona en les estudiantes que indiquen una amiatat com a referent professional un valor més desmarcat (superior al 1,96).

La resposta respecte a tenir com a referent professional al pare o a la mare es pot considerar baixa (8,4%) si tenim present que la proporció de mares i pares amb estudis universitaris en la població dels estudiants universitaris és alta³⁷. Pot sorprendre que els estudiants i les estudiantes que provenen, en una part notable, de progenitors que han passat per l'experiència i per la formació universitària (vegeu el capítol 3), no els assenyalen com a referents professionals. Potser els estudiants i les estudiantes s'adscriuen a una carrera i no a una altra prescindint d'allò que ha cursat el seu pare o la seua mare, la qual cosa podria respondre a una actitud d'afirmació de la seua individualitat o potser quan se'ls pregunta (davant d'una enquesta), tot i haver tingut en compte els referents dels progenitors, volen deixar palès que la seua decisió ha estat fruit d'una elecció individual. La reafirmació individualista no és una actitud minoritària, més bé al contrari, ja que, en els processos de construccions identitàries juvenils resulta habitual trobar-se amb joves que no tenen (o diuen no tindre) en compte, de manera sòlida, els itineraris seguits pels pares i les mares. Malgrat açò, l'herència del capital cultural familiar (*els hereus* de Bourdieu) té el seu condicionament, siga percebut o admés de manera més o menys manifestada, en les trajectòries educatives de la població estudiantil³⁸.

En tot cas, en una apartat posterior on es descriuen els resultats a la pregunta sobre motius d'elecció de titulació i d'universitat seguirem indagant sobre la influència familiar.

---

³⁷ Per al conjunt de l'estudiantat que compona la mostra els percentatges de pares amb estudis universitaris és un 26% i un 20% en el cas de les mares.

³⁸ Recordem que a la taula 18 de l'informe es mostren les dades sobre el nivell d'estudis dels pares i de les mares de l'estudiantat de l'enquesta.

4.3.2. Referents professionals i situació econòmica

En relació amb l'associació entre la situació econòmica de dependència o d'independència familiar i la pregunta sobre el referent professional (taula 33), l'estudiantat que manté un major nivell de dependència assenyalada en major proporció la no identificació de cap referent, seguit d'aquell més independent, amb xifres molt semblants. En aquest cas, l'estudiantat que depèn parcialment de la família mostra un comportament més divergent assenyalant en menor mesura aquesta opció de resposta i, en canvi, respon més en les opcions de tenir al pare o a la mare o a un familiar com a referents que les dues altres agrupacions.

TAULA 33: Referent professional en l'elecció d'estudis i situació econòmica en l'estudiantat de la mostra(%).

REFERENT PROFESSIONAL EN L'ELECCIÓ	Dependència total de la família	Dependència parcial de la família	Independència familiar	Total
A mon pare o a ma mare	9,2	11,2	3,5	8,4
Un familiar	9,8	11,8	7,1	9,8
Una amiatat o company/a	4,9	6,2	11,5	7,0
Un/a professor/a de l'institut	6,1	8,1	7,1	7,3
Un referent relacionat amb les produccions culturals	1,2	1,2	2,7	1,6
Un referent televisiu	0,0	0,6	0,0	0,2
No sabia identificar cap referent professional	68,7	60,9	68,1	65,7

La distribució de les xifres percentuals en aquest creuament no mostren dades massa significatives, encara que s'aprecia una similitud entre la distribució del grup de dependència total i el grup d'independència. Aquest resultat de semblances en aquests dos grups també s'hi donaran en altres creuaments realitzats, com podrem apreciar en capítols posteriors de l'informe.

4.3.3. Referents professionals i ubicació acadèmica

Anem a veure ara la distribució de respostes sobre l'existència o no de referents professionals com a influent en l'elecció d'estudis i la branca de coneixement a la qual pertany l'estudiantat de la mostra (taula 34).

TAULA 34: Referent professional en l'elecció d'estudis i titulació estudiada segons branca de coneixement (%).

REFERENT PROFESSIONAL EN L'ELECCIÓ	Ciències Bàsiques i Tècniques	Ciències Socials	Educació	Humanitats	Ciències de la Salut	Total
A mon pare o a ma mare	3,2	11,7	4,5	7,0	6,4	8,4
Un familiar	3,2	11,3	13,4	7,0	8,5	9,8
Una amestat o company/a	1,6	8,1	10,4	4,7	6,4	7,0
Un/a professor/a de l'institut	12,9	4,5	17,9	4,7	0,0	7,3
Un referent relacionat amb les produccions culturals	0,0	0,5	3,0	7,0	2,1	1,6
Un referent televisiu	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
No sabia identificar cap referent professional	77,4	64,0	50,7	69,8	76,6	65,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

La resposta més nombrosa de no identificar cap referent professional en la tria d'estudis es declarada de manera més intensa en l'estudiantat de Ciències Bàsiques i Tècniques i en Ciències de la Salut. Pel contrari, en la branca d'Educació és on menys es declara aquesta opció de resposta: la meitat d'aquest estudiantat respon que no té cap referent i l'altra meitat que sí que en té. Aquesta segona meitat declara, principalment, que ha tingut un/a professor/a de l'institut com a referent professional, la qual cosa resulta, diguem-ne, una resposta prou lògica pel que fa a la branca en què s'adscriu.

Mitjançant l'observació de les dades desagregades per titulacions l'estudiantat de CAFE i de Magisteri han contestat així (no mostrem les dades desagregades per no repetir i allargar massa aquest apartat). L'estudiantat de titulacions d'Educació també ha respost en major nombre que altres branques que ha tingut com a referent a una persona del seu entorn proper (familiar o amistat). Per altra banda, l'estudiantat de Ciències Socials es decanta més per aduir un referent familiar. Les dades desagregades en han fet veure que l'estudiantat de Dret i d'Economia han contestat aquesta opció principalment. Pel que fa a Humanitats hi destaca una resposta major en l'opció de referents extrets de les produccions culturals (cinema, literatura, teatre, àmbit cultural en general), la qual ha estat aportada, principalment pel l'estudiantat de la mostra de la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació i de la Facultat de Geografia i Història. Com ja hem comentat, en Ciències Bàsiques es desmarca sobretot la resposta de no assenyalar cap referent i en segon lloc s'assenyala, com a referent professional, a un professor/a, majorment indicat pels estudiants i les estudiantes de Física.

En resum, s'hi distingeix una heterogeneïtat considerable en la resposta a aquesta pregunta sobre referents professionals previs a l'entrada a la universitat depenent de la branca a la qual pertanyen les titulacions que cursa l'estudiantat. Aquests resultats mostren indicis de l'existència d'una heterogeneïtat en els mecanismes d'adscripció que afecten als preuniversitaris, és a dir, una heterogeneïtat en l'adscripció preuniversitària que es mantindria, en general, en la ubicació universitària posterior. El *mapa de titulacions*, diguem-ne, no segueix una distribució harmònica³⁹ i proporcionada en els diferents aspectes i elements que hi tenen lloc, però, val a dir, que pensar el contrari, un sistema universitari homogeni, seria més bé, trobar-nos en un sistema distòpic, per tant, fictici i, inclús, indesitjable.

---

³⁹ El terme *universitat* comporta etimològicament un sentit d'uniformitat, podríem dir: el nom llatí *universitas*, es formula des de l'adjectiu *universus*, el qual deriva de *unus*, és a dir, ú.

4.4. Motius adduïts en l'elecció de la carrera i de la universitat

El capítol que hem platejat sobre elecció d'estudis es completa amb una indagació fonamental sobre aquest tema: el motiu pel qual van triar aqueixa titulació que estan estudiant. Aquesta podria tractar-se com la *pregunta síntesi* del procés de l'elecció d'estudis, és a dir, una vegada que coneixem els recursos emprats per l'estudiantat per informar-se de l'oferta acadèmica universitària, sobre allò que es pot estudiar a la Universitat, una vegada es respon sobre aquell recurs d'informació que va ser el determinant en l'elecció i també sobre la identificació (o no) de referents professionals, es planteja la pregunta síntesi: *i quin seria el motiu principal que destacarien els estudiants a l'hora de triar els seus estudis?*

Els estudis sobre transicions juvenils i itineraris formatius des de l'etapa formativa preuniversitària a la universitària i sobre caracterització sociològica dels estudiants universitaris (Coulon, 1995; Fernández Enguita, 1998; Brooks, 2003; Masjuan, 2005; Ariño, 2008) anomenen de distintes maneres al conjunt de motivacions, raons o factors que intervenen en la decisió de la selecció dels estudis universitaris qualificant-se com una decisió presa des de distintes lògiques: expressiva, instrumental, intrínseca, professional, etc. Per tal de descriure els resultats obtinguts en l'enquesta que ens ocupa, aportem una classificació pròpia, mitjançant la qual les respostes i la descripció dels resultats es poden agrupar, de manera reductiva, com a:

- Motius d'elecció assertiva: *la carrera que més m'agradava; la carrera amb millors eixides laborals; un complement formatiu per a la carrera que ja tenia*
- Motius d'elecció delegada: *vaig voler entrar en una altra carrera però no vaig ser admés/a; la vaig triar sense pensar-m'ho massa perquè em donava igual una que altra; no sabia molt bé què estudiar i els meus pares em recomanaren aquesta carrera*

El fet de situar l'estudiantat en l'agrupació de motius d'elecció d'estudis de caràcter assertiu o, pel contrari, de caràcter delegat, ens apropa a un major coneixement d'aquest en relació amb les variables de sexe, condicions econòmiques i titulació estudiada. Tot i això, considerem important advertir que el fet que en un passat recent un estudiant decidira la carrera que volia estudiar per un tipus de motiu o d'altre no el condiona a estar classificat en el present (o en el futur pròxim) com a assertiu o, pel

contrari, com a persona que delega les seues decisions. Potser la decisió que va prendre de manera més assertiva o més delegada només va ser fruit del tarannà *especial* (joventut, altres prioritats, descobriments) d'aquell moment.

Una vegada fets aquests aclariments i la proposta de les dues agrupacions de motius de l'elecció, emprades com a instruments de suport en la descripció, passem a detallar els resultats obtinguts en la mostra estudiada (taula 35).

TAULA 35: Motiu d'elecció d'estudis en l'estudiantat de la mostra (%).

PRINCIPAL MOTIU EN L'ELECCIÓ DE LA TITULACIÓ	Total
Era la que carrera que més m'agradava, la que volia estudiar	66,7
Era la carrera que pensava que tindria millors eixides laborals	23,7
Vaig voler entrar en una altra carrera però no vaig ser admés/a	7,0
La vaig triar sense pensar-m'ho massa perquè em donava igual una que altra	1,3
No sabia molt bé què estudiar i els meus pares em recomanaren aquesta carrera	0,9
Complement formatiu a la carrera que ja tenia	0,4
Total	100,0

Les xifres percentuals mostren que 2 de cada 3 estudiants han elegit la carrera que estan estudiant perquè era la que més els agradava, un motiu que expressa assertivitat en l'elecció. Per altra banda, la resta d'estudiantat es declina, principalment, per un motiu d'elecció de la titulació per creure que tindria millors eixides laborals, un motiu, doncs, assertiu però amb un component clarament instrumental. La resta de respostes, menys adduïdes per l'estudiantat, farien referència a opcions d'elecció delegada. Val a dir que un 7% de l'estudiantat, xifra no menyspreable, diguem-ne, assenyala que el motiu d'elecció de la carrera que està cursant és que volia entrar en una altra però no va poder. Una part de l'estudiantat que ha donat aquesta resposta es correspondrà amb aquell que, davant la situació de no ser admés en la primera titulació inscrita en la preinscripció, no va realitzar cap acció per intentar entrar-hi o que, si va participar en alguna acció, es va matricular finalment en la carrera on havia sigut admés (vegeu els resultats sobre accions per intentar entrar en la primera titulació al capítol 5).

4.4.1. Motiu d'elecció i gènere

Respecte al principal motiu d'elecció de la carrera, els estudiants i les estudiantes coincideixen en assenyalar en primer lloc que han fet eixa elecció per ser *la carrera que més els agradava*, és a dir, dues terceres parts contesten aquest motiu, i la distribució de respostes per a dones i homes és pràcticament idèntica (taula 36).

TAULA 36: Principal motiu en l'elecció dels estudis universitaris i sexe (%).

PRINCIPAL MOTIU EN L'ELECCIÓ DE LA TITULACIÓ	SEXE		Total
	Home	Dona	
Era la que carrera que més m'agradava, la que volia estudiar	66,7	66,8	66,7
Era la carrera que pensava que tindria millors eixides laborals	22,2	24,6	23,7
Vaig voler entrar en una altra carrera però no vaig ser admés/a	8,8	5,9	7,0
La vaig triar sense pensar-m'ho massa perquè em donava igual una que altra	1,8	1,0	1,3
No sabia molt bé què estudiar i els meus pares em recomanaren aquesta carrera	0,0	1,4	0,9
Complement formatiu a la carrera que ja tenia	0,6	0,3	0,4

Tanmateix, s'aprecien diferències en dues opcions de resposta: per una banda, el motiu de triar la carrera per obtenir millors possibilitats d'ocupació en el futur és lleugerament més freqüent en les dones, un 24,6%, front a un 22,2% en els homes. D'altra, el fet d'assenyalar que està estudiant eixa carrera però, en realitat, volia estudiar-ne altra és més freqüent en homes. Aquesta resposta és assenyalada per un 8,8% de la mostra, això significa que es tracta de la tercera raó més nombrosa i encara que s'allunya considerablement de la primera (la carrera que més m'agradava) i de la segona raó (la de millors eixides laborals) no deixa de ser significativa de cara a l'anàlisi del que hem anomenat en algun moment de l'informe *un accés frustrat* i que comentarem més endavant (capítol 5). La resta de respostes no mostren xifres percentuals altes, per tant, no són motius d'elecció d'estudis que demanden una menció especial, ni una comparació significativa segons el component de gènere.

En l'enquesta també s'ha preguntat pel principal motiu a l'hora d'elegir la institució universitària. Aquesta pregunta està plantejada en un sentit exploratori i complementari a la pregunta anterior sobre motiu d'elecció de la titulació i, no tant amb una finalitat de conèixer el grau de vinculació amb la Universitat de València des d'una visió il·lusòria, més pròpia de temps passats, en què se suposava (i només se suposava) una major vinculació, podríem dir, il·lustrada.

Per al conjunt dels estudiants i de les estudiantes (taula 37) el principal motiu que els ha fet triar la Universitat de València és que és una universitat territorialment pròxima, tractant-se d'un motiu més important per a les dones (73,9%) que per als homes (65,7%).

TAULA 37: Principal motiu en l'elecció de la universitat i sexe (%).

PRINCIPAL MOTIU EN L'ELECCIÓ DE LA UNIVERSITAT	SEXE		Total
	Home	Dona	
Per proximitat territorial	67,9	74,9	72,3
Pel seu bon nivell acadèmic i prestigi	7,1	7,3	7,3
Perquè era l'única que ofería la carrera que volia estudiar	16,1	10,8	12,7
Va ser a l'atzar, em donava igual	3,6	0,7	1,8
Perquè els meus amics anaven a aquesta universitat	1,8	2,4	2,2
Perquè ofereix millors eixides laborals	0,0	1,7	1,1
Altres	3,6	2,1	2,6
Total	100,0	100,0	100,0

Així doncs, més de dues terceres parts consideren que el fet de tenir a prop la Universitat, suposem que prenen com a referència territorial la seua residència familiar, és el motiu que els porten a escollir-la.

El fet que la resposta majoritària dels estudiants (2 de cada 3 homes i 3 de cada 4 dones) siga la proximitat territorial podria fer reflexionar les nostres autoritats acadèmiques sobre la política d'extensió universitària (i d'extensions universitàries) que hom practica.

El segon motiu assenyalat és el que es refereix a què és la Universitat on es pot estudiar únicament eixa carrera, raó que assenyalen més els homes, un 16,6%, front a un 11,3% en les dones. Aquesta raó mostrarà dades diferenciades segons la titulació estudiada, segons veurem en un apartat posterior (apartat 4.4.3). La resposta de fer una tria de la Universitat a l'atzar, és a dir, escollir aquesta com podria haver-ne sigut una altra, és més freqüent en els homes⁴⁰, tot i que cal advertir que el percentatge total és molt baix. El motiu que planteja l'elecció segons el bon nivell acadèmic i de prestigi que suposa estudiar en la Universitat de València no mostra un percentatge massa elevat (7,3%) ni diferències significatives per raó de gènere, tot i això, intuïm que podran haver-hi dades més significatives si es posa en relació aquesta resposta amb l'àrea de coneixement de la titulació elegida. En aquest sentit, els creuaments realitzats per observar aquesta relació (nivell acadèmic i prestigi de la Universitat) amb l'àrea de coneixement a la qual pertany la titulació aporta diferències en el fet de considerar de major o menor prestigi la Universitat segons l'àrea de la titulació que s'estudia. Així doncs, la resposta d'haver triat la Universitat de València pel seu nivell acadèmic i pel seu prestigi és més freqüent en l'estudiantat de Ciències de la Salut.

L'estudiantat de la mostra ha assenyalat també altres raons no proposades com a categories de resposta fixades en el qüestionari (resposta *Altres motius*) que representen un 2,6% del total de respostes. Tot i que és un percentatge molt baix resulta interessant afegir que aquests motius han sigut el fet que es tracta d'una universitat pública i per la localització urbana a la qual pertany (la ciutat de València).

---

⁴⁰ El càlcul dels residus tipificats corregits té un valor de 2,4 per a aquesta resposta en els homes, la qual cosa significa que hi ha una major representació d'homes en la mostra seleccionada que assenyalen una tria de la Universitat sense cap criteri concret (tria a l'atzar).

4.4.2. Motiu d'elecció i situació econòmica

L'elecció de la carrera pot mantindre una relació directa amb les condicions socioeconòmiques de l'estudiantat. Anem a explorar aquesta qüestió en la mostra estudiada (taula 38) comentant, principalment, les dues respostes més nombroses (*la carrera que més m'agradava; la carrera amb millors eixides laborals*).

TAULA 38: Principal motiu en l'elecció dels estudis universitaris i situació econòmica de l'estudiantat de la mostra(%).

PRINCIPAL MOTIU EN L'ELECCIÓ DE LA TITULACIÓ	Dependència total de la família	Dependència parcial de la família	Independència familiar
Era la que carrera que més m'agradava, la que volia estudiar	73,7	58,0	69,6
Era la carrera que pensava que tindria millors eixides laborals	18,1	30,8	20,9
Vaig voler entrar en una altra carrera però no vaig ser admés/a	5,8	8,3	7,0
La vaig triar sense pensar-m'ho massa perquè em donava igual una que altra	1,8	1,2	0,9
No sabia molt bé què estudiar i els meus pares em recomanaren aquesta carrera	0,0	1,8	0,9
Complement formatiu a la carrera que ja tenia	0,6	0,0	0,9
Total	100,0	100,0	100,0

Els estudiants i les estudiantes que mantenen una situació de dependència familiar econòmica de manera total responen en una proporció de gairebé tres quartes parts que va triar la carrera perquè era la més li agradava. En canvi, en el grup de dependència parcial augmenta la resposta d'escollir la carrera per un motiu de major eixida laboral. Sembla ser que aquest grup (dependència parcial) respon motius d'elecció delegada en una major mesura que els altres dos: un 11,3% front a un 7,6% en el grup de dependència total i un 8,8% en el grup independent.

Com a suposició, la dependència econòmica familiar, i especialment aquella que es desenvolupa de manera parcial, podria generar una espècie d'*intercanvi de dons*: el

sosteniment econòmic familiar a canvi d'un major assentiment per part de l'estudiantat davant la intervenció familiar en les decisions acadèmiques.

En la taula següent (taula 39) es mostren els resultats del creuament entre aquesta pregunta sobre el motiu de l'elecció de la carrera i les dades sobre si l'estudiantat té treball o no.

TAULA 39: Principal motiu en l'elecció dels estudis universitaris i treball de l'estudiantat de la mostra(%).

PRINCIPAL MOTIU EN L'ELECCIÓ DE LA TITULACIÓ	Treballa una mitjana de 15 o més hores cada setmana	Treballa una mitjana de menys de 15 hores cada setmana	No tinc cap treball remunerat
Era la que carrera que més m'agradava, la que volia estudiar	64,5	64,3	68,8
Era la carrera que pensava que tindria millors eixides laborals	22,4	28,6	23,0
Vaig voler entrar en una altra carrera però no vaig ser admès/a	9,2	3,6	6,2
La vaig triar sense pensar-m'ho massa perquè em donava igual una que altra	1,3	0,0	1,7
No sabia molt bé què estudiar i els meus pares em recomanaren aquesta carrera	1,3	3,6	0,0
Complement formatiu a la carrera que ja tenia	1,3	0,0	0,3
Total	100,0	100,0	100,0

Els resultats es troben en sintonia amb els comentaris anteriors (taula 38), ja que, per una banda, l'estudiantat que té un treball més parcial respon més que ha escollit la carrera pensant-se que tindria millor eixida laboral, un motiu d'elecció, diguem-ne, assertiva de caire més instrumental o estratègic. I també addueix més l'opció de què van ser els seus pares qui li recomanaren triar la carrera que està estudiant.

En el següent apartat completarem aquesta aproximació a l'elecció d'estudis amb l'observació dels resultats segons el component acadèmic, és a dir, quins motius han escollit amb major proporció l'estudiantat d'unes branques de coneixement o d'altres.

4.4.3. Motiu d'elecció de la carrera i ubicació acadèmica

Ja hem deixat constància de la distribució de respostes heterogènia que es dona en el mapa de titulacions en relació amb els elements que intervenen en l'elecció d'estudis universitaris (apartat 4.3.3). Ara ho examinarem també amb la pregunta sobre el principal motiu d'elecció de la carrera assenyalat per l'estudiantat de la mostra de l'enquesta (taula 40).

TAULA 40: Principal motiu en l'elecció dels estudis universitaris i branca de coneixement de l'estudiantat de la mostra(%).

PRINCIPAL MOTIU EN L'ELECCIÓ DE LA TITULACIÓ	Ciències Bàsiques i Tècniques	Ciències Socials	Educació	Humanitats	Ciències de la Salut	Total
Era la que carrera que més m'agradava, la que volia estudiar	85,9	55,2	76,5	78,7	71,4	66,7
Era la carrera que pensava que tindria millors eixides laborals	6,3	35,8	14,7	8,5	16,3	23,7
Vaig voler entrar en una altra carrera però no vaig ser admès/a	4,7	6,5	7,4	8,5	10,2	7,0
La vaig triar sense pensar-m'ho massa perquè em donava igual una que altra	1,6	0,9	0,0	4,3	2,0	1,3
No sabia molt bé què estudiar i els meus pares em recomanaren aquesta carrera	0,0	1,3	1,5	0,0	0,0	0,9
Complement formatiu a la carrera que ja tenia	1,6	0,4	0,0	0,0	0,0	0,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Així doncs, segons els resultats, en la branca de Ciències Bàsiques i Tècniques s'hi dona una major resposta respecte a escollir la carrera per un motiu de major afinitat als gustos personals (*carrera que més m'agrada*) en 8 estudiants de cada 10. En la branca de Ciències Socials 5 de cada 10 estudiants assenyalen aquesta resposta i 3 de cada 10 addueixen que han triat la carrera per majors possibilitats d'eixida laboral. Aquests dos resultats són els més significatius, quant a una major desviació respecte a la mitjana percentual. Amb una menor significació estadística, podem comentar que en Ciències de la Salut l'estudiantat assenyalava més el motiu que volia cursar una altra titulació però no el van admetre.

QUADRE 3: Motius d'elecció d'estudis i branca de coneixement

		<i>Més freqüència</i>	<i>Menys freqüència</i>
<i>Elecció assertiva</i>	Afinitat i gust personal	Ciències Bàsiques i Tècniques	Ciències Socials
	Eixida laboral	Ciències Socials	Ciències Bàsiques i Tècniques
	Complement formatiu	Ciències Bàsiques i Tècniques	*
<i>Elecció delegada</i>	No admissió en la primera opció	Ciències de la Salut	Ciències Bàsiques i Tècniques
	Elecció sense criteri definit	Humanitats	Educació
	Recomanació familiar	Educació	*

* No s'identifica cap branca de coneixement en concret perquè és una opció compartida per varies i, a més, el total de respostes és molt baix per destacar-ho com a significatiu.

Per últim, comentarem que els motius d'estudiar en la Universitat de València i no en una altra institució universitària són assenyalats de manera diferent segons la branca de coneixement a la qual es pertany (taula 41), perquè, com podem observar, l'estudiantat d'Educació es decanta més pel motiu de proximitat territorial en comparació amb altres branques. En el cas de triar la universitat pel bon nivell acadèmic i de prestigi hi ha una major resposta en les titulacions de Ciències de la Salut.

En la Universitat de València s'imparteixen, com sabem, una nombrosa varietat de titulacions de la branca d'Humanitats⁴¹, la qual cosa afavoreix que en aquesta branca s'hi dona una major resposta en què era la universitat on podia estudiar aqueixa titulació. Aquest resultat també apareix en la branca de Ciències Bàsiques i Tècniques. La influència del grup d'amics quant a motiu de tria de la universitat, tot i que en un percentatge total molt baix, es percep més en les titulacions de Ciències Socials i d'Humanitats.

TAULA 41: Principal motiu en l'elecció de la universitat i branca de coneixement de l'estudiantat de la mostra(%).

PRINCIPAL MOTIU EN L'ELECCIÓ DE LA UNIVERSITAT	Ciències Bàsiques i Tècniques	Ciències Socials	Educació	Humanitats	Ciències de la Salut	Total
Per proximitat territorial	65,6	72,5	82,1	66,0	72,9	72,3
Pel seu bon nivell acadèmic i prestigi	7,8	8,3	0,0	6,4	12,5	7,3
Perquè era l'única que oferia la carrera que volia estudiar	18,8	9,6	14,9	19,1	10,4	12,7
Va ser a l'atzar, em donava igual	4,7	1,7	1,5	0,0	0,0	1,8
Perquè els meus amics anaven a aquesta universitat	0,0	3,5	0,0	4,3	0,0	2,2
Perquè ofereix millors eixides laborals	0,0	1,3	1,5	0,0	2,1	1,1
Altres	3,1	3,1	0,0	4,3	2,1	2,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

⁴¹ Encara, en ocasions i equívocament, s'arrossega l'adjectiu Universitat *Literària* per referir-se a la Universitat de València.

4.5. Resultats destacats sobre l'elecció d'estudis i línees d'actuació

La manera diferenciada en què es distribueixen les respostes entre homes i dones quant als recursos utilitzats per a informar-se en la seua elecció d'estudis ens porta al recordatori dels històrics patrons diferenciats de gènere entre públic i privat, on el rol masculí s'ubicava (i encara s'ubica en moltes societats) en l'espai públic (socialització, desenvolupament laboral) i el rol femení al privat (atenció de la casa i de la descendència i ascendència). En un context social clarament diferenciat, la legitimació per portar a terme les seues tries i decisions també s'hi desenvoluparia de manera diferenciada: els homes tindrien una major legitimitat per fer-ho de manera individualitzada i, per contra, les dones haurien de compartir més col·lectivament les seues decisions, fent la consulta en el seu entorn i, sobretot, als referents masculins propers (pare, germans, marit). Aquests patrons que ens recorden a la situació no equitativa de les dones en temps anteriors de la nostra societat (i que encara perviu en altres societats, paga la pena remarcar-ho) sembla ser que manté un efecte perllongat en temps presents, poc cridaners, però latents. En la mostra estudiada, les dones comparteixen més *col·lectivament* les seues decisions envers la tria d'estudis. És una dada important a tenir en compte en el cas de dissenyar actuacions per una elecció d'estudis més igualitària en els entorns previs a l'entrada universitària.

Podem qualificar com a alta aquella proporció d'estudiantat que no assenyala cap referent professional, segons les dades de la nostra enquesta. Açò ens fa pensar que, potser, la nostra intuïció teòrica a l'hora d'elaborar l'enquesta i d'incloure l'opció de la pregunta sobre el referent professional no s'ajusta del tot amb la realitat dels preuniversitaris (o, almenys, a la que ha sigut declarada) o que, potser, l'existència de referents professionals previs no és un element consistent en l'elecció. Tanmateix, caldria indagar amb més exactitud per què els estudiants i les estudiantes no assenyalen cap referent, qüestió que traspasa les possibilitats del nostre estudi. Potser una de les explicacions tindrien a veure amb les pròpies limitacions d'una enquesta i seria convenient dissenyar un estudi de caire qualitatiu per explorar els factors relacionats amb l'existència o la inexistència d'un referent professional, així com, inclús primerament, què entén l'estudiantat per un referent professional i els motius que els porten a assenyalar-lo o, sobretot, a no fer-ho.

La manca d'un referent professional concret s'hauria de prendre com a un objecte d'estudi notable, que justificaria recerques ulteriors. Si l'estudiantat que accedeix a la universitat majoritàriament (2 de cada 3, segons la nostra enquesta) no té una informació precisa o directa de en què consisteix l'activitat professional concreta a la qual s'adreça, potser genere posteriorment una certa insatisfacció en accedir al mercat laboral. Tanmateix, la reforma en curs, que amplia les possibilitats de pràctiques de l'estudiantat (que fins ara eren, en termes generals, més reduïdes i pràcticament ubicades al tram final de la carrera), pot introduir aquesta eventual insatisfacció al si de la trajectòria universitària. Ja no estariem parlant d'una insatisfacció *a posterior*, fruit d'una manca de referent professional *a priori*, que seria matèria d'una *sociologia de la transició* (Masjuan, J.M., Planas, J., Casal, J., 1988; Casal, J., 1996), sinó de fenòmens que eventualment podrien sorgir o accentuar-se per la relació insatisfactòria amb la pràctica professional (com ara, canvis de titulacions, etc).

En tot cas, no podem saber si a l'hora de triar els estudis universitaris els referents previs que es coneixen de la professió que tenen associada resultaria un element positiu. No ho podem saber, pels resultats obtinguts, però podem hipotetitzar en què sí que podria ser-ho. Si l'estudiantat tinguera un referent professional previ a qui consultar, amb qui contrastar els seus dubtes, podria servir-li positivament per fer-se una idea més ajustada d'aqueixa carrera. De totes formes, no és suficient amb un referent, òbviament, caldria, per tant, dissenyar un programa de cerca de referents professionals, com a exemples reals i aplicats d'una titulació i del seu desenvolupament professional i, seguidament, dissenyar com fer-ho arribar als preuniversitaris.

En resum, des del nostre estudi volem insistir en què seria interessant i oportú implementar un programa de referents professionals en relació amb l'elecció dels estudis universitaris. Es podria posar en marxa un estudi pilot per a unes determinades titulacions i per a una població definida d'estudiantat de batxillerat i de formació professional amb intencions preuniversitàries.

Els processos d'elecció d'estudis és una temàtica que es presta a una metodologia de tall longitudinal: fer un seguiment d'una cohort, d'un grup d'estudiants preuniversitaris (no només de batxillerat, també de FP) per conèixer el seu itinerari formatiu; conèixer la seua adscripció, les expectatives prèvies, els referents que tenen per triar la titulació, els recursos d'informació per contrastar allò imaginat amb allò real, el procés i el resultat de l'accés universitari, així com les experiències en el primer any universitari.

Els serveis universitaris que desenvolupen una part important de la seua missió en la interacció amb els estudiants, mantenen, en molts casos, una disposició *de servei* al qual els estudiants acudeixen per plantejar i intentar resoldre els seus dubtes (estudis, beques, opcions de canvi de titulació, eixides professionals, activitats socioculturals, etc). No s’hi desenvolupa, en termes generals, una *visió anticipatòria*, és a dir, una *visió de prevenció*, podríem dir, per conèixer i tractar les mancances d’assessorament i d’informació que existeixen, per conèixer amb major profunditat l’estudiantat i dissenyar accions en aquest sentit. És evident que el coneixement de l’experiència i del tracte diari amb estudiantat aporta pistes per a les actuacions que s’implementen, però pot no ser suficient. En aquest sentit, una proposta de treball podria focalitzar en reconduir el *model de servei* cap a un *model d’actuacions anticipatòries*.

La informació i l’orientació universitària podria integrar-se en la programació docent i així superar la seua reducció a l’àmbit de fora de l’aula. Tanmateix som conscients que difícilment es podrà incorporar en els nou plans d’estudis de Grau, encara que s’hi donen, podríem dir, excepcions⁴². Si aquesta proposta no es pot fer extensiva en els plans d’estudis, almenys, podria oferir-se una formació bàsica complementària, dissenyada a partir de l’experiència dels serveis universitaris com a estructures que també poden impartir docència coordinada amb els centres. Una formació encaminada a reforçar la informació sobre els recursos universitaris, l’oferta d’estudis, la comprensió de la reforma de l’EEES, la normativa acadèmica i els futurs trànsits al desenvolupament professional.

---

⁴² Com és el cas d’una proposta, verificada, en els títols de Grau de les enginyeries de l’Escola Tècnica Superior d’Enginyeria de la Universitat de València on s’ha inclòs una matèria anomenada “Enginyeria, societat i universitat”. Aquesta matèria és de caràcter bàsic (6 ECTS) i està prevista per a primer curs com a una matèria transversal per a totes les enginyeries de l’ETSE amb uns continguts que s’estructuren, per una banda, en “Enginyeria i societat” i, per altra, en “Incorporació a la universitat”, on específicament es tractarà sobre els programes de tutories a l’estudiantat de nou ingrés, l’estructura de la Universitat, el pla d’estudis, tècniques d’estudis i resolució de problemes i eines d’accés a la informació proporcionades per la Universitat.

Capítol 5. L'accés a la universitat: ajustos i desajustos.

5.1. Introducció

El segon dels escenaris de situacions desajustades descrit (vegeu capítol 2) fa referència a aquelles circumstàncies que intervenen en el procés *d'accés universitari*, ja que pot donar lloc, tal vegada, a resultats no satisfactoris per a l'estudiantat, sobretot, en el cas de no poder entrar en aquella titulació que s'havia elegit en primer lloc. L'elecció d'estudis es correspondria, principalment, amb un major nivell d'interés en la titulació pels seus continguts o per projectar cap al futur professional millors eixides laborals, com hem vist al capítol anterior. Així doncs, el fet de no poder accedir a la carrera elegida, després d'haver tingut en compte elements que intervenen en l'elecció d'estudis, serà un dels factors vinculats amb l'absència que, al mateix temps, nodrirà les possibilitats de situacions desajustades. En aquest sentit, les absències universitàries, com a noció de major abast, també es vincularan amb conseqüències de l'admissió universitària que respon no només a circumstàncies individuals de l'estudiantat, sinó també a circumstàncies de caràcter estructural, com és l'ajust entre l'oferta de places i la demanda d'aquestes en cada titulació.

Quant a l'admissió universitària, per poder arribar al moment de formalitzar la matrícula en la Universitat, prèviament, s'ha de sol·licitar i obtenir plaça a través de la preinscripció universitària, un procediment⁴³ que per al cas valencià està compartit per les cinc universitats públiques valencianes. La preinscripció té una convocatòria ordinària que s'obri a juny i, també, a setembre, en el cas d'aquelles titulacions en les quals han quedat places per cobrir de la convocatòria ordinària. El fet de demanar plaça en la preinscripció, però, no sempre resulta suficient per obtenir-la, ja que en la majoria de titulacions, almenys per al cas de la Universitat de València, existeix una demanda que supera a l'oferta de les places i, aleshores, cal aplicar un mecanisme que realitze

---

⁴³ *Els alumnes que complisquen els requisits acadèmics corresponents i vulguen accedir al primer cicle d'ensenyances universitàries impartides per centres propis o adscrits a universitats públiques del sistema universitari valencià, així com a les ensenyances de grau ja implantades, que tinguen aprovat un nombre limitat de places d'accés, hauran de sol·licitar l'admissió a través del procés general de preinscripció regulat en la present orde (article primer, ORDE de 21 de maig de 2009, de la Conselleria d'Educació, per la qual es regulen els procediments d'admissió a ensenyances universitàries a la Comunitat Valenciana per al curs 2009/2010).*

l'ajustament. Aquest ajustament es visualitza a partir de les anomenades *notes de tall*, a partir de les quals la majoria de preuniversitaris fan els seus càlculs, sempre aproximats i incerts, sobre les possibilitats d'entrada en aquella carrera que es plantegen com a primera opció. Les notes de tall canvien cada any, perquè canvia la demanda i l'oferta de places i mai es coneixen amb antelació perquè, lògicament, es produeixen una vegada s'ha realitzat l'ordenació de les persones preinscrites. Aquesta ordenació i la consegüent divisió en dues llistes, els admesos i els no admesos o *l·listes d'espera*, pot generar situacions d'insatisfacció en aquelles persones no admeses o, podríem dir, produirà *accessos frustrats* a la universitat.

La situació de no poder entrar en aquella titulació escollida com a primera opció pot donar lloc a diverses respostes de caràcter més immediat: hi ha estudiants que es matriculen de l'opció assignada, és a dir, encara que no siga la que van posar en primer lloc es matriculen igualment, hi ha que decidiran fer alguna acció per poder entrar-hi en la seua primera opció, com és l'assistència a la distribució de places vacants o tornar-se a preparar la prova d'accés. Inclús hi haurà gent que decidirà contemplar altres possibilitats fora del sistema universitari. Tanmateix també poden donar-se respostes o conseqüències menys immediates, més bé a mitjà termini, com pot ser una baixa identificació amb els estudis on s'ha pogut accedir, una baixa motivació a l'hora d'assistir a les classes i també als exàmens.

En l'enquesta s'ha obtingut informació al voltant de l'accés universitari a través de la pregunta sobre en quin lloc de preferència, en la sol·licitud de preinscripció, van posar la carrera que estudien. Una altra pregunta explora les accions que han portat a terme els estudiants i les estudiantes en el cas de no haver entrat en la titulació que es volia en primer lloc. En aquest capítol de l'informe, presentem els resultats obtinguts, acompanyats de comentaris al voltant de les preguntes sobre accés universitari. Observarem l'existència o no de relació entre aquestes preguntes (preguntes 2, 6 i 7 del qüestionari) amb variables que constitueixen els components de gènere, econòmic i de perfil acadèmic, com a tres components de base sociològica essencials. El fet de posar en relació les respostes que han donat els estudiants quan se'ls ha preguntat pel seu accés a la universitat i aquests components ens apropen a una caracterització de l'estudiantat i, així, es pot mostrar l'heterogeneïtat que existeix, indiscutiblement, en la universitat, com ja hem tractar en el capítol anterior (capítol 4).

5.2. La quota d'accés en el procés d'admissió universitària.

Al Recull de Dades 2006-07⁴⁴ de la Universitat de València hi apareixen les dades sobre *modalitat d'ingrés*, que és com s'anomena des d'aquest document, mentre que l'Orde que regula els procediments d'admissió als ensenyaments universitaris, vigent fins a la data, ho anomena *quota*. En tot cas, les xifres per a aqueix any (taula 42) mostren que un 86,20% dels estudiants provenen de la quota d'entrada de les proves d'accés a la Universitat destinada als estudiants de Batxiller (inclosos els estudiants de COU selectiu), un 6,37% accedeixen des de la Formació Professional, 1,77% per la superació de la prova d'accés a la Universitat per a majors de 25 anys i un 5,66% per altres quotes possibles d'entrada.

TAULA 42: *Quota d'accés a la Universitat. Recull de Dades UVEG i enquesta (%)*

QUOTA D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT	REULL DE DADES 2006-07	ENQUESTA
PAU-Batxillerat	86,20	85,93
Formació Professional	6,37	8,79
PAU majors de 25 anys	1,77	0,44
Altres	5,66	4,84
<i>Total</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>

Com veiem, les xifres de la mostra de l'enquesta respecte al Recull de Dades segueixen una distribució molt aproximada. Cal advertir que al Recull de Dades no es mostren les dades de la quota per a persones amb titulació universitària, malgrat que és una quota amb el mateix percentatge de reserva de places que la de majors de 25 anys (un 3%). Resultaria, creiem, més convenient disposar d'aquestes dades desagregades per completar millor la informació. Tanmateix, en l'enquesta que s'ha realitzat sí que es disposa de les dades desagregades segons les cinc quotes més nombroses d'ingrés: PAU- Batxillerat (85,9%), Formació Professional (8,8%), PAU per a majors 25 anys (0,4%), estudiants procedents de sistemes educatius estrangers (0,4%) i titulació universitària (4,4%).

⁴⁴ Que correspon al curs d'ingrés de l'estudiant de la mostra estudiada. Disponible en la web del Servei d'Anàlisi i Planificació www.uv.es/sap

5.2.1. Quota d'accés i gènere

La desagregació de les dades en la mostra estudiada segons el component de gènere mostra una distribució diferent quant a la quota d'accés. La diferència més significativa la trobem en la quota d'accés a través de la formació professional, la qual és utilitzada en major proporció per les dones, mentre que els homes són més nombrosos en la quota d'universitaris⁴⁵.

TAULA 43: Quota d'accés a la Universitat. Enquesta a estudiants. Sexe (%)

QUOTA D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT	SEXE		Total
	Home	Dona	
Prova d'accés a la Universitat- Batxillerat	86,8	85,4	85,9
Formació Professional	6,3	10,3	8,8
Prova d'accés a la Universitat per a majors 25 anys	0,6	0,4	0,4
Sistemes educatius estrangers	0,6	0,4	0,4
Titulació universitària	5,7	3,6	4,4
<i>Total</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>

Aquesta pregunta de l'enquesta ha donat lloc a successives preguntes per conèixer quina modalitat s'ha cursat en batxillerat i quina titulació universitària li ha donat accés als qui han accedit per aquesta quota, que no detallarem per no allargar massa els resultats. En canvi, sí que s'ha considerat convenient mostrar els trànsits a la universitat des de els cicles formatius de grau superior de formació professional pel debat encetat actualment al voltant de la nova admissió⁴⁶ des de la quota de formació professional (vegeu més endavant la taula 49).

⁴⁵ Tot i advertir, aquesta diferència en les dades comparades per gènere, les comprovacions dels estadístics (Khi quadrat, residus tipificats corregits) no permeten afirmar que les dues variables estiguen relacionades.

⁴⁶ Un debat derivat de les novetats que s'aplicaran a partir del Reial Decret 1892/2008, de 14 de novembre.

5.2.2. Quota d'accés i situació econòmica

L'estudiantat que accedeix a la Universitat havent superat el batxillerat i el selectiu és un col·lectiu que majoritàriament no treballa, diferenciant-se de manera considerable en aquest aspecte respecte a la resta de quotes d'entrada. Aquest tipus de distribució no s'allunya d'allò previsible, ja que l'estudiantat que prové de batxillerat es dedica, majoritàriament, a *l'ofici d'estudiar* (Coulon, 1995; Ariño, 2008).

En el cas de l'entrada per formació professional el percentatge de treballadors/es (més de 15 hores setmanals) és el doble respecte a l'entrada per batxillerat, però, podem veure que un 68% dels estudiants que accedeixen per aquesta quota no treballen, un percentatge suficientment alt per fer-nos intuir que es tracta, més bé, d'un itinerari de continuïtat formativa des de la FP a la Universitat perquè les dades mostren que no hi ha una alta inserció professional en aquest grup. També són destacables les dades de la quota per titulació universitària on podem apreciar que és on hi ha un major percentatge de treballadors/es, una dada previsible, però al mateix temps, 6 de cada 10 titulats no tenen cap treball, la qual cosa és una proporció prou alta.

Les dades també mostren que el col·lectiu d'estudiants que no treballen i els que treballen més hores (15 o més hores setmanals) s'assemblen més, quant a la distribució de les freqüències percentuals segons la quota d'entrada universitària i és en aquestes dues situacions on trobem més diversitat, mentre que en aquell estudiantat que treballa de manera més parcial (menys de 15 hores setmanals) prové quasi totalment de batxillerat⁴⁷.

---

⁴⁷ Els estadístics calculats ens permeten afirmar que les variables quota d'accés a la Universitat per preinscripció i el fet que estiguen o no treballant mantenen una alta probabilitat de ser dependents, és a dir, d'estar relacionades.

TAULA 44: Quota d'accés a la Universitat. Treball de l'estudiant (%)

QUOTA ACCÉS	TREBALL			Total
	Treballa una mitjana de 15 o més hores cada setmana	Treballa una mitjana de menys de 15 hores cada setmana	No tinc cap treball remunerat	
PAU Batxillerat	72,0	96,4	87,4	
	13,8	6,9	79,3	100,0
Formació Professional	16,0	3,6	7,9	
	29,3	2,4	68,3	100,0
Majors 25 anys	1,3	0,0	0,3	
	50,0	0,0	50,0	100,0
Sist. educatiu estrangers	0,0	0,0	0,8	
	0,0	0,0	100,0	100,0
Titulació universitària	10,7	0,0	3,7	
	38,1	0,0	61,9	100,0
Total	100,0	100,0	100,0	

Els estudiants tenen la possibilitat de sol·licitar diferents tipus de beques en concepte d'ajuda als estudis universitaris, com ja hem comentat amb més detall en altre moment de l'informe (veure capítol 3). Tanmateix, gairebé la meitat d'ells no sol·liciten cap beca. Les altres dues respostes més freqüents són l'obtenció de la beca del Ministeri d'Educació i la resposta de tindre denegada la beca. Les respostes són diferents segons la quota d'entrada (taula 45), sobretot pel que fa a aquells que accedeixen per batxillerat i per FP. Una de les dades més clares és que els que accedeixen per FP sol·liciten més una beca d'estudis, en concret, 7 de cada 10 sol·liciten beca, siga o no concedida, i obtenen la beca del Ministeri en major proporció que els de batxillerat⁴⁸.

Les persones que accedeixen tenint una titulació universitària destaquen en major nombre per no haver sol·licitat una beca, la qual cosa resulta lògica i previsible si tenim en compte que un dels requisits bàsics per obtenir una beca d'estudis per a estudis universitaris oficials és no posseir una titulació universitària del mateix nivell o superior, per tant, cap la possibilitat que aquelles persones que ja tenen una titulació de

⁴⁸ El càlcul dels residus tipificats corregits té un valor de 2,1 en el creuament entre quota de FP i beca del Ministeri, la qual cosa ens confirma que hi ha una major proporció de casos en aquesta situació.

primer cycle demanen la beca per a estudiar una altra titulació de segon cycle. Per aquest motiu una part considerable dels titulats i de les titulades no demanaran cap de les beques d'ajuda a l'estudi (Ministeri, Generalitat, Universitat) , però sí que podran sol·licitar una beca de mobilitat, per exemple. De fet, els estudiants enquestats han mencionat altres tipus de beques com són algunes per a cursar idiomes o d'investigació.

TAULA 45: Quota d'accés a la Universitat. Beca d'estudis (%)

QUOTA ACCÉS	BECA							Total
	Beca del Ministeri d'Educació	Beca de la Generalitat Valenciana	Beca Universitat de València	Beca de mobilitat	Un altre tipus de beca	La vaig sol·licitar i me la van denegar	No la vaig sol·licitar	
PAU Batxillerat	22,4	2,9	3,2	1,8	1,6	22,6	45,5	100,0
FP	35,9	5,1	0,0	2,6	2,6	23,1	30,8	100,0
Titulació universitària	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0	20,0	75,0	100,0

Per altra banda, la dependència o independència familiar de l'estudiantat és una variable que complementa la informació analitzada fins a ara sobre la seua situació econòmica. Així doncs, les dades mostren, en la taula següent (taula 46), que el col·lectiu més dependent és aquell que accedeix per batxillerat, en un poc més del 50%, i que 3 de cada 10 són parcialment dependents. Les xifres són ben diferents per al cas dels que provenen de formació professional, ja que hi ha una major proporció d'estudiants que són parcialment dependents de la família i la xifra dels que són independents per complet és el doble a l'anterior grup dels estudiants de batxillerat. També podem fer esment del cas dels titulats universitaris on quasi 6 de cada 10 són independents i la resta depenen per complet o parcialment de la seua família.

TAULA 46: Quota d'accés a la Universitat i dependència econòmica familiar (%)

QUOTA ACCÉS	DEPENDÈNCIA ECONÒMICA FAMILIAR				Total
	Dependència total de la família	Dependència parcial de la família	Independència total de la família	Altres	
	92,4	86,8	66,7	75,0	
PAU Batxillerat	52,6	33,4	13,3	0,8	100,0
Formació Professional	5,4	11,3	15,4	0,0	
	29,3	41,5	29,3	0,0	100,0
Majors 25 anys	0,0	0,0	2,6	0,0	
	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0
Sist. educatius estrangers	0,0	0,0	1,3	25,0	
	0,0	0,0	50,0	50,0	100,0
Titulació universitària	2,2	2,0	14,1	0,0	
	26,3	15,8	57,9	0,0	100,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	

La lectura vertical de les freqüències relatives permet observar que els estudiants independents econòmicament tenen més representació en altres quotes d'accés on hi ha un 15% d'estudiants que provenen de FP i un 14% són titulats universitaris. Tot i que augmenten les xifres d'independència econòmica en aquests dos col·lectius, en termes globals i tenint en compte altres dades comentades (veure taula 44 sobre treball de l'estudiantat), estem davant d'un estudiantat universitari en què majoritàriament depèn econòmicament de la seua família, inclús en casos en què sí tenen una ocupació laboral. En el cas dels titulats universitaris, que tornen a accedir a la universitat utilitzant aquesta quota⁴⁹, la major part d'ells i d'elles es troben en una situació d'independència econòmica. Malgrat això, un 38% treballen més de 15 hores setmanals (taula 44), però, en canvi, un 42% dels titulats encara depenen de la família, totalment o parcial (taula 44)⁵⁰.

⁴⁹ Cal recordar que les persones titulades que tornen a accedir a la universitat poden no utilitzar aquesta quota i fer servir únicament la que ja tenien anteriorment (PAU o FP).

⁵⁰ La significació d'aquest creuament, entre les variables quota d'accés universitari i dependència econòmica respecte la família de l'estudiantat, augmenta perquè la prova Khi quadrat ens fa afirmar que aquestes dues variables són totalment dependents segons el p-valor (0,000).

5.2.3. Quota d'accés i titulació

L'entrada a la Universitat es distribueix de manera desigual si posem en relació les quotes d'accés i les branques de coneixement a les quals estan adscrites les titulacions, en aquest sentit les dades ens aporten una informació interessant respecte a on s'ubiquen els estudiants que provenen d'una determinada quota. Això possibilita obtenir dades sobre els itineraris més freqüents des d'una situació acadèmica d'accés o d'altra i anar avançant en la informació sobre la caracterització heterogènia de l'estudiantat universitari. Si ens fixem (taula 47), la meitat dels estudiants de batxillerat accedeixen a les titulacions de Ciències Socials, en un segon lloc ho fan a les de Ciències Bàsiques i Tècniques (16,8%) i en tercer lloc a Educació (12%). Ciències de la Salut i Humanitats obtenen aproximadament un 10% cadascuna de l'estudiantat provinent de batxillerat.

Aquesta distribució és diferent en els estudiants que han cursat Formació Professional: hi ha un augment considerable dels estudiants que transiten cap a les carreres d'Educació i, més lleugerament, a les de Ciències de la Salut. Contràriament s'hi produeix un descens cap a les titulacions de Ciències Bàsiques i Tècniques i cap a Humanitats.

Els estudiants que accedeixen de nou a la Universitat utilitzant la seua quota de titulats es concentren més en les titulacions de Socials, però en menor mesura que els dos casos anteriors i, sobretot, s'aprecia un augment de titulats universitaris que accedeixen a carreres d'Humanitats.

Per últim, comentem que els estudiants del selectiu de majors de 25 anys i els de sistemes educatius estrangers accedeixen a carreres de la branca de Ciències Socials⁵¹, segons els resultats de la mostra enquestada.

---

⁵¹ Resulta prudent, en termes estadístics, no detindre'ns en detall en les dades sobre aquests dos col·lectius, majors de 25 i estrangers, perquè les xifres absolutes són massa baixes en comparació amb els altres col·lectius.

TAULA 47: Quota d'accés a la Universitat. Titulació per àrees de coneixement (%)

QUOTA ACCÉS	TITULACIÓ PER ÀREA DE CONEIXEMENT					Total
	Ciències Bàsiques i Tècniques	Ciències Socials	Educació	Humanitats	Ciències de la Salut	
	98,5	85,7	71,2	88,6	82,4	
PAU Batxillerat	16,8	50,5	12,0	9,9	10,7	100,0
	1,5	8,7	19,7	2,3	11,8	
Formació Professional	2,4	48,8	31,7	2,4	14,6	100,0
	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	
Majors 25 anys	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	100,0
	0,0	1,3	0,0	0,0	0,0	
Sist. educatius estrangers	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	100,0
	0,0	3,5	9,1	9,1	5,9	
Titulació universitària	0,0	38,1	28,6	19,0	14,3	100,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

Aquestes dades sempre cal llegir-les en termes percentuals, insistim, perquè en xifres absolutes, com sabem, els estudiants de batxillerat sempre seran més nombrosos: 8 de cada 10 estudiants que accedeixen a la universitat són de PAU Batxillerat. De totes formes, és interessant destacar que ambdues variables, titulacions per branca de coneixement i quota d'accés, estan relacionades⁵². D'aquesta relació podem extraure una sèrie de punts a mode de recapitulació i que perfilen amb un major detall les titulacions quant al tema de l'accés segons la mostra estudiada:

- Ciències Socials és la branca que més estudiants rep, tant en xifres totals, com des de totes les quotes d'accés;
- Ciències Bàsiques i Tècniques és on es dona una distribució més concentrada en la procedència des de batxillerat;
- Educació té major atracció per a estudiants que provenen de formació professional;
- Humanitats és una opció seguida per 1 de cada 5 titulats universitaris que tornen a accedir a la universitat per fer una altra carrera;
- Ciències de la Salut és una elecció més alta en l'estudiantat de formació professional i en les persones titulades.

⁵² La probabilitat d'independència entre les variables és de 0,01%, per tant, podríem dir que hi ha una alta relació.

És possible concretar un poc més aquests itineraris seguits des de les diferents quotes d'accés mitjançant una taula de contingència entre aquesta variable i les titulacions agrupades segons branca de coneixement i cicle, és a dir, titulacions de primer cicle (*cicle curt*)⁵³ o de primer i segon cicle (*cicle llarg*)⁵⁴.

El càlcul dels residus tipificats corregits en la taula de contingència en les variables quota d'accés i titulació agrupada per àrea i cicle aporten un *mapa* on es pot observar gràficament (taula 48) en quines agrupacions es concentren amb més freqüència o menys els casos.

TAULA 48: Freqüències de casos en la taula de contingència de les variables quota d'accés a la Universitat i titulació agrupada per àrea i cicle (%)

QUOTA ACCÉS	BRANCA DE CONEIXEMENT I CICL									
	Ciències Bàsiques 1er	Ciències Bàsiques 1er i 2n	Ciències Socials 1er	Ciències Socials 1er i 2n	Educació 1er	Educació 1er i 2n	Human. 1er	Human. 1er i 2n	Ciències Salut 1er	Ciències Salut 1er i 2n
Batxillerat		(+)			(-)		(-)			
FP		(-)	(+)	(-)	(+)					
>25 anys										
Estrangers				(+)						
Universitaris							(+)			

(+) més freqüència de casos

(-) menys freqüència de casos

Les cel·les en blanc: no hi destaca cap raó de significativitat per comentar

Els trànsits cap a la universitat presenten diferències si observem cap a quines titulacions s'orienta l'estudiantat que prové de batxillerat i el que prové de formació professional, en termes generals i per a la mostra estudiada: l'estudiantat de batxillerat s'encamina més a titulacions de cicle llarg i, en canvi, l'estudiantat de formació professional a les de cicle curt. Aquesta diferència podria ser un indicatiu d'un component de classe que actuaria en els dos grups d'estudiants i que tindria efectes en les orientacions i en l'elecció dels estudis universitaris. En concret, observem que els

⁵³ Utilitzarem les expressions titulacions de *cicle curt* i de *cicle llarg* per facilitar la lectura de l'informe, en lloc de nomenar en cada moment titulacions de primer cicle o de primer i segon cicle.

⁵⁴ El càlcul dels estadístics en aquesta ocasió ens permet fer afirmacions perquè, per una part, la probabilitat de què les variables estiguen relacionades és total d'acord amb el p-valor (0,000%).

estudiants de batxillerat s'encaminen cap a titulacions de cycle llarg de Ciències Bàsiques i Tècniques i en menor proporció cap a titulacions de cycle curt d'Educació i de cycle curt d'Humanitats. En canvi, els estudiants de formació professional segueixen un patró distint, ubicant-se en titulacions de cycle curt d'Educació, sobretot a titulacions de Magisteri i a Educació Social, i de cycle curt de Socials, destacant especialment la titulació d'Empresarials.

Cal advertir que el fet de nomenar aquestes titulacions i no d'altres per al cas del trànsit entre cicles formatius de grau superior de FP i la universitat és una informació real obtinguda a través d'una de les preguntes de l'enquesta, la qual ens aporta els detalls d'aquests trànsits per a un total de 44 casos (taula 49).

TAULA 49: Trànsits des de cicles formatius de grau superior de FP a la Universitat en la mostra estudiada en l'enquesta.

CICLE FORMATIU FP	TITULACIÓ DE DESTÍ	n
Administració i Finances	Empresarials (4), Dret (2), ADE (5), Turisme	12
Administració i Sistemes Informàtics	Empresarials	1
Agències de viatge	Medicina	1
Allotjament	Pedagogia	1
Animació d'Activitats Físiques i Esportives	Podologia	1
Animació Sociocultural	M. Educ Mus, Educació Social (2), M. Educ Primària, Turisme,	5
Comerç Internacional	ADE	1
Construccions Metàl·liques	Història	1
Des. i Fabricació de Productes Ceràmics	M. Educ Especial	1
Dietètica	Podologia	1
Educació Infantil	M. Llengua Estrangera	2
Estètica	Podologia	1
Gestió Comercial i Màrqueting	Empresarials	1
Higiene Bucodental	M. Audició i Llenguatge	1
Integració Social	M. Educ Especial, Logopèdia, Treball Social (2), Educació Social (2)	6
Laboratori de Diagnosi Clínica	Medicina (2)	2
Prevenió de Riscos Professionals	Relacions Laborals	1
Pròtesi Dentals	Odontologia	1
Secretariat	Empresarials (2)	2
Sistemes de Regulació i Control Automàtics	Eng. T. Telemàtica	1
Sistemes de Telecomunicació i Informàtics	Eng. T. Sistemes Electrònics	1
		44

Cal tenir present que aquests trànsits són els de la mostra estudiada i no en una altra, però resulten exemplificatius.

5.3. L'ordre de preferència de la titulació en la preinscripció.

En l'orde d'inscripció d'una titulació abans que una altra en la sol·licitud de preinscripció, a més dels interessos i de les motivacions concretes de l'estudiantat, també hi juga el seu paper la nota final obtinguda que permet accedir a la universitat i la nota de tall (o la tendència de les notes de tall dels darrers anys) vinculada amb la titulació a la qual es vol accedir. A partir d'aquests elements els futurs estudiants fan els seus propis càlculs, que sempre tindran un caràcter d'aproximació i d'intuïció, perquè com sabem i com hem dit, la nota de tall no se sabrà mai amb antelació. Per tant, la dada amb la que es compta amb seguretat és la nota que cadascú té, que és la concreció numèrica de la seua condició per a l'accés universitari⁵⁵.

L'orde de preferència és l'expressió prioritzada i sintetitzada d'allò que es vol estudiar, és a dir, que en la sol·licitud de preinscripció l'estudiant ha de deixar a banda els seus dubtes, si els té, i col·locar ordenadament d'una fins a deu les titulacions que considera probables (potser no possibles) i entre les quals la primera s'entén que és la que més prioritat té per a ell o ella. Tot i això, de vegades hi tenen lloc malentesos en aquesta ordenació i els futurs universitaris poden accedir a una carrera que havien posat en primer lloc i que una vegada admesos pensen que no la volien en eixa posició. Aquesta ordenació no deixa de ser una decisió, decisiva o no, com titulem aquest capítol, que han de prendre en la transició al sistema universitari.

---

⁵⁵ El Reial Decret 1892/2008, de 14 de novembre, pel qual es regulen les condicions per a l'accés als ensenyaments universitaris oficials del Grau i els procediments d'admissió a les universitats públiques espanyoles incorpora importants novetats a l'assumpte de l'accés universitari, com per exemple, una nova prova d'accés a la universitat per als procedents de Batxiller o un nou sistema per calcular la nota d'admissió.

5.3.1. Ordre de preferència de la titulació i gènere

Segons dades del Ministeri d'Educació⁵⁶ les dones es trobarien millor situades, en general, en el procés de preinscripció, ja que tenen notes més altes que els homes en la prova d'accés a la universitat (taula 50).

TAULA 50: Distribució percentual segons nota d'accés (interval) i sexe. Curs 2005-06. Dades universitats espanyoles (%)

Sexe	Nota d'accés				
	5 a 6	6 a 7	7 a 8	8 a 9	9 a 10
Dones	34,52	33,53	14,36	12,70	4,89
Homes	36,55	34,47	12,33	11,84	4,81

Font: Ministeri d'Educació. Elaboració pròpia.

Així doncs, a la pregunta sobre en quin lloc van sol·licitar la titulació que estudien o, de manera més precisa, a quina van accedir en la matrícula de 2006⁵⁷ (taula 51), més de tres quartes parts de l'estudiantat (78,7%) indiquen que la van posar en primer lloc.

TAULA 51: Lloc de preferència en la preinscripció de la titulació que està estudiant i sexe (%).

LLOC DE PREFERÈNCIA EN PREINSCRIPCIÓ DE LA TITULACIÓ QUE ESTUDIA	SEXE		Total
	Home	Dona	
La vaig posar en primer lloc	81,7	76,8	78,7
En segon lloc	13,6	17,0	15,7
En tercer lloc	4,1	4,3	4,3
En quart lloc o més endavant	0,6	1,8	1,3

⁵⁶ Incloem les dades del curs 2005-06 perquè en la web del Ministeri no es disposa encara de la informació per al 2006-07. Cal advertir que les xifres de la taula provenen de càlculs d'elaboració pròpia a partir de la taula "Número total de alumnos matriculados en 1er y 2º ciclo, por estudio y nota de acceso (intervalos). Curso 2005-06".

⁵⁷ En un apartat posterior dedicat al canvi de titulació i abandó d'estudis tractarem aquest tema àmpliament. Es podrà comprovar que una proporció important de l'estudiantat matriculat en 2006, el qual forma part d'aquesta enquesta, ha realitzat canvis de titulació.

No resulta, per tant, insignificant la xifra que una quarta part de l'estudiantat accedeix a una titulació que no ha triat com la primera opció. Aquesta xifra indica que 1 de cada 4 no han aconseguit entrar en aquella titulació més desitjada. Veiem, també, que les dones accedeixen en menor proporció a la titulació sol·licitada com a la primera i que accedeixen més a les que han posat en segon lloc. Aquesta dada resulta singular perquè els resultats de la prova d'accés a la universitat mostren que les dones tenen notes més altes, com ja hem dit, sobretot en els intervals de 7 a 9 punts inclosos, cosa que, teòricament, afavoriria la seua posició en l'ordenació de la preinscripció.

5.3.2. Ordre de preferència de la titulació i situació econòmica

Si observem la taula de contingència entre la posició de la carrera en la sol·licitud de preinscripció i el fet que l'estudiant treballe o no, les xifres no mostren dades massa significatives, només s'hi podria fer menció a un distanciament més nombrós⁵⁸ en aquell estudiantat que treballa més de 15 hores setmanals que va inscriure la titulació en quart lloc (taula 52) amb una major freqüència.

TAULA 52: Lloc de preferència en la preinscripció de la titulació que està estudiant i treball de l'estudiant (%).

ORDE PREINSCRIPCIÓ	TREBALL			Total
	Treballa una mitjana de 15 o més hores cada setmana	Treballa una mitjana de menys de 15 hores cada setmana	No tinc cap treball remunerat	
1er lloc	72,2	80,0	79,8	
	14,9	5,7	79,4	100,0
2n lloc	18,1	16,0	15,3	
	18,6	5,7	75,7	100,0
3er lloc	5,6	4,0	4,0	
	21,1	5,3	73,7	100,0
4t lloc o més	4,2	0,0	0,9	
	50,0	0,0	50,0	100,0
Total	100,0	100,0	100,0	

El fet que l'estudiantat que declara treballar estudien titulacions col·locades en l'ordre de preinscripció en posicions més avançades, podria donar lloc a dos supòsits:

- a) una part més significativa dels estudiants que treballen accedeixen a la universitat des d'una pitjor posició en la tria de carrera en la preinscripció perquè tenen notes més baixes, ja que la titulació que estudien era la quarta opció en la seua sol·licitud de plaça;

⁵⁸ El resultat dels residus tipificats corregits és per a aquesta situació de 2,3 xifra que confirma que aquell estudiantat que treballa, més de 15 hores, és acceptat significativament més en una carrera que havia triat en quart lloc o més endavant.

- b) una part dels estudiants que treballen hi són a la Universitat com a complement de la seua vida laboral i consideren igualment factible matricular-se en una carrera encara que siga la que han posat en quart lloc de la preinscripció o, inclús, més endavant.

En tot cas, aquests supòsits es podrien aprofundir en successives investigacions, perquè excedeixen els límits de la nostra enquesta. En un sentit semblant, els resultats mostren que els estudiants que realitzen treballs puntuals durant el curs per completar l'assignació econòmica familiar (taula 53) són els que més es troben en la situació d'estar estudiant una carrera que van posar en quart lloc o en una posició més allunyada.

TAULA 53: Lloc de preferència en la preinscripció de la titulació que està estudiant i obtenció de recursos econòmics (%).

ORDE PREINSCRIPCIÓ	SITUACIÓ ECONÒMICA EN RELACIÓ AMB LA FONT DE RECURSOS							Total
	De la meua família	La major part de la família i una part per treballs esporàdics	La major part de la meua família i per treballar a l'estiu	Una part de la meua família i una altra part de la beca d'estudis	Pel meu treball i rep una ajuda puntual de la meua família	Faig front sol/sola a les meues despeses	Altres	
1er lloc	81,7	77,4	74,2	85,3	68,2	71,6	100,0	
	43,6	20,6	6,6	8,3	4,3	15,2	1,4	100,0
2n lloc	14,0	15,1	16,1	14,7	27,3	17,6	0,0	
	37,7	20,3	7,2	7,2	8,7	18,8	0,0	100,0
3er lloc	4,3	2,2	9,7	0,0	4,5	8,1	0,0	
	40,0	10,0	15,0	0,0	5,0	30,0	0,0	100,0
4t lloc o més	0,0	5,4	0,0	0,0	0,0	2,7	0,0	
	0,0	71,4	0,0	0,0	0,0	28,6	0,0	100,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

A continuació hem agrupat les categories sobre situació econòmica dels estudiants en relació amb la font d'obtenció d'ingressos per fer front a les seues despeses distingint-ne 4 grups. El primer grup (*estudiants dependents*) fa referència a la resposta de dependència total de la família, el segon grup (*estudiants quasidependents*) són les tres situacions en què l'estudiant obté ingressos en una major part de la seua família però també n'obté per treballs esporàdics (durant el curs i durant l'estiu) i per la beca d'estudis, el tercer grup (*estudiants quasiautònoms*) són aquells estudiants que obtenen la major part dels recursos econòmics pel seu treball però ho complementen amb aportacions familiar i, per últim, el quart grup (*estudiants autònoms*) es financen de manera completa les seues despeses. Aquesta classificació sintetitza les diferents situacions en les quals es troben els estudiants en relació amb la seua família en termes d'ingressos econòmics i, com podem observar (taula 54), les dades apunten que 4 estudiants de cada 10 depenen completament de la seua família per fer front a les seues despeses, 4 de cada 10 es troben en una situació en què obtenen la major part dels recursos de la família però també obtenen una part més inferior pel seu compte, i 2 estudiants de cada 10, aproximadament, es troben en una situació d'autonomia econòmica per fer front a les despeses durant el curs.

TAULA 54: Freqüències relatives de la situació econòmica de l'estudiant (%).

SITUACIÓ ECONÒMICA DE L'ESTUDIANT	%
Estudiant dependent	41,3
Estudiant quasidependent	34,9
Estudiant quasiautònom	5,1
Estudiant autònom	17,4
Altra situació	1,0
NS/NC	0,3
Total	100,0

Segons els resultats de la mostra estudiada, aquell estudiantat que és troba en una situació de major dependència econòmica familiar respon amb més freqüència que ha sigut admès en una titulació que havia posat en primer lloc. En canvi, l'estudiantat que té una major autonomia econòmica té una major freqüència de resposta en l'opció tercera i quarta (taula 55).

TAULA 55: Lloc de preferència en la preinscripció de la titulació que està estudiant i situació econòmica de l'estudiant (%).

ORDE PREINSCRIPCIÓ	SITUACIÓ ECONÒMICA						Total
	Estudiant dependent	Estudiant quasidependent	Estudiant quasiautònom	Estudiant autònom	Altres	NS/NC	
1er lloc	81,70	79,00	68,20	71,60	100,00	100,00	
	<i>43,40</i>	<i>35,40</i>	<i>4,30</i>	<i>15,10</i>	<i>1,40</i>	<i>0,30</i>	<i>100,00</i>
2n lloc	14,00	15,30	27,30	17,60	0,00	0,00	
	<i>37,70</i>	<i>34,80</i>	<i>8,70</i>	<i>18,80</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>100,00</i>
3er lloc	4,30	2,50	4,50	8,10	0,00	0,00	
	<i>42,10</i>	<i>21,10</i>	<i>5,30</i>	<i>31,60</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>100,00</i>
4t lloc o més	0,00	3,20	0,00	2,70	0,00	0,00	
	<i>0,00</i>	<i>71,40</i>	<i>0,00</i>	<i>28,60</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>100,00</i>
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

En relació amb les beques (taula 56), els estudiants que accedeixen en la titulació que han inscrit en primer lloc en la preinscripció són els que obtenen una beca d'estudis en major proporció (33,3%), una xifra que dobla a aquell estudiantat que ha accedit en la titulació en quart lloc o més (14,3%).

TAULA 56: Lloc de preferència en la preinscripció de la titulació que està estudiant i beca d'estudis (%).

ORDE PREINSCRIPCIÓ	Sí ha obtingut beca	Ha sol·licitat beca però li ha sigut denegada	No ha sol·licitat beca	Total
1er lloc	33,3	22,5	44,2	100,0
2n lloc	28,4	17,9	53,7	100,0
3r lloc	31,7	31,6	36,8	100,0
4t lloc o més	14,3	28,6	57,1	100,0

Si recordem una taula comentada anteriorment (taula 55) l'estudiantat que més depèn de la família en termes econòmics són més freqüents en la resposta de titulació admesa en primer lloc. Aleshores, es poden perfilar dos grups: aquell estudiantat que obté un resultat positiu en l'accés universitari (entenent positiu com què han entrat en la seua primera opció) aconseguixen en major proporció una beca d'estudis i a més tenen una situació de major dependència econòmica de la seua família; per altra banda, aquell estudiantat que té una major autonomia econòmica i que respon més freqüentment que no ha sol·licitat cap beca sol ser admès en major mesura en titulacions que ha posat en una posició més avançada en la preinscripció.

5.3.3. Ordre de preferència de la titulació i component acadèmic

Els estudiants que estudien carreres d'Humanitats de cicle llarg són els que en major mesura accedeixen havent-les inscrit en primer lloc en la preinscripció. En una proporció semblant es troben les carreres de cicle llarg de Ciències Socials, les de cicle llarg de Ciències de la Salut i les de cicle curt d'Educació.

En el cas d'Humanitats l'accés a les titulacions que pertanyen a aquesta branca no acostumen a tenir una alta demanda d'accés per la qual cosa aquell estudiantat que vol estudiar una carrera d'Humanitats té moltes més possibilitats d'entrar-hi. Malgrat açò, hi hauria l'excepció de les titulacions de Periodisme i de Comunicació Audiovisual⁵⁹ on sí que es dona una alta demanda d'accés, situació molt diferent respecte a la demanda de les filologies, de Filosofia i de les carreres de la Facultat de Geografia i Història. Les titulacions de Periodisme i de Comunicació Audiovisual seran titulacions elegides, majoritàriament, en primer lloc, doncs.

Respecte al cas de Ciències Socials es podria explicar, en part, per la titulació de Dret, on sol produir-se una demanda moderada en comparació amb la nombrosa quantitat de places ofertades, per la qual cosa els estudiants que opten per aquesta carrera en primer lloc tindran una alta possibilitat d'entrar-hi. Una altra raó podria ser els dos casos de programes de doble titulació ADE-Dret on els estudiants accedeixen amb una nota alta d'accés, per la qual cosa els portaria a accedir a la titulació en primer lloc en major mesura. Tinguem en compte que una de les entrades al doble programa torna a ser mitjançant Dret com a primera opció.

En Ciències de la Salut les titulacions de Medicina i Odontologia mantenen any rere any una alta demanda d'accés (2.026 sol·licituds per a 263 places ofertes en 2006-07 en el cas de Medicina⁶⁰), per la qual cosa hi haurà una major freqüència de sol·licituds de preinscripció on aquestes titulacions apareixen inscrites en primer lloc, això el percentatge elevat en la taula 57. De fet, resultaria pràcticament impossible, segons els resultats de la preinscripció dels darrers anys, accedir a Medicina no havent-la posat en primer lloc, òbviament, al tractar-se de la titulació que acostuma a tenir la nota de tall més alta.

---

⁵⁹ El Grau en Periodisme i el Grau en Comunicació Audiovisual de la Universitat de València, recentment iniciats en el curs 2009-10, s'adscriuen ara a la branca de Ciències Socials i Jurídiques, per tant, ja no pertanyen a la branca d'Humanitats.

⁶⁰ Recull de dades estadístiques. Universitat de València. Servei d'Anàlisi i Planificació. Consultat en: www.uv.es/sap

L'agrupació de les titulacions de primer cicle d'Educació fa referència bàsicament a les titulacions de Magisteri. Podem pensar que una part important de l'estudiantat que arriba a Magisteri actualment no sol fer-ho per no haver sigut admès en altres opcions acadèmiques, ja que està prou estesa la idea de *vocació de la professió* de mestre/a, per tant, són estudiants/es que l'han inscrit en primer lloc o inclús han sol·licitat varies o totes les especialitats de Magisteri⁶¹. A més, existeix una demanda d'accés creixent a Magisteri des dels darrers anys, la qual cosa propicia que els estudiants elegisquen aquestes carreres en un primer lloc.

La branca de Ciències Bàsiques i Tècniques presenta una situació menys polaritzada que en els casos anteriors. S'ha detectat que la titulació de Física és escollida en primer lloc per la totalitat dels estudiants que estan cursant-la segons les dades de la mostra. Biologia seria una titulació escollida en menor proporció en primer lloc que Ciències Ambientals. Per al cas de les enginyeries, l'Enginyeria Tècnica en Telemàtica seria la que menys s'escull en primer lloc.

Les raons aportades anteriorment poden quedar-se en simples intuïcions si no es comproven amb major concreció en la mostra estudiada. Per a aquesta finalitat hem realitzat una observació amb major detall per titulacions per veure cap a on s'inclinen les dades respecte a haver elegit més una titulació en primer lloc o, pel contrari, en quart lloc. Comentarem alguns resultats més significatius vinculant-los a les raons que hem aportat anteriorment.

Les titulacions de Periodisme i de Comunicació Audiovisual són elegides, sobretot, en primer o en segon lloc, però no en major mesura que les filologies. Principalment, Filologia Anglesa és escollida en primera opció majoritàriament. En el cas de les titulacions de Geografia, Història i Història de l'Art sí que hi ha un descens com a primeres opcions. Per tant, Periodisme i Comunicació Audiovisual són elegides com a primera opció en una part important dels casos, però les filologies també es troben en aquesta situació.

En la titulació de Dret hi ha una major proporció de casos que ha elegit aquesta titulació com a primera opció. Per tant, podem mantenir el raonament anterior. A més, el cas de la doble titulació d'ADE-Dret (o Dret-ADE dependent de la via d'entrada, ja

---

⁶¹ La reforma de l'EEES ha transformat considerablement l'oferta de titulacions de Magisteri en dues: Grau en Educació Infantil i Grau en Educació Primària.

que es pot accedir per les dues titulacions com a primera opció) també hi figura com un dels casos que més es demanden en primer opció, ja que segons les dades de la mostra estudiada tots els estudiants de la doble titulació ADE-Dret l'han escollida en primera opció. Per tant, podem pensar que el doble programa resulta una oferta molt atractiva. Aquestes dues opcions, Dret i la doble titulació, les hem comentat al punt anterior com a possibles explicacions d'una major proporció de casos de titulacions de cicle llarg de la branca Ciències Socials, tanmateix no hem tingut en compte el cas de Ciències Polítiques i de l'Administració, que també és una carrera elegida principalment com a primera opció en la preinscripció. Finalment, una altra de les titulacions de cicle llarg de la branca de Socials que s'elegeix en una proporció alta en primer lloc és Economia.

L'observació de les dades per titulacions ens fa confirmar que Medicina és una titulació elegida en primer lloc per tots els estudiants que la cursen segons la mostra analitzada, una dada, val a dir, previsible. Es dibuixa, aleshores, un fet ja conegut: una part de l'estudiantat que elegeix com a primera opció Medicina elegeix per al segon lloc Odontologia o Farmàcia, la qual cosa pot indicar que hi ha una porció d'estudiants que es troben estudiant Odontologia o Farmàcia però que, realment, s'haurien ubicat primer en Medicina.

En relació amb l'últim punt descrit, efectivament, les titulacions de Magisteri figuren com a unes de les que majoritàriament s'elegeixen en una primera posició en la preinscripció. Segons la mostra analitzada Educació Infantil i Educació Llengua Estrangera serien les que tenen més casos com a titulacions elegides com a primera opció.

En el cas contrari, les titulacions que s'elegeixen, en major mesura, com a quartes opcions (o posteriors), segons els resultats de la mostra estudiada, són les carreres de Pedagogia, Educació Social, Turisme, Sociologia i Nutrició Humana i Dietètica.

TAULA 57: Lloc de preferència en la preinscripció de la titulació que està estudiant segons l'àrea d'estudis i el cicle a la qual pertany (%).

LLOC PREINSCRIPCIÓ	TITULACIONS PER BRANQUES DE CONEIXEMENT I CICLES										Total
	Ciències Bàsiques 1er	Ciències Bàsiques 1er i 2n	Ciències Socials 1er	Ciències Socials 1er i 2n	Educació 1er	Educació 1er i 2n	Humanitats 1er	Humanitats 1er i 2n	Ciències Salut 1er	Ciències Salut 1er i 2n	
La vaig posar en primer lloc	60,0	79,6	63,2	85,2	80,0	66,7	75,0	89,5	67,9	81,0	
	0,9	13,1	16,8	31,7	12,2	3,0	0,9	10,4	5,8	5,2	100,0
En segon lloc	20,0	18,5	21,8	13,1	14,0	26,7	25,0	5,3	17,9	19,0	
	1,4	14,5	27,5	23,2	10,1	5,8	1,4	2,9	7,2	5,8	100,0
En tercer lloc	20,0	0,0	11,5	0,8	4,0	0,0	0,0	5,3	10,7	0,0	
	5,3	0,0	52,6	5,3	10,5	0,0	0,0	10,5	15,8	0,0	100,0
En quart lloc o més endavant	0,0	1,9	3,4	0,8	2,0	6,7	0,0	0,0	3,6	0,0	
	0,0	12,5	37,5	12,5	12,5	12,5	0,0	0,0	12,5	0,0	100,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

Com a recapitulació del que acabem de veure, podem llançar la pregunta: *com són els estudiants que han sigut admesos en una titulació que van posar en primer lloc en la preinscripció? I els que la van posar en quart lloc o més endavant?* Les respostes són complexes i, segurament, ens equivocaríem si tractarem de traçar un perfil determinat, ja que, a mesura que avancem en aquest treball, ens adonem que no existeix *un perfil*, sinó, més bé, característiques compartides en un context heterogeni. Tanmateix plantejem una aproximació a algunes de les característiques sociològiques d'ambdós grups (admesos en 1er lloc i en 4t lloc) a partir de les dades obtingudes en l'enquesta mitjançant algunes de les variables tingudes en compte.

QUADRE 4: Aproximació a algunes característiques sociològiques dels estudiants admesos en la titulació inscrita en 1er i en 4t lloc en la preinscripció

	<i>Sexe</i>	<i>Treball</i>	<i>Font obtenció dels recursos econòmics</i>	<i>Relació econòmica familiar</i>	<i>Cicle i branca de coneixement</i>
Característiques de l'estudiantat admés en 1er lloc	Homes	No treballa	Recursos obtinguts per complet de la família	Dependència total de la família	Titulacions cicle llarg d'Humanitats, de cicle llarg de Ciències Socials, de cicle llarg de Ciències de la Salut i de cicle curt d'Educació.
Característiques de l'estudiantat admés en 4t lloc	Dones	Treball >15h. setmanals	Recursos obtinguts majoritàriament de la família i una part de treballs esporàdics que fa durant el curs	Dependència parcial de la família	Titulacions de cicle curt de Ciències Socials (Turisme, Relacions Laborals, Empresarials), de cicle llarg de Socials (Sociologia), de cicle llarg d'Educació (Pedagogia), de cicle curt de Salut (Nutrició).

5.4. Accions per a l'admissió de la titulació elegida en primer lloc.

Com ja hem dit, 1 de cada 4 estudiants no van poder entrar a la titulació que volien en primer lloc, però, davant d'aquesta resolució, *van fer alguna cosa per poder entrar-hi?* Malgrat que aquesta és una pregunta molt genèrica, s'ha preguntat en l'enquesta si van portar a terme alguna acció al respecte per intentar ser admesos/es en la carrera elegida en primer lloc. Quan ens referim a *acció per a l'admissió* significa que l'estudiantat pot trobar-se amb un ventall d'opcions: per una banda, poden participar en accions organitzades institucionalment, com són l'assistència a la distribució de places vacants o a les sessions informatives per als de nou ingrés. Per altra banda, poden decidir, matricular-se en la titulació admesa i, realment, no portar a terme cap acció per entrar en la carrera que havien elegit en primera opció. Una altra de les accions que poden decidir és esperar-se a la propera preinscripció i no matricular-se en la universitat, bé siga per esperar-se a la següent convocatòria, bé siga per intentar augmentar la nota d'accés, per exemple tornant-se a presentar al selectiu, i així intentar incrementar les possibilitats d'entrada. Una altra de les opcions contemplades al qüestionari és matricular-se en una universitat privada que, com veurem, es contestada per un percentatge molt baix. A les universitats privades se segueixen uns altes criteris d'accés els quals poden donar lloc a què estudiants que no poden accedir a les universitat públiques, per un motiu de nota d'accés, puguin entrar-hi en titulacions del sistema universitari privat.

Els resultats mostren varies dades significatives (taula 58): gairebé 2 de cada 3 estudiants no van fer res, és a dir, van decidir matricular-se d'aquella titulació on havien sigut admesos, encara que aquesta titulació no fora ni la primera, ni, tal volta, la segona, ni la seua tercera opció (o inclús posteriors).

Per altra banda, la resta d'estudiantat va considerar portar alguna acció a terme, com és interessar-se pel procés de distribució de les possibles vacants que es produeixen en la matrícula de la gent admesa. Les xifres mostren que aquesta acció va tenir un efecte útil per a la meitat dels que van decidir participar en eixa distribució de places vacants⁶², és a dir, la meitat dels que van anar a la distribució de vacants van poder ser admesos en la titulació i, en canvi, l'altra meitat no ho van aconseguir.

---

⁶² Col·loquialment la distribució de places vacants es coneix com la *subhasta*, encara que no es tracte de cap subhasta pròpiament dit. Quan el centre universitari matricula a tots els estudiants admesos procedeix a distribuir les places vacants que han quedat en el cas que no s' hagen matriculat tots els estudiants que

TAULA 58: Accions realitzades per intentar entrar en la titulació que volia com a primera opció en la mostra estudiada (%).

ACCIONS REALITZADES PER ENTRAR EN LA PRIMERA OPCIO	Freqüència absoluta	Freqüència relativa	Freqüència relativa respecte el subtotal
Vaig acudir a la distribució de places vacants (<i>subhasta</i>) i vaig poder entrar finalment	15	3,3	15,9
Vaig acudir a la distribució de places vacants (<i>subhasta</i>), però no vaig obtenir plaça	14	3,0	14,2
Vaig acudir a la sessió informativa per a nous estudiants de la titulació que volia en primera opció	1	0,3	1,5
Em vaig matricular en una universitat privada	1	0,2	1,2
No vaig fer res, em vaig matricular en la titulació on em van admetre	61	13,2	63,4
No em vaig matricular i em vaig esperar a la següent preinscripció	4	0,8	3,9
<i>Subtotal</i>	<i>96</i>	<i>20,9</i>	<i>100,0</i>
NS/NC	15	3,2	
Van ser admesos en la primera opció	349	75,9	
Total	460	100,0	

en un principi anaven a fer-ho. Aleshores, el centre decideix el procediment pel qual distribuirà les places. En alguns casos, es publica una llista en la web i al tauler d'anuncis assignant per ordre de llista d'espera les places, en altres casos es convoca a les persones interessades a una reunió de distribució de les places.

5.4.1. Accions per a l'admissió i gènere

La lectura de les dades distingint-les amb el component de gènere mostren diferències considerables, com anem a descriure. Pel que fa a la resposta de matricular-se en aquella titulació on els van admetre, sense considerar una altra acció per intentar entrar en la primera carrera escollida, els homes es decanten més en aquest sentit, tot i que les comprovacions estadístiques que hem fet no permeten que ho assenyalem com a significatiu⁶³. Podem observar en les freqüències percentuals que les dones són més nombroses en l'acció d'acudir a la distribució de vacants i obtenir-ne plaça (20,3%), en canvi, els homes ho són en aquesta mateixa acció, però amb l'efecte contrari, és a dir, participen de la distribució de vacants però no obtenen cap plaça (25%)⁶⁴. Les diferències en aquestes respostes entre homes i dones donen a entendre, doncs, un comportament diferent segons el gènere en els processos de transició i d'entrada universitària. Aquesta és un troballa significativa que complementa a altres temes tractats a l'informe on també s'hi detecten diferències de gènere.

TAULA 59: Accions realitzades per intentar entrar en la titulació que volia com a primera opció i sexe (%).

ACCIONS REALITZADES PER ENTRAR EN LA PRIMERA OPCIO	SEXE		Total
	Home	Dona	
Vaig acudir a la distribució de places vacants (<i>subhasta</i>) i vaig poder entrar finalment	6,3	20,3	15,6
Vaig acudir a la distribució de places vacants (<i>subhasta</i>), però no vaig obtenir plaça	25,0	9,4	14,6
Vaig acudir a la sessió informativa per a nous estudiants de la titulació que volia en primera opció	0,0	1,6	1,0
Em vaig matricular en una universitat privada	0,0	1,6	1,0
No vaig fer res, em vaig matricular en la titulació on em van admetre	65,6	62,5	63,5
No em vaig matricular i em vaig esperar a la següent preinscripció	0,0	6,3	4,2
Total	100,0	100,0	100,0

⁶³ Els residus tipificats corregits ($\pm 1,4$) no ens permeten afirmar que hi haja una sobrerepresentació en aquesta resposta pel que fa als homes.

⁶⁴ Cal advertir que per a aquesta resposta s'hi dona uns residus tipificats corregits de 2,0 per als homes, la qual cosa indica que en la mostra hi ha més homes que contesten així dels esperats.

5.4.2. Accions per a l'admissió i nivell de dependència econòmica

El fet de portar a terme alguna acció per intentar entrar en la primera titulació elegida pot veure's matisat segons la situació econòmica en la que es troben els estudiants o dit d'altra manera: *podria haver-hi alguna relació entre la situació econòmica de l'estudiantat amb les possibilitats d'actuació per entrar en la carrera escollida?* Cal aclarir, en aquest punt, que en l'enquesta s'ha preguntat per la situació econòmica actual (juny 2009) i no per la que es tenia en el moment d'accedir (curs 2006-07) que és el moment en què els estudiants decidiren fer alguna acció per ser admesos en la carrera que havien triat. En tot cas, resulta una aproximació interessant com a un exercici de pregunta de recordatori sobre aquell moment i que pot posar en relleu algunes dades .

Com ja s'ha dit, una part considerable dels estudiants que no van ser admesos en la primera titulació elegida van decidir matricular-se en aquella titulació assignada sense participar en cap acció organitzada per la Universitat (distribució de places vacants o sessió informativa). Hem reagrupat les respostes, de la pregunta sobre accions per a l'admissió, en dos grans grups per creuar-ho amb la situació econòmica dels estudiants⁶⁵. Com veiem (taula 60) les dades dels estudiants que van portar a terme alguna acció i els que es van matricular en la titulació assignada mantenen un patró molt semblant, quant a dependència o independència familiar. Només s'hi percep un lleuger augment (de 3 punts) dels estudiants que no van fer cap acció i que diuen ser econòmicament independents.

---

⁶⁵ Per a aquest creuament s'ha optat per no incloure les opcions de resposta *em vaig matricular en una universitat privada* i *no em vaig matricular perquè em vaig esperar a la següent preinscripció* perquè, per una part, no es corresponen amb cap de les dues agrupacions plantejades i, per altra, perquè és un nombre de casos molt baix.

TAULA 60: Accions realitzades per intentar entrar en la titulació que volia com a primera opció i nivell de dependència econòmica familiar (%).

ACCIONS REALITZADES PER ENTRAR EN LA PRIMERA OPCIO	DEPENDÈNCIA ECONÒMICA FAMILIAR			Total
	Dependència total de la família	Dependència parcial de la família	Independència total de la família	
Assistència a la distribució de places vacants o a una sessió informativa	33,3	28,2	20,0	
	<i>46,7</i>	<i>36,7</i>	<i>16,7</i>	<i>100,0</i>
No va fer cap acció, sinó que es va matricular en la titulació admesa	64,3	56,4	48,0	
	<i>44,3</i>	<i>36,1</i>	<i>19,7</i>	<i>100,0</i>
NS/NC	2,4	17,5	32,0	
	<i>6,3</i>	<i>43,8</i>	<i>50,0</i>	<i>100,0</i>
Total	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	

Tanmateix, hi observem diferències considerables quant a la distribució vertical de les dades, és a dir, quan ens fixem en les tres situacions econòmiques: els estudiants que mantenen una dependència econòmica total són més nombrosos en la situació de no fer cap acció. Per altra banda, sense conèixer la raó possible, la resposta no especificada (NS/NC) augmenta a mesura que augmenta la situació declarada de semidependència o independència total⁶⁶.

⁶⁶ La relació entre aquestes dues variables és alta $p = 0,024$

5.4.3. Accions per a l'admissió i ubicació acadèmica

Segons les dades de l'enquesta, una part considerable dels estudiants que decideixen no seguir cap actuació concreta per ser admesos en la titulació que havien posat en primer lloc pertanyen, en major proporció, a la branca de coneixement de Ciències Bàsiques i Tècniques (61,5%), ja que es tracta de la branca que més es distancia respecte a la mitjana percentual (57,5%). Contràriament, també podem observar (taula 61) que la branca d'Educació és on s'hi dona una major proporció d'estudiants que contesten que han assistit a la distribució de places vacants (35,3%), segurament aquest creixement estarà referit a les titulacions de Magisteri. Com a dada curiosa, sorprèn la distribució de respostes sense especificar (NS/NC) de la branca d'Humanitats.

TAULA 61: Accions realitzades per intentar entrar en la titulació que volia com a primera opció i titulació per branca (%).

ACCIONS REALITZADES PER ENTRAR EN LA PRIMERA OPCIO	TITULACIÓ PER BRANCA DE CONEIXEMENT					Total
	Ciències Bàsiques i Tècniques	Ciències Socials	Educació	Humanitats	Ciències de la Salut	
Assistència a la distribució de places vacants o a una sessió informativa	23,1	25,9	35,3	28,6	33,3	28,3
	10,0	46,7	20,0	6,7	16,7	100,0
No va fer cap acció, sinó que es va matricular en la titulació admesa	61,5	59,3	58,8	28,6	60,0	57,5
	13,1	52,5	16,4	3,3	14,8	100,0
NS/NC	15,4	14,8	5,9	42,9	6,7	14,2
	13,3	53,3	6,7	20,0	6,7	100,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

Les dades i els resultats que s'han anat veient respecte a la mostra estudiada i sobre la pregunta de fer alguna acció o no davant el fet de no estar admés/sa en la primera carrera, ens permeten, en aquests moments, aproximar-nos al traç d'unes característiques sociològiques bàsiques d'aquell estudiantat que decideix fer alguna acció per intentar entrar en la seua primera titulació i d'aquell que decideix no fer res i matricular-se en la que l'han admés.

QUADRE 5: Aproximació a algunes característiques sociològiques dels estudiants en relació amb les accions realitzades per intentar entrar en la titulació que havien triat primer

	<i>Sexe</i>	<i>Relació econòmica familiar</i>	<i>Branca de coneixement de la titulació</i>
Característiques de l'estudiantat que va fer alguna acció (distribució de places vacants, sessió informativa)	Dona	Menys dependència econòmica familiar	Educació
Característiques de l'estudiantat que no va seguir cap acció, sinó que es va matricular en la titulació admesa	Home	Més dependència econòmica familiar	Ciències Bàsiques i Tècniques

5.5. Resultats destacats en relació amb l'accés universitari i línees d'actuació

Com hem descrit, gairebé una quarta part de l'estudiantat no accedeix en aquella titulació triada com a primera opció. A més, les dones són admeses en major proporció en titulacions elegides en un segon lloc o, el que és el mateix, els homes aconsegueixen entrar més en la primera opció de carrera escollida, la qual cosa podrà indicar que, en principi, es trobaran més satisfets amb la resolució de la seua preinscripció per a l'accés universitari. En canvi, les dones, suposem que no ho estaran tant, tot i que hi ha 1 de cada 5 que acudeix a la *subhasta* obtindrà plaça finalment. La lectura amb el diferencial de gènere, en aquest cas aporta informacions rellevants de cara a les polítiques educatives i la millora dels procediments i els resultats de l'accés de dones i homes.

No podem saber si la titulació que els estudiants van inscriure en la sol·licitud de preinscripció era *més important* o *més desitjada* que la segona o que la tercera carrera inscrita. Se pressuposa que la primera opció és la que més voldrien accedir, però potser la diferència entre accedir en Economia o entre accedir en ADE, per citar un exemple, no és tant significativa per a l'estudiantat preuniversitari, perquè en alguns casos difícilment es trobarà una explicació raonable i entenedora sobre què s'estudia en cada carrera, quines eixides professionals li pertocuen, quins treballs pot fer una persona titulada en Economia i quins la persona d'ADE. D'altres titulacions són més conegudes, és clar, però hi ha una àmplia llista sobre la que intuïm que no massa gent (inclòs el professorat universitari) sabria explicar-ne detalls. Aleshores, es pot inscriure primer Economia i si no eres admés en aquesta, potser, ho sigues en ADE i decideixes *no fer res* perquè ja et va bé la segona opció (recordem que 2 de cada 3 estudiants addueixen no fer res i matricular-se en aquella carrera on han sigut admesos). Així doncs, una part d'aqueix estudiantat que decideix no anar a les *subhastes* també serà perquè la segona opció (o la tercera) també era una titulació del seu interès. Encara que podem considerar que una carrera inscrita en segon lloc en la preinscripció pot interessar igualment a l'estudiantat, caldria potenciar la informació sobre les possibilitats i les accions que tenen els estudiants i les estudiantes davant la resolució de la no admissió.

En un període temps concentrat, i possiblement saturat, les i els preuniversitaris (posem el cas dels de Batxillerat o els de FP) obtenen molta més informació que en altres moments de cara a la preinscripció. Es tracta d'una primavera en la qual han d'informar-se, han de conèixer les titulacions possibles i, en alguns casos, les instal·lacions universitàries, han de saber les eixides professionals i prendre *la decisió*. En poc de temps, tres o quatre mesos, de repent, obtenen molta informació. Caldria un treball més continuat de dos cursos previs amb una major interacció i coordinació amb la universitat, desenvolupant projectes concrets (objectius, temporalització, actuacions) per titulacions.

Hi haurà instituts d'educació secundària que desenvoluparan un treball d'orientació responsable amb una informació actualitzada i ajustada i amb un treball continu, no només concentrat en el període immediatament previ a l'accés universitari, per descomptat, però també existiran altres realitats oposades. Caldria potenciar el treball coordinat amb els instituts d'educació secundària al llarg del curs, no només de cara a la decisió de la preinscripció i, a més, de manera més intensa en un moment de reforma com l'actual: reforma dels plans d'estudis universitaris i desenvolupament dels principis i compromisos de l'EEES; reforma en l'accés universitari amb l'aplicació d'una nova prova d'accés a la Universitat, amb la incorporació d'un sistema de ponderacions, modificacions en totes les modalitats d'accés; reforma en la formació professional per a la qual el Ministeri d'Educació ha plantejat una "fulla de ruta" per impulsar un nou model de Formació Professional; la referència del Marc Europeu de les Qualificacions; els nous plantejaments de formació en competències, etc. Totes aquestes situacions noves generen incerteses, desconeixements i malentesos.

Els estudiants que van accedir a la Universitat en el curs 2006-07, protagonistes de la nostra enquesta, pertanyen a la *generació @*, que és com anomena l'antropòleg Carles Feixa (2001) a aquells que van nàixer en la dècada dels 80. L'autor, especialista en treballs etnogràfics sobre joves, tribus urbanes i cultures juvenils, bateja la generació actual, la que alguns nomenen *Y*, com a *generació @* per referir-se a aquesta generació actual de joves, la primera del segle XXI, amb una major disposició a les noves tecnologies de la informació i la comunicació, enclavada en un moment d'erosió de les fronteres tradicionals entre els sexes i el procés de globalització cultural. Un 89,6% dels joves que han contestat la nostra enquesta van nàixer en els 80. El fet que dos terços

d'aquests *estudiants @*, més ells que elles, no porten a terme cap acció davant la resolució de no haver sigut admesos pot estar relacionat amb què: a) no coneixen les accions possibles; b) les coneixen però accepten la resolució sense més. En aquest sentit, podem suposar que hi haurà prou gent situada en el primer cas, és a dir, que no coneix la informació sobre les possibilitats davant la circumstància de produir-se vacants i la distribució d'aquestes. Així doncs, considerem que un dels objectius de les polítiques universitàries hauria de continuar i, tal vegada, incrementar, els programes d'informació i de contacte amb preuniversitaris amb actuacions anticipatòries per donar suport en eixe moment de decisions.

Davant la situació de no ser admesos en aquella carrera *més desitjada*, podríem anomenar-ho així, els estudiants poden decidir fer alguna cosa o no. Ja hem vist que la major part, 2 de cada 3, no segueixen cap acció una vegada han conegut els resultats de l'admissió universitària i es matriculen en aquella titulació on els han admés, siga la segona, la tercera o, inclús, una opció posterior. La resta, una tercera part, acudeix a la distribució de les places que han quedat vacants obtenint o no plaça, finalment. Aquesta és la fotografia obtinguda en l'enquesta que hem realitzat. Ens agradaria remarcar, davant d'aquestes dades, que la decisió *de no fer res* per entrar en aquella titulació que es volia en primer lloc, no s'ha d'interpretar, necessàriament, com a una mostra de desorientació, desinformació, apatia o conformisme. Sovint s'etiqueta a la joventut amb aquestes qualificacions des d'una redacció, podríem dir, adultocràtica, des d'un posicionament de major capacitat o possibilitat de selecció de la informació, la qual cosa no es pot confondre amb més hores de connexió a Internet dels joves. També ajuda la reflexió que aporta, òbviament, l'experiència biogràfica i el contrast adquirit pel pas dels anys.

Capítol 6. Diferents dedicacions als estudis, diferents ritmes.

6.1. Introducció

En una de les obres més conegudes de Bourdieu (1973:39) escrita fa unes dècades dedicada a l'estudiantat universitari, hi trobem defensada la idea que existeix una predisposició, socialment condicionada, a l'adaptació als models, a les regles i als valors que regeixen la institució educativa, formant un conjunt de factors que produeixen que l'estudiant es trobe *centrat* o *descentrat*. Diu Alain Coulon (1995:158), també sociòleg i francès, que la primera tasca que ha d'encarar l'estudiant que accedeix a la universitat és la d'aprendre *l'ofici d'estudiant*.

Així doncs, l'estudiant universitari a més de ser un aprenent d'un ofici, pot ser un aprenent que acabe centrant-se o, contràriament, descentrant-se i això deixar-li una petjada en l'estat del seu rendiment acadèmic i la seua filiació amb els estudis universitaris, una filiació que estarà condicionada, en part, per la seua dedicació als estudis, al seu ofici d'estudiant. La quantitat d'hores de dedicació d'aquest ofici, però, no estan fixades amb exactitud i, potser, no és una dada que l'estudiantat conega generalment: *quantas hores de dedicació a l'estudi serien les recomanades en l'ofici d'estudiant?* Aquesta pregunta no té una resposta única, dependrà de diferents visions del que significa ser estudiant o, més encara d'acord amb la recent concepció de l'aprenentatge universitari, aprendre de manera efectiva.

Existeixen diferents ritmes i diferents dedicacions a aquest ofici d'estudiant que estaran condicionades socialment, recordant Bourdieu, o com nosaltres hem formulat amb anterioritat *les variables sociològiques condicionaran els ritmes de dedicació a l'estudi*. Aquesta hipòtesis que sembla de senzilla resposta cal contrastar-la amb la descripció dels resultats que aportem al llarg d'aquest sisé capítol, doncs, veurem en quin sentit o en quin altre influeix el gènere, la situació econòmica i la ubicació acadèmica a la dedicació als estudis. El desajust entre crèdits o assignatures matriculades i el fet de concórrer a l'examen d'un part d'allò matriculat estarà en sintonia amb el que hem anomenat com a noció àmplia i marc, en aquest treball, absències universitàries. Aquesta anàlisi es vincula amb la detecció de situacions desajustades en els ritmes i les dedicacions, expressades en plural perquè són diferents i heterogènies.

6.2. La mesura de la formació universitària

Hi ha en marxa una reforma universitària, d'abast europeu, que ha animat un canvi radical en la mesura de la formació universitària. L'establiment d'una mesura unificada en l'Espai Europeu d'Educació Superior, el crèdit (o més concretament: el crèdit ECTS) hauria de manifestar un canvi més important, derivat de l'extensió dels corrents constructivistes i sistèmics al si de les teories pedagògiques. El desplaçament del crèdit com a unitat de mesura de l'ensenyament (1 crèdit = 10 hores lectives) al crèdit (ECTS) com a mesura de l'aprenentatge (1 crèdit = 25 hores d'aprenentatge efectiu) es promou una vegada que ha estat criticat el "curt-circuit" ensenyament-aprenentatge (Holzkamp, 1993), val a dir, la impossibilitat d'assegurar el segon terme del primer. Un efecte no marginal d'aquest desplaçament és que, a hores d'ara, conviuen dues mesures de la formació universitària: l'aprenentatge verificat es registra i s'acredita mitjançant un *doblet sistema de mesura: les notes i els crèdits*. Altrament dit, les assignatures s'avaluen amb una nota (que fa una expressió aritmomòrfica del rendiment) i un nombre de crèdits (invariable). En aquest capítol farem servir aquestes, diguem-ne, unitats de mesura universitària, per il·lustrar la situació de l'estudiantat. L'estudi d'assignatures i crèdits matriculats, del fet de concórrer a les convocatòries o de superar o no les matèries, ens aporta una informació notable sobre el comportament de l'estudiantat. Aquest és l'objecte del present capítol.

6.3. Crèdits i assignatures. Expectatives i realitats dimensionades.

El nombre de crèdits matriculats representa necessàriament una certa expectativa d'aprenentatge futur. Recordeu que estem estudiant una mostra que ja no té la constricció normativa de matricular-se del curs complet com ocorre per al cas de primera matrícula⁶⁷. Així doncs, es tracta d'un estudiantat que ja va efectuar la seua primera matrícula fa dos cursos, tot i això ha de matricular-se de totes les troncsals i obligatòries suspeses de cursos anteriors.

A més, també s'ha de tenir en compte que una part d'aquest estudiantat pot tenir una altra raó per matricular-se del que podríem considerar una matrícula de curs complet, com és la sol·licitud d'una beca d'estudis, per a la qual cosa s'ha d'acomplir un mínim necessari de crèdits matriculats⁶⁸.

A continuació es mostren els resultats generals de l'estudi realitzat pel que fa al nombre de crèdits matriculats (taula 62).

Taula 62. Nombre de crèdits matriculats

CRÈDITS MATRICULATS	Freqüència	Percentatge (%)
< 45 crèdits	39	10,3
45-59	65	17,1
60-80	238	62,8
> 80 crèdits	37	9,8
N	379	

⁶⁷ Segons la normativa pròpia de la Universitat de València aprovada en Junta de Govern de 25 de juny de 2002 i modificada en Consell de Govern de 14 de juny de 2005 i d'acord amb el que es disposa en la Llei 12/1997, de 23 de desembre, de Taxes de la Generalitat Valenciana en l'article 142.3: *els alumnes que inicien estudis han de matricular-se de curs complet o del total de crèdits corresponents a la càrrega lectiva assignada al primer curs en el pla d'estudis, o, si aquesta no està especificada almenys de 60 crèdits.*

⁶⁸ En el cas de la beca del Ministeri d'Educació cal matricular-se d'un mínim de 60 crèdits si es vol percebre el 100% de la beca, tot i que la convocatòria també contempla la possibilitat d'una beca parcial (del 50%) per haver fet una matrícula parcial de 35 a 59 crèdits (*Orden EDU/1901/2009, de 9 de julio, por la que se convocan becas de carácter general y de movilidad para el curso académico 2009-2010, para estudiantes de enseñanzas universitarias.*)

Si fem servir la mitjana de crèdits matriculats per estudiants, tot considerant el punt mitjà de cada interval (la marca de classe)⁶⁹, podem estimar a una mitjana de 63,0 crèdits per curs, certament una quantitat pròxima a la de 60 crèdits per curs que es podria considerar la matriculació *normal* o *estandarditzada*. Ara bé, el fet que la mitjana s'acoste a la *mitjana normal* no pot enfosquir un comportament general que és força heterogeni. Si prenem com a criteri el nombre de 60 crèdits per curs, l'estudi realitzat evidencia que una part no menyspreable de l'estudiantat es matricula d'un nombre inferior⁷⁰ o superior de crèdits. L'heterogeneïtat que s'evidencia es concreta en:

a) *Una porció d'estudiants es matriculen d'un nombre baix de crèdits.-*

Una porció important de l'estudiantat (27,4%), que oscil·la entre 1 de cada 4 i 1 de cada 3 estudiants de la mostra, es matricula de menys de 60 crèdits (si aquest comportament es mantinguera, vol dir que el temps en cursar un grau seria major a l'habitual). En termes teòrics, hem de pensar que a un ritme de 60 crèdits anuals, un grau de 180 crèdits equivaldria a 3 anys d'estudi; però a un ritme de 45 crèdits anuals, el temps seria de 4 anys.⁷¹

b) *Una porció considerable d'estudiants s'allunyen de la pauta més estandarditzada de matrícula de 60 crèdits per curs.-*

Com mostra la taula 62, 1 de cada 5 estudiants s'allunya de la norma dels 60 crèdits matriculant-se d'una quantitat major. Aproximadament 4 de cada 5 estudiants oscil·larien entre 45 i 80 crèdits matriculats.

---

⁶⁹ En el cas de l'última fila s'ha pres el valor inferior.

⁷⁰ Cal recordar que la mostra estudiada correspon a estudiants de nou accés del curs 2006-07, per la qual cosa la minva de crèdits matriculats no es pot justificar pel fet que a les persones entrevistades li reste un nombre inferior de crèdits per concloure el grau corresponent.

⁷¹ Si considerem una equivalència d'1 crèdit ECTS per 25 h. d'aprenentatge efectiu, 180 crèdits representen 4.500 h. d'aprenentatge efectiu. En un sistema universitari que es faci servir l'equivalència 1 crèdit = 30 hores d'aprenentatge efectiu, representen 5.400 hores d'aprenentatge efectiu. Si prenem com a referència una matriculació de 45 crèdits anuals, val a dir, una mitjana de 4 anys per realitzar el grau, la diferència entre les dues dedicacions (900 h.) equival pràcticament a allò que es cursaria en un any amb l'equivalència de 25 crèdits (1.125 h.); o a l'inrevés, un estudiant que estiga en un sistema amb una equivalència d'1 crèdit ECTS per 30 hores d'aprenentatge efectiu realitzarà en tres anys, amb una matrícula de 45 crèdits anuals, 4.050 h. d'aprenentatge, pràcticament les mateixes que realitzarà l'estudiant del sistema d'equivalències de 25 h. per crèdit en 4 anys, 4.500 h.

c) Hi ha una heterogeneïtat notable en les pautes de matriculació.-

Si fem cas de l'equivalència dels crèdits del sistema europeu, segons la qual, 1 crèdit ECTS equival a 25 hores d'aprenentatge efectiu, arribaríem a la conclusió que 1 de cada 10 estudiants es matricula d'assignatures amb l'expectativa de realitzar menys de 1.125 hores d'aprenentatge durant el curs i 1 de cada 10 es matricula amb l'expectativa de realitzar més de 2.000 hores, val a dir, pràcticament el doble que en el cas anterior. Si comptem dos semestres de 15 setmanes, i cinc dies feiners per setmana, en el primer cas obtindríem una mitjana de menys de 7,5 h. per dia feiner, mentre que en el segon cas hauríem de calcular una mitjana de 13,3 h. d'aprenentatge efectiu per dia. Ara bé, aquesta desproporció posa damunt la taula una qüestió important: *ha estat assumida l'equivalència d'1 crèdit ECTS per 25 hores d'aprenentatge efectiu que planteja la nova normativa proposada per la reforma de l'EEES ?*

En l'enquesta es pregunta pel nombre d'assignatures matriculades. Els resultats s'arreglen en la taula següent.

Taula 63. Nombre d'assignatures matriculades

ASSIGNATURES MATRICULADES	Freqüència	(%)
< 5 assignatures	29	7,0
5-10 assignatures	278	67,2
11-15 assignatures	104	25,1
> 15 assignatures	3	0,7
N	414	

També ací podem fer servir l'exercici estadístic de considerar les marques de classe de cada interval per fer una estimació del nombre d'assignatures matriculades per estudiant. Així, la mitjana d'assignatures per curs seria de 8,5, la qual cosa representaria una mitjana de 7,3 crèdits per assignatura (nombre de crèdits per estudiant estimats dividit per nombre d'assignatures estimades per estudiant); o bé, si dividirem el total de

crèdits estimats per el total d'assignatures estimades, arribaríem a una mitjana de 6,7 crèdits per assignatura. Així, doncs, podem considerar que com a mitjana els estudiants de la recerca es matriculen de 8-9 assignatures de 6-7,5 crèdits ⁷². Això ens col·locaria en una forqueta de 48-67,5, que concreta encara més l'interval 45-80 on s'ubicava el 80% de la mostra.

Si observem la taula 63, novament trobem en aquest punt la mateixa conclusió de l'epígraf anterior: una notable heterogeneïtat pel que fa a les pautes de matriculació dels estudiants.

a) *1 de cada 3 estudiants s'allunya notablement dels valors mitjans pel que fa a les pautes de matriculació.*

Com mostrava la taula anterior, només 2 de cada 3 estudiants (un 67%) podríem considerar que es troben en l'interval de 5-10 assignatures, on estaria definida la mitjana de 8-9 assignatures.

b) *Fins i tot, 1 de cada 4 realitza una matriculació notablement per damunt de la mitjana.*

La comparació entre el nombre d'assignatures matriculades en general i aquelles en les quals els estudiants concorren en primera convocatòria aporta conclusions molt importants al nostre estudi. Arrepleguem en primer lloc la taula de freqüències.

Taula 64. Nombre d'assignatures de les quals s'han presentat a l'examen en la primera convocatòria.

ASSIGNATURES PRESENTADES EN PRIMERA CONVOCATÒRIA	Freqüència	(%)
Menys de 5 assignatures	127	27,6
5 a 10	251	54,5
11 a 15	50	10,8
Més de 15	1	0,3
NS/NC	31	6,8
Total	460	100,0

⁷² S'ha arrodonit la xifra de 7,3 crèdits per 7,5 per ajustar-ho millor a la realitat.

Si ara comparem la taula 63 amb la 64 podem traure algunes conclusions sobre l'heterogeneïtat apuntada adés, que formulem amb dos lemes provocadors: *no presentar-se és normal* i *recuperar és fàcil*.

a) *No presentar-se és normal.*-

Podem comparar les taules 63 i 64 pels seus extrems, val a dir, pels estudiants amb matrícules i presentació a convocatòries de menys de cinc assignatures o de més d'11 assignatures. La comparació no permet, lògicament, extreure conclusions de la franja intermèdia.

Segons la taula 64, el 27,6% dels estudiants que es matriculen, amb independència del nombre d'assignatures que matriculen, només concorren en primera convocatòria a menys de cinc assignatures, però com hem vist adés (en la taula 63), només el 7,0% dels estudiants de la mostra es matricula de menys de cinc assignatures, això vol dir que, en principi, hi ha un 20,6% dels estudiants que han matriculat cinc o més assignatures, però només es presentaran en primera convocatòria a menys de 5.

D'altra banda, si parem esment als estudiants que han matriculat 11 o més assignatures, que en el cas de la taula 63 són un 25,8 del total (25,1% han matriculat 11-15 i 0,7% més de 15) i comparem aquest resultat amb el de la taula 64, segons la qual només el 11,1% dels estudiants concorre en primera convocatòria a les assignatures matriculades (10,8% i 0,3% per als intervals 11-15 i més de 15 assignatures) hem de concloure que la diferència entre les dues quantitats palesa que un 14,7% dels estudiants també ha matriculat més assignatures que aquelles que concorrerà en primera convocatòria.

Ara bé, si calculem en cada segment la proporció que hi ha entre el volum d'assignatures matriculades i aquelles altres presentades en primera convocatòria, els resultats són:

- 1) Per cada 2 estudiants que es matriculen de menys de 5 assignatures, hi ha altres 3 estudiants que, encara que s'han matriculat de més de 5 assignatures, només concorreran en primera convocatòria a menys de cinc.
- 2) També per cada 2 estudiants que s'han matriculat a més d'11 assignatures i que hi concorreran en primera convocatòria, n'hi ha 3 que s'han matriculat, però no hi concorreran.

Naturalment, no podem afegir simplement aquests dos resultats (ja que, per exemple, podria haver un estudiant que s'hagués matriculat de més d'11 assignatures que es presentara en primera convocatòria a menys de 5), però ja resulta significativa la coincidència en la xifra dels 3/5 que es dona en tots dos casos. I que avança un panorama que hem descrit adés amb el lema *No presentar-se és normal*, si més no per al cas de l'estudiantat que s'allunya de la norma de matriculació. Sobre aquell altre estudiantat que s'acostaria a la norma de matriculació (posem-ne: 60 crèdits durant un curs), el creuament de les taules anteriors no permet extraure conclusions.

En la mateixa orientació hauríem d'entendre els resultats de la pregunta sobre nombre de crèdits aprovats en la titulació que està estudiant fins al moment (quan es realitza l'enquesta, curs 2008-2009). En la taula 65 s'arreglen els resultats de l'enquesta. Com que la mostra entrevistada havia cobert 5 semestres, hem afegit una columna on hi ha el càlcul dels cursos corresponents.

Taula 65. Nombre de crèdits superats en la titulació que està cursant l'estudiantat de la mostra estudiada.

Nombre de crèdits superats en total	Nombre de crèdits per curs superats (2/5 del nombre de crèdits)	Freqüència absoluta	Freqüència relativa	Freqüència relativa acumulada
<60 crèdits	< 24	49	13,6%	13,6%
60-120	24-48	111	30,8%	44,4%
121-180	48,5-72	124	34,4%	78,8%
181-240	72,5-96	47	13,0%	91,8%
> 241*	> 96,5	29	8,0%	100,0%
N		360		

(*) En aquest interval (>240 crèdits) pot donar-se el cas que un estudiant que ja havia cursat anteriorment una altra titulació responga d'acord amb un nombre acumulat de crèdits, és a dir, que sume els crèdits de l'anterior titulació amb els que té superats en la titulació que cursa ara.

Si considerem una norma de 60 crèdits a l'any, els estudiants de la mostra haurien d'haver superat 150 crèdits (5 semestres). Ara bé, el 44% es troba per baix del 80% d'aquesta quantitat, val a dir, per baix dels 120 crèdits (vegeu les dues primeres files amb dades de la taula).

b) *Recuperar és fàcil.*-

En cert sentit, el segon lema ja ha estat suggerit per les dades anteriors, concretament per la quantitat d'estudiants que matriculen més que la mitjana d'assignatures calculada adés i en observar la baixa proporció de les que són examinades en primera convocatòria en els segments extrems de la mostra. Aquest comportament, però, només es pot entendre des d'una certa confiança amb què recuperar les matèries és fàcil. Val a dir, l'estudiant acumula assignatures pendents però manté un ritme de matriculació superior a la mitjana perquè té l'expectativa de superar-les. Segons la taula 63, 1 de cada 4 estudiants matricula més de 10 assignatures, la qual cosa vol dir, segons la mitjana que hem calculat adés, més de 75 crèdits aproximadament, el que ultrapassa en un 25% la norma dels 60 crèdits, i si es matricula és perquè creu que pot aprovar, encara que, com hem vist, la concurrència a la primera convocatòria estiga minvada. O dit d'una altra manera: es matricula més (de la norma) precisament perquè no presentar-se és (relativament) normal i recuperar és, o millor dit: sembla que és fàcil.

Aquesta conclusió s'ha de relacionar amb l'anàlisi de les respostes sobre no concurrència a l'examen (apartat següent d'aquest capítol), que palesen que la raó per no concórrer a l'examen és generalment la impossibilitat per diverses ocupacions: laborals, l'extensió de les quals també ha estat mostrada en el capítol 3, i, també, no laborals. Però si aquest és el cas, la situació general que queda esbossada es pot qualificar amb allò que anomenaríem *la universitat de les dues gallinetes cegues*:

Excursus

Tothom sap en què consisteix el joc de la gallineta cega. Una persona du els ulls tapats mentre la resta de jugadors canta alguna cançoneta per orientar la persona, però al temps eludir-la. Un cas límit, i potser absurd, seria la situació de dos jugadors que tingueren tots dos tapats els ulls i estigueren forçats a orientar i eludir al temps l'adversari. Així semblen comportar-se professorat i estudiantat. El primer, realitzant un disseny curricular (que s'enquadra en tota una ordenació acadèmica teòrica) que, podríem pensar, en cert sentit *té els ulls tapats* pel que fa a la situació *real* de l'estudiant. La norma sobre la qual es pensa l'actuació es correspon només parcialment amb el que hi ha. Ara bé, l'acció d'aquest, l'estudiantat, també s'orienta, en bona mesura, ignorant la norma que se li aplica, i adoptant estratègies que en definitiva afecten la interacció: compatibilitzant l'estudi universitari amb altres ocupacions, normalitzant el fet de no presentar-se o altres absències, incrementant les matriculacions o canviant de titulació, etc. De retruc, el professorat modula la seua pràctica. Sap i no sap el que hi ha. Continua comportant-se *com si* passara el que sap que no passa. La consideració que hem vist adés sobre la facilitat en aprovar (que es dedueix del fet que es matriculen més assignatures que aquelles que determinaria la norma o el fet d'adquirir com a motiu per no concórrer a la primera convocatòria la impossibilitat i no pas la dificultat) ha de tindre una certa base real. Val a dir, són comportaments més o menys generalitzats perquè *ja* ha estat modulada la norma inicial. El professorat es comporta davant l'estudiantat com si foren allò que no són, però sap que no ho són, i l'estudiantat es comporta davant el professorat com si fora allò que no és -en termes generals, clar-, però no passa res, perquè és allò que el professorat acaba entenent que hi ha. És una doble ficció (ficció en el sentit de fingiment, no pas d'engany). I és per això que l'absència -en sentit ample: les absències- dels estudiants i les eventuais modulacions del professorat es poden representar com un doble joc en la qual dos jugadors es volen agafar i resistir-se alhora i mútuament; una gallineta s'acosta mentre la primera fuig, però com que la segona també està cantant, la primera pot moure's per evitar-la i intentar copsar-la...

6.4. Motius de no concórrer als exàmens i de no presentar-se a les convocatòries

No concórrer a un examen i en definitiva no presentar-se⁷³ a una convocatòria són fets relacionats -podríem dir, encadenats- en la nostra dinàmica acadèmica, de la mateixa manera que matricular-se i cursar una assignatura (o uns crèdits) es poden entendre com a situacions consecutives i no només successives (una és més bé conseqüència de l'altra, una *se segueix* de l'altra i no només *segueix* -temporalment- l'altra). D'una banda, el fet de matriculació, que hem tractat adés, que permet consegüentment el fet de cursar les matèries, s'ha d'entendre com una determinació d'expectatives. Val a dir, l'estudiant matricula allò que creu que pensa aprovar; aquest "pensa aprovar" s'ha d'entendre com una atribució de *probabilitat* i no només com una mera *possibilitat*. En el cas de la mostra estudiada (no afectada per restriccions relacionades per primera matrícula i suficientment allunyada de la finalització de la carrera com per entendre que la matriculació ja és d'assignatures residuals) la matriculació es pot considerar una, diguem-ne, creença de probabilitat: de tot allò que és possible s'escull allò que es considera probable, encara que siga baixa la seua probabilitat. D'altra banda, i segons la nostra hipòtesi, el fet de no concórrer a un examen o no presentar-se a una convocatòria no pot considerar-se una atribució de *probabilitat* (baixa), sinó més bé una determinació d'*impossibilitat*: un estudiant no concorre a un examen o no es presenta en una convocatòria perquè considera que no pot aprovar, que això és impossible (no només improbable).

Hi ha dos arguments complementaris d'aquesta representació que, com veurem més endavant, resulta coherent amb l'enquesta realitzada. El primer afirmaria que si els estudiants només concorren a les convocatòries que consideren que tenen una alta probabilitat d'aprovar, lògicament cap estudiant obtindria una avaluació notablement baixa. El segon argument es refereix a què si els estudiants només concorren als exàmens o es presenten a les convocatòries que consideren que tenen una alta probabilitat d'aprovar, cap estudiant podria aduir haver aprovat una prova o una assignatura de manera inadequada. Però qualsevol persona que conega el món universitari sap que tot just esdevenen les dues coses: hi ha avaluacions (molt) baixes i hi ha estudiants que consideren que han aprovat un examen o una matèria "injustament".

---

⁷³ Farem servir el terme concurrència en parlar d'exàmens o proves, i l'expressió "no presentació" per referir-nos a convocatòries, per la raó que està consolidada l'expressió "no presentat" com una avaluació possible d'una convocatòria.

Per això, associarem el fet de no concórrer a un examen o no presentar-se a una convocatòria no com un judici de probabilitat (com una expectativa), sinó com un judici de possibilitat, la qual cosa es podria resumir en el quadre següent:

Matriculació: D'allò que és possible, l'estudiant tria allò que és probable (expectativa)
No concórrer a un examen / No presentar-se a una convocatòria: D'allò que és improbable, l'estudiant tria allò que és impossible.

El fet que s'addueix la impossibilitat i no la improbabilitat (d'aprovar) es pot observar tant si estudiem les respostes de l'estudiantat referides a *examen* com les referides a *convocatòria*. Ara bé, hi ha un cert desplaçament de les respostes entre l'examen i la convocatòria. En el primer cas (taula 66), la resposta més escollida és que l'estudiant no disposa de la "preparació suficient", una possibilitat particularment ambigua, que deixa de banda altres opcions, com són la incompatibilitat amb altres assignatures o ocupacions. La resposta amb major freqüència en la segona taula, la que es refereix a la convocatòria, és, tanmateix, la "incompatibilitat amb altres ocupacions" (taula 67)

Taula 66. Motiu de no presentar-se a un examen (%)

MOTIU DE NO PRESENTAR-SE	Freqüència absoluta	Freqüència relativa
Per no preparar-me suficientment l'assignatura	193	42,1
Per dedicar-me més a altres assignatures	104	22,5
Per incompatibilitat laboral	39	8,6
Per incompatibilitat amb altres ocupacions (formatives, oci, d'altres)	15	3,3
Per incompatibilitat amb altres assignatures i/o exàmens	10	2,1
Perquè no hi ha cap penalització per utilitzar una altra convocatòria	9	1,9
Perquè porte el meu ritme, no tinc pressa (ritme més lent, menor dedicació)	9	1,9
Per tenir càrregues familiars	5	1,0
Perquè no estic estudiant la titulació que realment voldria	1	0,2
Perquè voldria canviar de titulació	1	0,2
Altres	2	0,4
NS/NC	72	15,7
Total	460	100,0

Ara bé, quan estudiem les respostes al motiu adduït per no presentar-se a una convocatòria, el primer lloc l'ocupa precisament la incompatibilitat amb altres ocupacions. Els resultats de la pregunta *De les assignatures que no t'has presentat en primera convocatòria, és a dir, que has deixat per a la segona convocatòria, quin ha sigut el principal motiu que t'ha fet decidir-ho així?* apareixen en la taula 67.

Taula 67. Motiu de no presentar-se a la primera convocatòria (%)

MOTIU DE NO PRESENTAR-SE A LA PRIMERA CONVOCATÒRIA	Freqüència absoluta	Freqüència relativa
Per incompatibilitat amb altres ocupacions	104	45,8
Perquè m'he dedicat més a altres assignatures	46	20,3
Perquè pensava que em suspendrien i no em donava temps	33	14,5
Perquè vull traure una bona nota i em prepararé amb més temps l'assignatura	24	10,6
Per incompatibilitats entre assignatures i altres examen	8	3,5
Per motius de salut i personals	5	2,2
Perquè no tinc pressa per presentar-me ja que no hi ha cap normativa que m'ho exigisca	6	2,4
Altre motiu	1	0,4
<i>Total</i>	<i>227</i>	<i>100,0</i>

Aquesta seria la cadena explicativa: mentre en el cas de l'examen la "no preparació" pot significar tant el fet de què l'estudiant no dispose dels coneixements que estima necessaris per superar la prova com el fet de no haver pogut preparar-la de forma adequada, en el cas de les respostes sobre la convocatòria la freqüència major s'ha desplaçat a la incompatibilitat amb altres ocupacions. Altrament dit, "darrere" de la "no preparació" el que sembla haver és una "incompatibilitat amb altres ocupacions", que resta palesa, tal vegada, no en fixar el marc d'anàlisi de l'examen, sinó en referir-nos al marc de la convocatòria.

Les característiques d'aquesta "impossibilitat" per les "ocupacions" estan definides en la taula. La meitat de l'estudiantat addueix la incompatibilitat amb altres ocupacions, bé ocupacions en general (45,8%), bé activitats acadèmiques (3,5%). L'expectativa de suspendre només resulta el motiu decisiu per a 1 de cada 7 estudiants, val a dir, el 14,5%; pràcticament la mateixa quantitat que addueix motius acadèmics allunyats de l'expectativa de suspendre (el 13%), com són obtenir-ne una nota elevada o ajornar el fet de concórrer a la prova perquè no n'hi ha pressa ni normativa coactiva. Aquestes respostes s'orienten en la mateixa direcció assenyalada en l'apartat anterior. Si les pautes de matriculació de l'estudiantat semblaven apuntar un escenari caracteritzat simplificadament per dos judicis anteriors (*no presentar-se és normal i recuperar és fàcil*), la distribució de les respostes sobre no presentació apunten en la mateixa direcció: *qui no s'examina és perquè no està preparat, però, en definitiva, qui no es presenta, es perquè no pot* (on "pot" és un judici de possibilitat i no de probabilitat)

6.4.1. Motiu de no presentar-se als exàmens i gènere

A continuació seguirem el fil de la no presentació a una convocatòria on, com hem vist en l'apartat anterior, la raó d'*impossibilitat* emergeix de manera més clara.

La desagregació segons sexe de l'estudiantat, en les respostes a la qüestió comentada, sembla evidenciar una certa diferència, que cal descriure, encara que no ens permeta extreure conclusions definitives. Més enllà de les interpretacions qüestionables de les diferències entre homes i dones, el que cal subratllar és el fet que en diverses vessants de la consideració de les variables vinculades amb l'absència aparega aquesta diferenciació segons sexe. En aquest cas, els estudiants s'inclinen més que les estudiantes en aduir el motiu d'obtenir una nota millor (tripliquen el percentatge de l'altre sexe) mentre que les estudiantes es concentren més que els estudiants en aduir la probabilitat del suspès (dupliquen el percentatge de l'altre sexe). És difícil resistir-se a la cautela metodològica de no extralimitar la interpretació d'aquests resultats perquè a primer cop d'ull podrien relacionar-se fàcilment amb els estereotips de gènere habituals.

Taula 68. Motiu de no presentar-se a la primera convocatòria d'examen segons el sexe (%)

MOTIU DE NO PRESENTAR-SE A LA PRIMERA CONVOCATÒRIA	Homes	Dones
Per incompatibilitat amb altres ocupacions	43,5	47,2
Perquè m'he dedicat més a altres assignatures	18,8	21,1
Perquè pensava que em suspendrien i no em donava temps	9,4	17,6
Perquè vull traure una bona nota i em prepararé amb més temps l'assignatura	18,8	5,6
Per incompatibilitats entre assignatures i altres examen	3,5	3,5
Per motius de salut i personals	1,2	2,8
Perquè no tinc pressa per presentar-me ja que no hi ha cap normativa que m'ho exigisca	3,5	2,1
Altre motiu	1,2	0,0
<i>N</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

6.4.2. Motius de no presentar-se als exàmens i situació econòmica

Pel que fa a la situació econòmica de l'estudiant, podem considerar en primer lloc si desenvolupen o no un treball.

Taula 69. Motiu de no presentar-se a la primera convocatòria d'examen i treball de l'estudiantat (%)

MOTIU DE NO PRESENTAR-SE A LA PRIMERA CONVOCATÒRIA	Treballe una mitjana de 15 o més hores cada setmana	Treballe una mitjana de menys de 15 hores cada setmana	No tinc cap treball remunerat
Per incompatibilitat amb altres ocupacions	65,9	60,0	38,9
Perquè m'he dedicat més a altres assignatures	15,9	13,3	22,8
Perquè pensava que em suspendrien i no em donava temps	4,5	13,3	16,8
Perquè vull traure una bona nota i em prepararé amb més temps l'assignatura	6,8	13,3	11,4
Per incompatibilitats entre assignatures i altres examen	2,3	0,0	4,2
Per motius de salut i personals	0,0	0,0	3,6
Perquè no tinc pressa per presentar-me ja que no hi ha cap normativa que m'ho exigisca	2,3	0,0	2,4
Altre motiu	2,3	0,0	0,0
<i>Total</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

Aquells estudiants que declaren treballar s'inclinen per adduir la incompatibilitat amb altres ocupacions de manera clara: 2 de cada 3 estudiants en el grup de les persones que treballen més de 15 hores per setmana i 3 de cada 5 en el cas de les que treballen menys de 15 hores. En el cas del grup d'estudiants que no treballen i respecte als dos altres grups, són sensiblement superiors els percentatges de motius relacionats amb l'expectativa de suspendre o la dedicació a altres assignatures, però, i aquest és un fet fonamental, tots dos junts representen el mateix percentatge d'estudiantat que addueix la incompatibilitat amb altres ocupacions. És a dir, fins i tot en el grup d'estudiants que no treballen la raó contestada com a principal per no concórrer a la primera convocatòria és

la incompatibilitat amb altres ocupacions, que, lògicament, no seran laborals. Aquesta desagregació reforça, doncs, la conclusió avançada al principi de l'epígraf: qui no es presenta és perquè no pot, perquè treballa o perquè té altres ocupacions. Per això, la noció d'un estudiant dedicat en exclusiva a la seua formació universitària sembla no correspondre a la realitat.

La mateixa conclusió podem extraure en observar els resultats de l'enquesta pel que fa a la situació de dependència o independència de la família, la relació de la qual amb la relació laboral de l'estudiantat ha estat glossada en el capítol 3. Així ho acredita la taula 70.

Taula 70. Motiu de no presentar-se a la primera convocatòria d'examen i situació de dependència familiar de l'estudiantat (%)

MOTIU DE NO PRESENTAR-SE A LA PRIMERA CONVOCATÒRIA	Dependència total de la família	Dependència parcial de la família	Independència total de la família
Per incompatibilitat amb altres ocupacions	40,0	44,3	60,5
Perquè m'he dedicat més a altres assignatures	19,0	26,6	11,6
Perquè pensava que em suspendrien i no em donava temps	20,0	8,9	14,0
Perquè vull traure una bona nota i em prepararé amb més temps l'assignatura	10,0	13,9	4,7
Per incompatibilitats entre assignatures i altres examen	4,0	3,8	2,3
Per motius de salut i personals	4,0	0,0	2,3
Perquè no tinc pressa per presentar-me ja que no hi ha cap normativa que m'ho exigisca	3,0	1,3	2,3
Altre motiu	0,0	1,3	2,3
<i>Total</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

Nota: En aquesta taula no s'ha considerat l'opció "altres" en les columnes per tenir una freqüència molt baixa (N=3).

En tots els casos, l'opció amb percentatges majors és la incompatibilitat amb altres ocupacions, que està, lògicament, més accentuada en el cas de les persones que gaudeixen d'independència respecte de la família, la qual cosa es relaciona en una

proporció elevada (encara que no totalment), amb estudiants que treballen. Les persones en situació de dependència presenten percentatges més elevats que les persones que es declaren independents en els motius relacionats amb la qualificació (expectativa de suspés o traure una bona nota). És lògic que la dependència familiar determine un major pes dels motius vinculats a les qualificacions, i que en aquest cas representarien un 30% del total, mentre que en el cas dels estudiants independents seria quasi la meitat (18,7%).

Un factor d'independència total o parcial són les beques. Resulta particularment significativa la desagregació dels estudiants segons tinguen una beca concedida, denegada o no l'hagen demanada, que s'arplega en la taula 71.

Taula 71. Motiu de no presentar-se a la primera convocatòria d'examen i beca de l'estudiantat (%)

MOTIU DE NO PRESENTAR-SE A LA PRIMERA CONVOCATÒRIA	Estudiants amb beca	Estudiants amb beca sol·licitada, però denegada	Estudiants que no sol·licitaren beca
Per incompatibilitat amb altres ocupacions	48,8	45,5	43,0
Perquè m'he dedicat més a altres assignatures	18,6	25,5	19,8
Perquè pensava que em suspendrien i no em donava temps	9,3	12,7	17,4
Perquè vull traure una bona nota i em prepararé amb més temps l'assignatura	14,9	5,5	12,4
Per incompatibilitats entre assignatures i altres examen	0,0	5,5	4,1
Per motius de salut i personals	3,6	1,8	0,8
Perquè no tinc pressa per presentar-me ja que no hi ha cap normativa que m'ho exigisca	4,7	1,8	1,7
Altre motiu	0,0	1,8	0,8
<i>Total</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

Hi ha una semblança notable amb la taula anterior. La incompatibilitat ocupa el primer lloc en els tres grups d'estudiants, seguida a distància per l'ocupació a altres

assignatures. On hi ha una diferència més destacada entre els grups extrems, aquells que disposen de beca i aquells que no, és en les opcions "perquè pensava que em suspendrien i no em donava temps", amb un percentatge major en els estudiants que no disposen de beca, i "perquè vull traure una bona nota i em prepararé amb més temps l'assignatura", que presenta un percentatge major d'estudiants amb beca. Ara bé, aquesta raó acadèmica, ben comprensible pel que fa als estudiants amb beca, arplega un percentatge menor a la tercera part de la incompatibilitat amb altres ocupacions.

6.4.3. Motius de no presentar-se als exàmens i titulació

La desagregació de les respostes relacionada amb les branques de coneixement és una informació que paga la pena destacar segons els resultats obtinguts (taula 72).

Taula 72. Motiu de no presentar-se a la primera convocatòria d'examen i branca de coneixement de la titulació estudiada (%)

MOTIU DE NO PRESENTAR-SE A LA PRIMERA CONVOCATÒRIA	Ciències Bàsiques i Tècniques	Ciències Socials	Educació	Humanitats	Ciències de la Salut
Per incompatibilitat amb altres ocupacions	34,4	45,6	76,5	56,5	29,4
Perquè m'he dedicat més a altres assignatures	15,6	24,3	5,9	0,0	35,3
Perquè pensava que em suspendrien i no em donava temps	25,0	15,4	5,9	8,7	5,9
Perquè vull traure una bona nota i em prepararé amb més temps l'assignatura	18,8	8,8	5,9	8,7	17,6
Per incompatibilitats entre assignatures i altres exàmens	0,0	2,2	0,0	13,0	11,8
Per motius de salut i personals	3,1	0,7	5,9	4,3	0,0
Perquè no tinc pressa per presentar-me ja que no hi ha cap normativa que m'ho exigisca	0,0	2,2	0,0	8,7	0,0
Altre motiu	3,1	0,7	0,0	0,0	0,0
<i>Total</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

Encara que tots els grups segueixen la tendència descrita, segons la qual el motiu adduït per un percentatge major de l'estudiantat és la incompatibilitat amb altres ocupacions, es poden observar notables diferències entre les agrupacions de titulacions per branques. En el cas d'Educació, el percentatge puja al 76,5% i també resulta elevat en el cas d'Humanitats (56,5%). Tot el contrari esdevé a les Ciències de la Salut, on es dona l'única excepció a la pauta general, perquè el motiu "perquè m'he dedicat més a altres assignatures" arplega un percentatge lleugerament superior al de la incompatibilitat amb altres titulacions. El motiu relacionat amb l'expectativa de suspendre la matèria és adduïda en una proporció clarament superior a la de la resta de grups, per l'estudiantat de Ciències Bàsiques (1 de cada 4 estudiants). La raó de la bona nota es mostra important en Ciències de la Salut i Ciències Bàsiques. Els motius

relacionats amb l'avaluació (l'expectativa de suspendre o el desig d'assolir una qualificació superior) esdevé particularment destacada en el cas de les Ciències Bàsiques.

Així doncs, les Ciències Bàsiques i les de la Salut, disposen d'estudiantat que, davant d'aquesta pregunta sobre motius de no presentar-se a l'examen en primera convocatòria, responen en menor proporció raons vinculades amb la incompatibilitat de l'activitat acadèmica amb altres ocupacions, i s'inclinen més per raons relacionades amb l'avaluació, ja siga una expectativa o el desig de traure una bona nota.

6.5. L'assistència a les classes

És gairebé una obvietat dir que la norma acadèmica preveu l'assistència a classe dels estudiants, com preveu la dels docents. La nostra no és una Universitat "a distància" o no presencial. Ara bé, aquest fenomen de l'assistència és d'allò més complex. No el podem despatxar com una qüestió que podem relacionar amb una variable o amb un nombre limitat de variables. En principi, hauríem de suposar que hi intervenen molts factors: l'hora de la classe, el dia de la setmana que és, l'oratge, la distància entre la residència i el centre universitari o, fins i tot, els mitjans de transport disponibles, la proximitat de l'avaluació o el tarannà del docent...

Per acostar-nos a aquesta realitat complexa, per tant, hem de procedir a una certa simplificació, evitant que l'anàlisi es perda en el bosc de possibles causes. I també prenem consciència que, en aquest cas, les respostes de les i dels estudiants poden estar afectades per la tendència a proporcionar la resposta esperada. És clar que la pregunta per l'assistència a classe, formulada per un entrevistador o entrevistadora que s'ha identificat com cal i, per tant, relaciona la pregunta amb un projecte de recerca promogut per la Universitat, pot animar en la persona que contesta una certa tendència a aproximar-se a la resposta més favorable per a la institució. És per això que, en aquest cas, els resultats s'han de prendre amb cautela i desenvolupar l'anàlisi a partir d'aquells resultats que, per dir-ho així, no estarien afectats per la tendència assenyalada.

Per això, centrarem en primer lloc l'atenció en la diferència de respostes entre l'assistència a classes teòriques i l'assistència a classes practiques. L'enquesta realitzada preguntava per l'assistència a les classe de l'estudiant, tant a les de tipus teòric com les de tipus pràctic. Ens interessa la *diferència* entre ambdues respostes, i això perquè eixa diferència neutralitza, per dir-ho així, els factors múltiples que esmentàvem al principi (l'oratge, el transport⁷⁴...) i també la possible orientació envers la resposta correcta esperada. Parem atenció entre la diferència entre les dues respostes que podem observar en les següents taules (taula 73 i 74).

---

⁷⁴ Un estudi pilot en dues universitats escoceses, Heriot-Watt i Glasgow Caledonian, portat a terme mitjançant una mostra de 169 entrevistats estructurades amb qüestionari, pels autors Hazel Christie i Moira Munro (2003), explora els diversos factors que tenen a veure amb l'abandó d'estudis. Un d'aquest és la llunyania de la residència familiar i la necessitat d'agafar diàriament el transport públic, la qual cosa es interpreta com una dificultat afegida que tenen, segons aquest estudi, aquells estudiants que viuen a casa dels pares perquè es dona una sobreprotecció i pot esdevindre un efecte negatiu sobre les oportunitats d'independitzar-se i desenvolupar noves relacions socials. Les dificultats de viatjar fins al campus també afecten per a conèixer a gent i desenvolupar activitats d'estudiants

TAULA 73: *Freqüència d'assistència a classes de teoria en l'estudiantat de la mostra (%)*

FREQÜÈNCIA D'ASSISTÈNCIA A CLASSES DE TEORIA	Freqüència	Freqüència relativa
Sempre o quasi sempre	271	60,2
Freqüentment	88	19,6
De vegades	38	8,4
Excepcionalment	22	4,9
Mai o quasi mai	31	6,9
<i>N</i>	<i>450</i>	<i>100,0</i>

TAULA 74: *Freqüència d'assistència a classes de pràctica en l'estudiantat de la mostra (%)*

FREQÜÈNCIA D'ASSISTÈNCIA A CLASSES DE PRÀCTICA	Freqüència	Freqüència relativa
Sempre o quasi sempre	350	79,7
Freqüentment	39	8,9
De vegades	17	3,9
Excepcionalment	11	2,5
Mai o quasi mai	22	5,0
<i>N</i>	<i>439</i>	<i>100,0</i>

Malgrat l'eventual tendència a donar una resposta políticament correcta, 2 de cada 5 estudiants declara no assistir sempre o quasi sempre a les classes teòriques i 3 de cada 4 a les classes pràctiques. Lògicament, no necessàriament han de ser els mateixos els estudiants que afirmen no anar sempre a les classes teòriques i els que declaren no fer-ho a les pràctiques. Per això sembla recomanable creuar les dues qüestions, fent servir els percentatges de respostes vàlides. Els resultats estan arreglats en la taula 75, on es creuen ambdós resultats.

TAULA 75: Freqüència d'assistència a classes de teoria i de pràctica en l'estudiantat de la mostra (%).

		Assistència a classes pràctiques					Total
		Sempre o quasi sempre	Freqüentment	De vegades	De manera excepcional	Mai o quasi mai	
Assistència a classes pràctiques	Sempre o quasi sempre	59,5	0,7	0,5	0,0	0,0	60,6
	Freqüentment	11,6	7,1	0,2	0,0	0,5	19,4
	De vegades	4,1	1,1	3,0	0,0	0,0	8,2
	De manera excepcional	2,5	0,0	0,0	2,3	0,2	5,0
	Mai o quasi mai	2,1	0,0	0,2	0,2	4,3	6,8
	<i>Total</i>	<i>79,7</i>	<i>8,9</i>	<i>3,9</i>	<i>2,5</i>	<i>5,0</i>	<i>100,0</i>

Font: Elaboració pròpia. Cal considerar que en canviar el valor total, la columna dels totals horitzontals presenta uns resultats lleugerament distints als de la taula 1.

A partir de l'observació de les freqüències relatives de la taula 75 podem assenyalar tres conclusions importants:

1. A grans trets, només 3 de cada 5 estudiants declaren anar a classes teòriques i pràctiques sempre o quasi sempre. Val a dir, la norma teòrica de la plena assistència es verificaria només per a una fracció del conjunt certament baixa (i això, tenint en compte l'eventual tendència a la resposta correcta esmentada). Per tant, almenys 2/5 parts dels estudiants declaren allunyar-se de la norma de la plena assistència (anar a classe sempre o quasi sempre), la qual cosa representa una proporció notable. Una projecció d'aquesta proporció (declarada, cal recordar-ho, per estudiants de nou accés en el curs 2006-07) sobre el conjunt de la població universitària representaria un volum més que considerable de recursos desaprofitats, major encara si suposem la tendència a respondre amb la possibilitat "políticament correcta".

2. La segona conclusió és que només el 76,2% de la mostra se situa en la diagonal, val a dir, té el mateix comportament d'assistència en les classes teòriques que en les pràctiques. És a dir, hi ha pràcticament un 25% dels estudiants de la Universitat, si és significativa la nostra anàlisi, que falten més a un tipus de classe que a l'altre tipus.

3. En tercer lloc, el fet que els estudiants vagen a un tipus de classe i no a l'altre cau més bé per baix de la diagonal de la taula, val a dir, els estudiants que declaren anar amb una pauta distinta a classes teòriques i practiques acudeixen més a les pràctiques que a les teòriques.

En síntesi, 3 de cada 5 estudiants *declaren* anar a classe. Els altres 2 estudiants tenen un comportament distint: 1 declara anar a classes pràctiques sempre, encara que explica que no sempre va a classes teòriques; 1 no anirà sempre ni a classes teòriques ni a classes pràctiques.

A continuació, centrem la nostra anàlisi en les respostes sobre la inassistència a classes teòriques, perquè, en la mesura que presenten uns percentatges majors d'inassistència, permeten visibilitzar millor les tendències en relació a les distintes variables. El fet de repetir l'anàlisi amb l'assistència a les classes pràctiques resultaria redundant.

6.5.1. L'assistència a classe i el gènere

La desagregació per sexe en les respostes sobre assistència mostren el comportament diferenciat que ja hem caracteritzat anteriorment. Els estudiants presenten percentatges lleugerament majors que les estudiantes en aquelles anomalies que impliquen una decisió, en aquest cas, la decisió que divergeix de la norma és no anar sempre a classe. La taula 76 evidencia millor aquest fenomen en arregar els resultats de les classes teòriques (les classes pràctiques presenten major percentatges d'assistència, com hem dit).

TAULA 76: Freqüència d'assistència a classes de teoria en l'estudiantat de la mostra segons el sexe (%).

	Homes		Dones	
	Percentatge	Percentatge acumulat	Percentatge	Percentatge acumulat
Sempre o quasi sempre	54,0	73,6	63,8	83,3
Freqüentment	19,6	82,2	19,5	91,7
De vegades	8,6	88,9	8,4	95,5
Excepcionalment	6,7	99,9	3,8	100,0
Mai o quasi mai	11,0	100,0	4,5	100,0

L'assistència "sempre o quasi sempre" és l'opció triada en un poc més de la meitat en el cas dels estudiants i en gairebé 2 de cada 3 en el cas de les estudiantes. Aquesta opció més la resposta "freqüentment" suposa aproximadament 3 de cada 4 respostes en el cas dels estudiants i més del 90% en el cas de les estudiantes (91,7%). Les tres respostes "de vegades", "excepcionalment" i "mai o quasi mai" arregen el 26,3% de les respostes en el cas dels homes i el 16,7% en el cas de les dones; és a dir, aquestes respostes relacionades amb una menor assistència presenten una relació aproximada de 3 a 2 si comparem els percentatges dels estudiants i de les estudiantes.

6.5.2. L'assistència a classe i l'ocupació de l'estudiantat

Lògicament, l'assistència que declaren els estudiants, tant a classes teòriques com pràctiques, varia segons la seua ocupació laboral (taula 77).

TAULA 77: Freqüència d'assistència a classes de teoria i treball de l'estudiantat de la mostra (%).

	Treballa una mitjana de >15 h. o més setmanals		Treballa una mitjana de <15 h. setmanals		No tinc cap treball remunerat	
	Percentatge	Percentatge acumulat	Percentatge	Percentatge acumulat	Percentatge	Percentatge acumulat
Sempre o quasi sempre	44,4	44,4	53,6	53,6	69,5	69,5
Freqüentment	16,7	60,1	28,6	82,2	18,9	88,4
De vegades	13,9	75,0	7,1	89,3	5,9	94,3
Excepcionalment	8,3	83,3	7,1	96,4	2,8	97,1
Mai o quasi mai	16,7	100,0	3,6	100,0	2,8	100,0

La taula és ben significativa de la importància de l'activitat laboral de l'estudiant per explicar la variació de l'assistència a classe. En el cas de l'estudiantat que declara treballar més de 15 hores a la setmana, menys de la meitat dels estudiants diuen anar "sempre o quasi sempre" a classe. Les respostes "excepcionalment" o "mai o quasi mai" arpleguen poc més d'un 5% en el cas dels estudiants que declaren no tindre treball remunerat i cinc vegades més, un 25%, en el cas dels estudiants que declaren treballar més de 15 hores. Mentre que només el 60% del grup dels estudiants que treballen més de 15 hores declara anar a classe sempre, quasi sempre o freqüentment, en el cas dels i de les estudiants que afirmen no treballar, aquest percentatge puja al 88%. Val a dir, n'hi ha una diferència de 28,3 punts entre un grup i l'altre.

En la taula següent s'arplega la distribució de l'assistència a classe segons la situació de dependència o independència de l'estudiant en termes econòmics en relació a la seua família. Com correspon a la situació avançada per la taula anterior, són les i els

estudiants independents els que registrarien una menor assistència a la classe (simplificarem ací l'anàlisi i oferirem només la desagregació de classes teòriques).

TAULA 78: Freqüència d'assistència a classes de teoria i situació econòmica de l'estudiantat de la mostra (%).

	Dependència total de la família		Dependència parcial de la família		Independència total de la família	
	Percentatge	Percentatge acumulat	Percentatge	Percentatge acumulat	Percentatge	Percentatge acumulat
Sempre o quasi sempre	68,5	68,5	59,5	59,5	64,5	64,5
Freqüentment	21,6	90,1	19,6	79,1	10,5	75,0
De vegades	5,4	95,5	8,8	87,9	10,5	85,5
Excepcionalment	3,2	98,7	5,4	93,3	2,6	88,1
Mai o quasi mai	1,3	100,0	6,7	100,0	11,9	100,0

Les opcions "excepcionalment" o "mai o quasi mai" representen un 4,5% en el cas dels i de les estudiants que es declaren en situació de dependència total i més del triple, un 14,5, en el cas dels i de les estudiants amb independència. Pel contrari, les opcions "sempre o quasi sempre" i "freqüentment" arpleguen a 9 de cada 10 estudiants en situació de dependència i a 1 de cada 4 en el cas dels i de les estudiants que es declaren en situació d'independència.

6.5.3. L'assistència a classe segons la ubicació acadèmica

Hem posat en relació les titulacions que cursen els estudiants de la mostra agrupades per branques de coneixement a les quals s'adscriuen les titulacions, i les respostes sobre assistència a classes teòriques. Podem veure els resultats en la taula següent.

TAULA 79: Freqüència d'assistència a classes de teoria i titulacions per branques de coneixement (%).

	Ciències Bàsiques i Tècniques		Ciències Socials		Educació		Humanitats		Ciències de la Salut	
	%	% acumulat	%	% acumulat	%	% acumulat	%	% acumulat	%	% acumulat
Sempre o quasi sempre	71,3	71,3	58,8	58,8	74,6	74,6	65,1	65,1	66,7	66,7
Freqüentment	13,6	84,9	20,6	79,4	16,4	91,0	18,6	83,7	23,5	90,2
De vegades	6,1	91,0	9,2	88,6	6,0	97,0	7,0	90,7	3,9	94,1
Excepcionalment	4,5	95,4	5,3	93,9	0,0	97,0	2,3	93,0	3,9	98,0
Mai o quasi mai	4,5	100,0	6,1	100,0	3,0	100,0	7,0	100,0	2,0	100,0

El majors percentatges d'assistència a classe (en aquest cas, teòrica) pel que fa a la resposta "sempre o quasi sempre" l'assoleixen les titulacions d'Educació, Ciències Bàsiques i Tècniques i Ciències de la Salut. En altres "anomalies acadèmiques" el major acostament a la norma acadèmica -entesa com a l'assistència total- es produeix en aquestes dues últimes les Ciències Bàsiques i Tècniques i de la Salut. En aquest cas, la variació té a veure amb l'heterogeneïtat interna dels resultats que presenten aquestes àrees, segons considerem les carreres d'un cycle i les carreres de dues i fins i tot les diferents carreres d'una mateixa àrea. Ara bé, si és cert que l'enquesta indica la presència d'aquesta heterogeneïtat en els resultats parcials, la mostra emprada no permet les successives subdivisions amb garanties de significativitat. El nostre estudi s'hauria de completar en aquest punt amb successius informes.

6.6. Resultats destacats sobre els ritmes i les dedicacions als estudis i línies d'actuació

Abans, hem sintetitzat el panorama general amb la formulació que de cada 5 estudiants, 3 *declaren* anar a classe; 1 diu anar sempre a classes pràctiques, però no sempre a les teòriques; i 1 no anirà sempre ni a les teòriques ni a les pràctiques.

Les classes pràctiques, per la seua pròpia natura, es dediquen a "alguna cosa" distinta a allò que es fa habitualment a les classes teòriques, per a la qual cosa cal una activitat docent distinta. Aquesta justifica grups més reduïts d'estudiants, amb una interacció més pròxima entre docent i estudiantat. Quina és la raó que explicaria que el percentatge de gent que declara anar "sempre o quasi sempre" a classe siga major en les classes pràctiques? Una resposta satisfactòria exigiria recerques complementàries. A tall d'especulació, només podem, en aquest punt, introduir la distinció entre motius susceptibles d'una intervenció de les autoritats acadèmiques i motius no susceptibles d'intervenció. Per exemple, podem suposar que els grups reduïts de les classes pràctiques determinen un major control del docent sobre l'estudiantat present, la qual cosa potser promoga una major assistència; o també que l'estudiantat pot suplir millor l'assistència a classes teòriques que a les pràctiques -per exemple, si n'aconsegueix els apunts, estudia el manual que segueix el docent, etc. En el primer cas, hi hauria una certa possibilitat d'actuació dels responsables acadèmics per afavorir l'assistència, per exemple, reduint el nombre d'estudiants per grup; però no en el segon cas, ja que les pràctiques docents que eventualment permetrien la inassistència serien difícilment modificables, i en tot cas no ho serien de manera immediata.

Els resultats obtinguts relacionats amb la distinció de sexe i amb l'ocupació dels estudiants eren, fins a cert punt, previsibles. I les mesures acadèmiques que es podrien adoptar són les mateixes que ja han estat comentades: cal tindre en compte el comportament lleugerament divergent d'homes i dones pel que fa a les absències acadèmiques que podríem considerar anòmales, i estudiar-ne les causes amb detall. En el cas de l'ocupació, es planteja novament l'efectivitat d'una ordenació acadèmica organitzada al voltant de l'estudiant amb dedicació plena i exclusiva a l'estudi.

Una actuació acadèmica diferenciada mereixeria l'heterogeneïtat que hem advertit en les pautes de no assistència pel que fa a la introducció de distincions

acadèmiques, com hem vist en el cas de la ubicació en les branques de coneixement. Caldria un estudi específic per detectar per què hi ha concentracions de respostes, per exemple, en unes carreres i no es dona en unes altres, aparentment anàlogues. Les condicions del nostre estudi no permeten anar més enllà.

Capítol 7. L'abandó d'estudis: més que abandó definitiu, canvis d'itinerari

7.1. Introducció

El quart i darrer escenari de situacions desajustades plantejat fa referència a l'opció d'abandonar els estudis iniciats o canviar de titulació, una opció que pot entendre's com a una decisió individual, des de punts de vista més psicologistes i microsociològics, tot i que matisada des d'una perspectiva estructural, com preferim des d'ací abastar-ho. Considerem fonamental, com a aclariment de punt de partida d'aquest capítol, distingir entre allò que hom anomena *abandó universitari* (abandó d'estudis, de la carrera) d'aparició més freqüent en informes o mitjans de comunicació, i allò que, de manera menys freqüent, s'anomena *abandó parcial o canvi de titulació*. Existeix un ús abusiu, tal vegada, del terme *abandó*, així com del terme *absentisme*, en el sistema universitari quan, segons les nostres indagacions en etapes d'investigació anteriors i a partir d'aquest treball també, aquests termes no s'ajustarien al que ocorre en realitat: no sembla donar-se un abandó definitiu del sistema universitari, sinó, més bé, uns trànsits des d'una titulació a una altra, és a dir, uns *canvis d'itineraris* que ens fan plantejar-nos que ens trobem davant d'un fenomen prou comú que preferim anomenar-lo canvi de titulació, prescindint de la càrrega més negativa del terme abandó. Malgrat intentar suavitzar la càrrega negativa, inclús etiquetadora, no significa que el fet de canviar-se de titulació tinga conseqüències positives vers la universitat, més bé, al contrari, si adoptem un posicionament de universitat pública mantinguda amb pressupostos públics. Conseqüentment, el canvi de titulació produirà pèrdues de crèdits matriculats o, millor dit, no aprofitats, la qual cosa generarà pèrdues econòmiques. A més, si seguim el raonament, produirà una pèrdua d'aprenentatge efectiu considerable. I aquestes conseqüències formen part d'un panorama universitari desajustat on entren en joc planificacions institucionals teòriques que no sempre es coincideixen amb els ritmes propis seguits per l'estudiantat, com veurem al llarg del capítol.

L'abandó dels estudis universitaris, matisant-ho millor, es pot entendre de dues maneres: en primer lloc, com una interrupció en el ritme anual de matriculació, que determina un abandó provisional o definitiu dels estudis universitaris, o com un canvi de titulació, val a dir, com un abandó de la titulació que estava cursant-se i una matriculació en una altra (de la mateixa universitat o d'una altra). El canvi de titulació, en aquest cas, pot significar tant allunyar la possibilitat d'un abandó provisional o definitiu, com servir-ne de preludi.

Ací tractarem en el segon dels sentits esmentats, val a dir, el canvi de titulació. Com veurem, l'estudi d'aquest fenomen proporciona informació també sobre les característiques de l'estudiantat de la Universitat de València i els factors que expliquen la seua ubicació i la seua mobilitat en l'espai universitari. D'altra banda, la nostra recerca ens portaria a suposar que l'abandó parcial o provisional és un fenomen molt menys important que el canvi de titulació i, en tot cas, exigiria una investigació longitudinal d'altres característiques. De fet, per tractar i parlar sobre l'abandó definitiu hauríem de fer servir una escala temporal major. Així, una investigació sobre l'abandó provisional o definitiu dels estudis universitaris hauria de contemplar el pes de factors extra acadèmics (malalties, problemes econòmics, etc) que, en general, poden ser menyspreats, com veurem, en tractar el canvi de titulacions.

El canvi de titulació pot ser jutjat, lògicament, des de dos punts de vista. Des d'una concepció mercantil, el canvi de titulació permetria una millor adequació entre la demanda de l'estudiantat i l'oferta acadèmica, i per tant hauria de ser valorat de manera positiva; es podria entendre que, en eliminar les rigideses per desplaçar-se d'una titulació a una altra i obrir el ventall de possibilitats s'afavoriria la lliure elecció de l'estudiantat. Ara bé, les titulacions universitàries no són béns de consum general, sinó més bé restringits i fortament subvencionats pels diners públics. Per això, des d'una concepció que podríem anomenar social, el canvi de titulació s'hauria de valorar de manera més bé negativa, en la mesura que podria estar determinat per disfuncions en la ubicació de l'estudiantat en l'espai universitari o representaria un malbaratament de recursos. Tot canvi determina una pèrdua de recursos públics, pel fet que les matrícules cobreixen una mínima part del cost global de la universitat. Si atenem a les universitats públiques presencials, durant l'exercici de 2006, els ingressos per drets de matrícula d'ensenyaments oficials van ser de 859,8 milions d'euros, mentre que les transferències corrents de l'administració educativa, val a dir, l'aportació de diners públics, va ser de

5.118,6 milions d'euros⁷⁵. És a dir, per cada euro que paga un estudiant, l'Estat en posa 6 (més encara, si tenim en compte les transferències per investigació). Fins i tot, als darrers anys, ha crescut més l'aportació de l'Estat que la de l'estudiantat⁷⁶. A més, el canvi de titulació suposaria que un estudiant que deixa una carrera (de manera definitiva o parcial) deixa d'ocupar una plaça que podria haver estat ocupada per una altra persona que ha perdut l'oportunitat d'estudiar aqueixa carrera.

En aquest treball adoptarem la segona consideració, la social, i per tant farem propostes per tal de reduir el canvi de titulació.

---

⁷⁵ CRUE, *La universidad española en cifras 2008*, Madrid, p. 115.

⁷⁶ El capítol de taxes i altres ingressos, que l'exercici de 2006 era de 1.464,1 milions d'euros (dels quals, com hem vist, 859,9 eren drets de matrícula d'ensenyaments oficials), ha experimentat un creixement en el període 1994/2006 del 106,67% i en el període 2004/2006 del 13,70%, que són percentatges per baix del creixement de les aportacions estatals. El capítol de transferències corrents, que en l'any 2006 era de 5.393,0 milions d'euros (dels quals, com ja ha estat esmentat, 5.118,6 milions corresponen a transferències de les administracions educatives), ha experimentat un creixement en el període 1994/2006 del 177,90% i en el període 2004/2006 del 19,10%, sis punts més que l'aportació de les taxes (CRUE, *La universidad española en cifras 2008*, taula p. 75).

7.2. Volum del canvi de titulació

Comencem per l'anàlisi general. Aproximadament *una tercera part de la mostra estudiada va canviar de titulació entre el moment de formalitzar la primera matrícula (tardor de 2006)⁷⁷ i la realització de l'enquesta (estiu de 2009)*. Poc menys de la dècima part de les persones que canviaren de titulació ho va fer dues vegades.

En conjunt, el percentatge de la mostra que no havia canviat de titulació era del 65,1%, el 32,3% havia canviat una vegada i el 2,6% dues vegades (taula 80). Lògicament, aquests canvis es formalitzarien generalment en la segona matrícula (tardor de 2007) i/o en la tercera matrícula (tardor de 2008), i no s'hauria de descartar que algunes persones encara realitzaren més canvis de titulacions abans de concloure els seus estudis de grau.

TAULA 80: Freqüències relatives a la pregunta sobre canvi de titulació (%).

	Sí, una vegada	Sí, dues vegades	No he canviat	NS/NC
T'has canviat alguna vegada de titulació?	32,2	2,6	65,1	0,1

L'estudi realitzat mostra dos escenaris distints pel que fa al canvi de titulació. El primer escenari correspon a canvis entre titulacions relacionades per pertànyer a una mateixa àrea de coneixement o dintre del mateix centre i que fan pensar en un reaprofitament per part de l'estudiant, si més no parcial, dels ensenyaments rebuts abans del canvi de titulació. El segon escenari correspon a canvis entre titulacions no relacionades, de àrees i centres diferents, que no permetrien l'aprofitament dels crèdits cursats. Dintre del grup estudiat, el 56,7% dels canvis correspondrien al primer escenari i el 33,1% al segon escenari. No ha estat possible determinar la relació de les titulacions en un 10,2% dels casos per tractar-se de respostes NS/NC (taula 81).

---

⁷⁷ La formalització de la matrícula, en realitat, per a l'estudiantat de primera matrícula és a finals de juliol. Tot i això mantenim la referència de tardor perquè és quan comença el curs acadèmic.

TAULA 81: Freqüències relatives sobre el canvi de titulació segons titulacions relacionades o no.

	A titulacions relacionades amb l'anterior	A titulacions no relacionades amb l'anterior	NS/NC
Canvi de titulació (últim canvi realitzat)	56,7%	33,1%	10,2%

Així doncs, és raonable suposar, en general, que més d'una tercera part del total d'estudiants recents canviaran de titulació durant la seua estada a la Universitat, dels quals més d'una tercera part ho farà a titulacions que no tenen relació amb l'anteriorment cursada; o dit d'un altra manera: aproximadament 1 de cada 10 estudiants recents es matricularà en una nova titulació, sense relació amb aquella altra que va començar a cursar en la Universitat, i 2 o 3 estudiants de cada 10 canviaran també, encara que a titulacions amb una certa afinitat amb la cursada en primer lloc.

Les dades aportades per l'enquesta permetrien realitzar una aproximació al nombre de crèdits cursats pels estudiants en canviar de titulació. Com a mitjana i segons els nostres càlculs, cada estudiant que varia la seua titulació hauria cursat abans del canvi uns 40 crèdits ($36,7 \text{ crèdits} = 4.796,5 \text{ crèdits} / 129 \text{ estudiants}$, vegeu taula 82).

TAULA 82: Freqüències sobre el canvi de titulació segons titulacions relacionades o no.

Nombre de crèdits cursats	x_i	n_i	$x_i n_i$
0	0	27	0,0
1 a 15	8	25	200,0
16 a 30	23	24	552,0
31 a 60	45,5	17	773,5
61 a 90	75,5	17	1.283,5
91 a 120	105,5	7	738,5
121 a 150	135,5	3	406,5
Més de 150	150	4	600,0
<i>N</i>		<i>124</i>	<i>4.554,0</i>

x_i : valors de la variable (*Nombre de crèdits cursats*) considerant-se el punt el punt central de l'interval.

En el cas de l'últim interval (*Més de 150*) hem considerat el límit inferior. n_i : freqüència absoluta.

En la mesura que l'enquesta es refereix als estudiants d'una cohort matriculada en el curs 2006-07, allò que tradicionalment s'anomena una "promoció", i suposem un comportament anàleg de la resta de cohorts, podem fer l'estimació dels canvis de titulació per curs basant-nos en el percentatge de la cohort. És a dir, podem fer servir el recurs d'entendre que tots els canvis d'una cohort d'estudiants es produeixen en un curs acadèmic. Lògicament, això no és així en la realitat, però si suposem el mateix comportament en totes les cohorts d'estudiants, els canvis en unes compensaran els de les altres, de manera que el resultat és el mateix.

Ara, realitzarem un senzill exercici. El 34,8% dels estudiants de la mostra han canviat de titulació (taula 80), d'aquests el 33,1% ho ha fet a titulacions no relacionades (taula 81). Cada estudiant que ha canviat havia cursat 36,7 crèdits (4.796,5 crèdits / 129 estudiants (taula 82) de mitjana. Prenem com a referència numèrica la població dels 8.427 estudiants de la base de dades depurada que correspon a matrícules en titulacions (titulacions de primer cicles i titulacions de primer i segon cicles) per a la cohort del curs 2006-07 i afegim una estimació prudent sobre crèdits perduts pels estudiants que canvien a titulacions relacionades amb l'anterior: el 5% dels crèdits "perduts" com a mitjana pels estudiants que canvien de titulació. De tot açò obtenim el següent resultat: en la Universitat de València es produeix cada curs la "pèrdua" d'uns *40.000 crèdits o, per dir-ho d'altra manera, un milió d'hores d'aprenentatge efectiu*, si fem servir l'equivalència dels ECTS (quadre 5).

QUADRE 6: Estimació de crèdits "perduts" pels canvis de titulacions.

8.427 estudiants x 34,8% (canvien de titulació) = 2.933 estudiants canvien titulació
2.933 estudiants canvien titulació x 33,1% (canvien a titulacions no relacionades) = 971 estudiants canvien a titulacions no relacionades
971 estudiants canvien a titulacions no relacionades x 36,7 crèdits (mitjana) = 35,636 crèdits
2.933 estudiants canvien de titulació - 971 canvien a titulacions no relacionades = 1.962 estudiants canvien a titulacions relacionades
1.962 estudiants que canvien a titulacions relacionades * 1,83 crèdits (5% dels crèdits "perduts" pels estudiants en canviar de titulació) = 3.590 crèdits
35.636 crèdits + 3.590 crèdits = 39.226 crèdits

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta.

7.3. Raons del canvi de titulació

L'enquesta realitzada pregunta per les raons del canvi de titulació. Poc menys de la meitat dels estudiants que han canviat de titulació responen que la titulació no s'ajustava a la idea prèvia que la persona tenia de la carrera (45,4%). Com que aquest percentatge es refereix a tots els estudiants que han canviat, tant a aquells que, com hem vist, es mantenen en l'àrea o titulació, com aquells altres que no ho feien (34,8%), hem de deduir que almenys per a un 15,8% de tot el grup hi ha un desajust entre la representació de la titulació anterior a la matrícula i la posterior, que seria invocada com a justificació del canvi de titulació. Aquest és un percentatge més que notable, equivalent a 1 de cada 6 estudiants. I resultaria fal·laç deduir que per als altres 5 estudiants de cada 6 hi ha un ajust entre la representació anterior a la matrícula i l'assolida per l'experiència acadèmica; de l'enquesta no es pot deduir que hi ha ajust, sinó només que això no és adduït com a raó per canviar de titulació. Podem suposar que hi hauran estudiants que patisquen el desajust, però no siga suficient motiu per fer-los canviar de titulació.

Cal subratllar que el motiu de l'ajust de la representació arreplega un nombre de respostes molt més elevat que la segona raó adduïda, a saber: "no era la titulació que vaig triar com a primera opció en la preinscripció" (24,3%). També cal subratllar que el tercer motiu adduït, que és "els continguts de la carrera em van parèixer difícils" (11,8%), no s'allunya molt del primer, en la mesura que tot dos es refereixen a una representació inadequada general o referida a la dificultat dels continguts, que patiria el 57,2% dels estudiants que ha canviat de titulació, si sumem els dos grups. Per tant, pel que fa als motius adduïts pels estudiants, els factors, per dir-ho així, *subjectius* (relacionats amb les seues representacions) dupliquen els factors, diguem-ne, *objectius* (relacionats amb les restriccions sistèmiques). D'altra banda, presenten percentatges molt baixos com a motius del canvi de titulació tant els factors relacionals: "no em va agradar el professorat" (2,0%) i "no em vaig sentir integrat/a en la classe" (1,3%), com la incompatibilitat amb altres activitats de la carrera: "no podia compatibilitzar-la amb altres ocupacions" (4,6%) -més endavant tornarem sobre aquest motiu d'incompatibilitat-. Altres motius minoritaris agrupen el 10,5% de les respostes (equivocació en la preinscripció, començar una carrera amb millor eixida laboral o un canvi de titulació argumentat per proximitat territorial).

Així doncs, *una eventual actuació dirigida a minimitzar el volum de canvi de titulacions disposaria d'un ampli marge per intervindre*, en la mesura que aquells motius que resultarien invariables (impossibilitat de matricular-se en la primera opció, característiques del professorat o de l'estudiantat i ocupacions de l'estudiant) representarien les raons adduïdes per només una tercera part del conjunt d'estudiants que, en la mostra, declarava haver canviat de titulació. Per tant, la quantitat estimada anteriorment, uns 40.000 crèdits per curs, *es podrien reduir a menys de la meitat si es minimitzaren els motius que es refereixen a factors variables*, en particular el desajust entre les representacions anteriors a la carrera i les assolides mitjançant l'experiència acadèmica. Fins i tot es podria pensar que minimitzar els canvis que es justifiquen per factors subjectius tindria un cert efecte en la baixada d'aquells altres explicats per raons objectives, en la mesura que els estudiants que abandonen una titulació, per exemple, per la inadequació de les seues representacions prèvies, cas de no haver accedit a la titulació, permetrien l'eventual matriculació d'altres que podrien canviar de titulació en no trobar-se en aquella que havien triat en primera opció.

Lògicament, la minimització de la inadequació entre la representació prèvia de la titulació i la seua experiència posterior es pot afavorir de dues maneres: a) enriquint la representació prèvia i b) flexibilitzant la matriculació en les titulacions. Sobre la informació prèvia ja hem parlat al capítol 4. Ara contemplem aquest fenomen des de les seues conseqüències relacionades amb un volum no menyspreable de pèrdua de crèdits per canvis de titulacions. En aquest sentit, considerem que s'haurien d'estudiar fórmules perquè les persones interessades en cursar una titulació pogueren tindre una experiència de la seua docència abans de procedir a la matriculació efectiva. En aquest sentit, es podria posar plantejar una proposta formativa que permetia que les persones interessades en matricular-se i iniciar una titulació tingueren una experiència prèvia, com un *formació de tast*, per contrastar amb les seues representacions anteriors. Hi ha recursos tecnològics suficients per fer que la matrícula efectiva de l'estudiant es realitze després d'obtenir una certa experiència de la titulació i permetre que, cas d'optar per un canvi de titulació, la plaça vacant fora coberta immediatament per un estudiant en llista d'espera. En aquest cas es tractaria no d'activitats prèvies, sinó d'un termini ample de docència efectiva sense matrícula, una mena de "període de prova" de la titulació, que és tècnicament compatible amb el fet que les matriculacions efectives respecten l'ordre establert en la llista de persones admeses a través del procediment de preinscripció.

7.4. Canvi de titulació i gènere

Des de la perspectiva de gènere, s'aprecia una lleugera diferència entre el percentatge de canvi de titulació dels homes (37,4%) i de les dones (33,6%). Són més els homes que declaren haver canviat de titulació, tant pel que fa a una vegada, 34,5%, 3,5 punts més que les dones, com a dues, 2,9%, 0,4 punts més que les dones, (taula 83).

TAULA 83: Freqüències relatives del canvi de titulació segons sexe (%).

T'has canviat alguna vegada de titulació?	Sí, una vegada	Sí, dues vegades	No he canviat
Homes	34,5	2,9	62,6
Dones	31,0	2,5	66,5

Les respostes sobre crèdits cursats abans de procedir al canvi de titulació permeten estimar una mitjana superior en el cas dels homes (39 crèdits), que en el de les dones (35 crèdits). Així s'aprecia a la taula 84.

TAULA 84: Mitjana de crèdits "perduts" segons sexe.

Nombre de crèdits cursats	x_i	Homes (n_i)	Dones (n_j)	$x n_i$	$x n_j$
0	0	11	16	0,0	0,0
1 a 15	8	13	12	104,0	96,0
16 a 30	23	7	17	161,0	391,0
31 a 60	45,5	6	11	273,0	500,5
61 a 90	75,5	8	9	604,0	679,5
91 a 120	105,5	3	4	316,5	422,0
121 a 150	135,5	2	1	271,0	135,5
Més de 150	150	2	2	300,0	300,0
N_i		52	72	2.029,5	2.524,5
<i>Mitjana</i>				39,02	35,06

x_i : valors de la variable (*Nombre de crèdits cursats*) considerant-se el punt central de l'interval (marca de classe). En el cas de l'últim interval (*Més de 150*) hem considerat el límit inferior.

Aquesta lleugera diferència entre homes i dones pel que fa al canvi de titulació i als crèdits cursats, es manté quan analitzem les respostes donades a la pregunta sobre els motius (taula 85). Si bé s'addueix com a primera raó la resposta relativa al desajust entre la idea prèvia de la titulació i l'experiència acadèmica, el percentatge de respostes dels homes (49,2%) és molt superior al de les dones (42,9%). La relació inversa es dona en el segon motiu adduït, el fet que la titulació no era la primera opció en la preinscripció, resposta per la qual s'inclinen les dones en un percentatge major (27,5%) que el dels homes (19,7%). Pel que fa als motius vinculats amb la relació amb professors i estudiants, encara que en conjunt representen un percentatge baix, es pot indicar que la proporció d'homes que els addueixen per explicar el canvi de titulació sempre és superior al de les dones.

TAULA 85: Motius del canvi de titulació segons sexe (%).

MOTIU CANVI DE TITULACIÓ	Homes	Dones	Total
No era la titulació que vaig triar com a primera opció en la preinscripció	19,7	27,5	24,3
	32,4	67,6	100,0
No s'ajustava a la idea prèvia que tenia d'eixa carrera	49,2	42,9	45,4
	43,5	56,5	100,0
No em vaig sentir integrat/a en classe	1,6	1,1	1,3
	50,0	50,0	100,0
No em va agradar el professorat	3,3	1,1	2,0
	66,7	33,3	100,0
Els continguts de la carrera em van paréixer difícils	13,1	11,0	11,8
	44,4	55,6	100,0
No podia compatibilitzar-la amb altres ocupacions	6,6	3,3	4,6
	57,1	42,9	100,0
Altre motiu	6,6	13,2	10,5
	25,0	75,0	100,0
Total	100,0	100,0	100,0
	40,1	59,9	100,0

Quina explicació podem trobar davant d'aquets resultats? Doncs, una possible explicació es relacionaria amb els estereotips de gènere. Una actitud més decidida per part dels homes faria que assoliren un percentatge major de canvis de titulació que les dones, fins i tot amb més crèdits cursats; a més, en major proporció el motiu adduït tindria a veure amb una estimació subjectiva (la inadequació a la representació o les relacions amb el professorat o l'estudiantat); d'altra banda, les dones, amb una conducta més lleugerament reservada, realitzarien canvis de titulació amb una menor proporció i, en tot cas, explicada apel·lant a un factor objectiu, com és que la titulació no havia estat l'escollida en primera opció, açò és, referint restriccions sistèmiques (vegeu també capítol 4). No s'hauria de descartar també la influència que exerceix, en la diferència entre homes i dones, les diferències respecte a la situació econòmica d'ells i d'elles.

7.5. Canvi de titulació i situació econòmica

Com hem vist en el capítol 3, la situació econòmica de l'estudiantat depèn dels seus ingressos, però aquests tenen tres possibles orígens: les aportacions familiars, el treball propi i les beques. La participació d'aquestes fonts d'ingressos pot ser variada i originaria una disposició dels individus en el continu entre la dependència absoluta i la autonomia econòmica. Amb la situació de precarietat laboral que afecta la joventut, el fet de treballar tampoc no és garantia d'independència econòmica, perquè és freqüent el treball temporal i el treball a temps parcial. Però també es dona la situació contrària: estudiants que es consideren autònoms encara que no treballen o ho facen poques hores a la setmana (i no només perquè reben beques).

Les dades mostren que és precisament el grup d'*estudiants quasidependents* el que presenta unes taxes de canvi de titulació major. Això podem comprovar-ho tant si creuem la resposta del canvi de titulació amb la font d'ingressos (taula 86), com si la creuem amb la situació laboral (taula 87).

En el cas de la font d'ingressos, el percentatge d'estudiants que han canviat de titulació és clarament superior en aquells estudiants que hem anomenat quasidependents, és a dir, aquells que obtenen els seus recursos econòmics de la família i que els complementen amb treballs esporàdics durant el curs, amb beques i, en tercer lloc, amb treballs eventuais estiuencs. La proporció d'estudiants que han canviat de titulació és inferior en el cas dels estudiants *dependents* de la família i, encara més baix, en el cas d'estudiants *autònoms o quasi-autònoms* (taula 86).

TAULA 86: Relació entre la font d'ingressos de l'estudiant i el canvi de titulació (%).

FONT DELS INGRESSOS	Canvi de titulació una vegada	Canvi de titulació dues vegades	No	Total
<i>Estudiants dependents</i>				
Els obtinc per complet de la meua família	30,0	1,6	68,4	100,0
	38,8	25,0	43,8	41,7
<i>Estudiants quasidependents</i>				
La major part de la família i una part per treballs esporàdics durant el curs	41,5	4,3	54,3	100,0
	26,5	33,3	17,2	20,6
La major part de la família i una part per treballs esporàdics durant l'estiu	36,4	0,0	63,6	100,0
	8,2	0,0	7,1	7,2
La major part de la família i una part per beques	42,4	0,0	57,6	100,0
	9,5	0,0	6,4	7,2
<i>Estudiants quasiautònoms</i>				
La major part del meu treball i una part de la família	26,1	4,3	69,6	100,0
	4,1	8,3	5,4	5,0
<i>Estudiants autònoms</i>				
Faig front sol/a a les meues despeses	22,0	5,1	72,2	100,0
	12,2	33,3	19,2	17,3
Altres	25,0	0,0	75,0	100,0
	0,7	0,0	1,0	0,9
Total	32,2	2,6	65,2	100,0
	100,0	100,0	100,0	100,0

En el cas del treball (taula 87), els estudiants que declaren treballar més de 15 hores a la setmana (68,7%) es mantenen en la mateixa titulació de la primera matrícula amb una proporció major que la mitjana, d'entre els quals trobaríem lògicament els estudiants en situació d'autonomia econòmica. Els estudiants que no treballen i que, per tant, estarien majoritàriament en situació de dependència presenten un percentatge de manteniment en la titulació lleugerament inferior a la mitjana (64,5%) i aquells altres que treballen menys de 15 hores a la setmana, i que pertanyerien al grup que hem anomenat quasidependents, es mantindria amb un percentatge encara menor (62,7%).

TAULA 87: Relació entre el treball de l'estudiant i el canvi de titulació (%).

TREBALL DE L'ESTUDIANT	Canvi de titulació una vegada	Canvi de titulació dues vegades	No ha canviat	Total
<i>Estudiants autònoms i estudiants quasautònoms</i>				
Treballa una mitjana de 15 o més hores a la setmana	26,1	5,2	68,7	100,0
	24,1	53,8	30,8	29,3
<i>Estudiants quasautònoms i estudiants dependents</i>				
Treballa una mitjana de menys de 15 hores a la setmana	37,3	0,0	62,7	100,0
	17,2	0,0	14,0	14,7
<i>Estudiants dependents</i>				
No tinc cap treball remunerat	33,2	2,3	64,5	100,0
	58,6	46,2	55,2	56,0
Total	31,7	2,8	65,4	100,0
	100,0	100,0	100,0	100,0

Les taules anteriors permeten avançar una conclusió que ja havia quedat apuntada adés quan s'han tractat les raons adduïdes per al canvi de titulació: no és l'ocupació *normal*⁷⁸ la que determinaria el canvi de titulació, sinó la situació de quasidependència, que es relacionaria, més bé, amb la influència dels factors que adés hem anomenat subjectius. Així, es pot deduir, per exemple, a partir del creuament entre la situació de laboral i els motius de canvi de titulació (taula 88).

⁷⁸ La norma d'ocupació és una noció habitual en Sociologia del Treball.

TAULA 88: Relació entre el treball de l'estudiant i motiu del canvi de titulació (%).

MOTIU DEL CANVI DE TITULACIÓ	Treballa 15 h. o més	Treballa menys de 15 h.	No treballa
No era la titulació que vaig triar com a primera opció en la preinscripció	23,8	10,0	27,6
No s'ajustava a la idea prèvia que tenia d'eixa carrera	38,1	50,0	47,2
No em vaig sentir integrat/a en classe	4,8	0,0	0,8
No em va agradar el professorat	0,0	0,0	2,4
Els continguts de la carrera em van paréixer difícils	14,3	20,0	10,2
No podia compatibilitzar-la amb altres ocupacions	9,5	0,0	3,1
Altre motiu	9,5	20,0	8,7
<i>Total</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

Com es pot veure en la taula, el grup d'estudiants que treballa menys de 15 hores setmanals, s'inclina de manera clara per les raons que hem anomenat *subjectives* (la titulació no s'ajustava a la idea prèvia i els continguts eren difícils sumen el 70%). En el cas dels estudiants que declaren treballar més de 15 hores setmanals o no treballar aquestes raons són menys importants (sumen el 52,4% i el 57,2%, respectivament). D'altra banda, l'apel·lació a motius *objectius* (la titulació no era la primera opció, no podia compatibilitzar-la amb altres ocupacions) representa el 33,3% o el 30,7% en el cas dels estudiants que treballen més de 15 hores a la setmana o no treballen, però només el 10% en el cas dels estudiants que treballen menys de 15 hores. Cal recordar que, com hem vist en l'apartat 2, la incompatibilitat entre l'estudi i altres ocupacions era adduïda per un percentatge mínim dels estudiants per justificar el canvi de titulació.

Si les anàlisis anteriors són encertades, es dedueix una conclusió no exempta d'un cert caràcter paradoxal pel que fa a una eventual actuació per part de les autoritats acadèmiques per reduir l'abandó de les titulacions. Una flexibilització de les condicions de la docència que permetera que un major percentatge d'estudiants pogueren compatibilitzar l'aprenentatge amb un treball temporal o a temps parcial podria representar un increment de canvis de titulacions i, consegüentment, una major pèrdua

de recursos, en termes de crèdits cursats en la titulació anterior que no tenen aprofitament en la posterior. Afavorir la responsabilitat de l'estudiantat no s'ha de confondre amb estimular la situació que em descrit adés com de quasidependència.

7.6. Canvi de titulació i titulacions estudiades

El canvi de titulació no és un fenomen amb una distribució igualitària segons les diverses agrupacions de titulacions d'acord amb l'àrea de coneixement a la qual pertanyen (taula 89).

TAULA 89: Relació entre les àrees de coneixement de les titulacions i canvi de titulació (%).

	Canvi de titulació una vegada	Canvi de titulació dues vegades	No ha canviat	Total
Ciències Bàsiques i Tècniques	19,4	0,0	80,6	100,0
Ciències Socials	34,5	2,6	62,9	100,0
Educació	27,9	5,9	66,2	100,0
Humanitats	47,7	4,5	47,7	100,0
Ciències de la Salut	31,4	0,0	68,6	100,0
Total	32,2	2,6	65,2	100,0

Podem plantejar la següent fórmula: 1 de cada 3 estudiants canvia de titulació, tanmateix en les titulacions de Ciències Bàsiques i Tècniques aquesta proporció baixa a 1 de cada 5 estudiants i en Humanitats puja a 1 de cada 2. La resta d'agrupacions de titulacions, les àrees de Ciències Socials, Educació i Ciències de la Salut, presenten percentatges pròxims a la mitjana. Encara que la subdivisió de la mostra pot restar significativitat als resultats, paga la pena donar una ullada als resultats quan se subdivideix cadascuna de les agrupacions de titulacions, les grans àrees esmentades, perquè la diferència entre titulacions de primer cicle i de segon cicle esdevé important. En la taula 90 s'han simplificat els resultats, arrellegant-se només el percentatge d'estudiants que declara no haver canviat de titulació.

TAULA 90: Relació entre l'agrupació per àrees de coneixement de les titulacions i l'agrupació segons cicle per a l'estudiantat que no ha canviat (%).

	Titulacions 1 cicle	Titulacions 1 i 2 cicles	Total
Ciències Bàsiques i Tècniques	60,0	87,5	80,6
Ciències Socials	50,6	69,0	62,9
Educació	68,6	56,3	66,2
Humanitats	66,7	46,3	47,7
Ciències de la Salut	65,5	72,7	68,6

Així doncs, el major percentatge de canvis de titulació es dona en "diplomatures" de Ciències Socials i "licenciatures" d'Humanitats i d'Educació, mentre que, d'altra banda, el menor percentatge de canvis es registra en les "licenciatures" de Ciències Bàsiques i Tècniques i de Ciències de la Salut.

Una acció dels responsables universitaris per minimitzar els canvis de titulació hauria de tindre molt en compte aquesta heterogeneïtat. Com que les principals raons adduïdes tenien a veure amb el desajust entre la representació prèvia i l'experiència efectiva (a més de la dificultat que s'adverteix), caldria concentrar les iniciatives tendents a fer minvar el desajust en les titulacions esmentades: diplomatures de Ciències Socials i licenciatures d'Educació i Humanitats, i lògicament en els graus que les continuen.

7.7. Resultats destacats

Ha quedat palesa la conclusió que els canvis de titulació produeixen una pèrdua econòmica i una pèrdua d'aprenentatge. Ambdós són recursos valuosos, per la qual cosa s'hauran d'implementar actuacions concretes. Planeja sovint la idea que *passar-se* d'una titulació a una altra no és complicat i no ho és si es té un nota d'accés més alta que la que es produirà com a nota de tall en la preinscripció. És a dir, existeix entre la població la idea errònia que una vegada s'accedeix al sistema universitari el fet de passar-se a una altra carrera ja no comporta tornar a demanar la plaça per la preinscripció i que existeix una espècie *d'accés directe*. Açò és un error, perquè la preinscripció és indefugible i, per tant, si no has tingut suficient nota per entrar en una carrera caldrà augmentar aqueixa nota o caldrà plantejar-se una altra via per accedir-hi. Ací s'hi dóna un desajust de difícil solució. Tot i això, es podrien valorar les següents línies d'actuació:

- 1) Una fórmula de *matriculació transitòria* a la universitat, és a dir, no a una titulació concreta, que permetera que l'estudiant no admés en la seua primera opció puguera cursar una oferta de crèdits, bé de caràcter metodològic o bé de caràcter específic i relatiu a titulacions relacionades o pròximes, mentre troba una ubicació que s'adeqüe als seus interessos. Es tractaria de generar una figura d'estudiant "propi", no adscrit a una titulació concreta, però que realitza cursos regulars⁷⁹ de manera que es puguera aprofitar el temps, les taxes de matrícula i l'aprenentatge per a un futura (millor) ubicació en una altra titulació, si així esdevé.
- 2) La determinació d'una *reserva de places* en una titulació amb alta demanda per a aquell estudiantat que ja estiga dins del sistema universitari però que es planteja fer un canvi de titulació mitjançant la superació d'un rendiment acadèmic excel·lent. Així no s'hi produiria pèrdua econòmica, ni d'aprenentatge. És evident, que aquesta mesura només solucionaria un

---

⁷⁹ Podem prendre com a referència aproximada l'experiència de persones que participen en el programa de la Nau Gran, els quals poden assistir a classes ordinàries, encara que no estiguen matriculats en la titulació corresponent, de fet, segueixen una programació formativa per itineraris diferenciada.

percentatge baix de casos, però seria una actuació raonable d'acord amb els resultats mostrats en aquest treball.

En el Reial Decret 1892/2008, de 24 de novembre, s'hi inclou la possibilitat de reconeixement d'estudis parcials davant de la sol·licitud de canvi d'universitat i/o d'estudis:

Article 56. Canvi d'universitat i/o estudis universitaris oficials espanyols.

- 1. Les sol·licituds de places d'estudiants amb estudis universitaris oficials espanyols parcials que desitgen ser admesos en una altra universitat i/o estudis universitaris oficials espanyols i se'ls reconega un mínim de 30 crèdits d'acord amb allò disposat en l'article 6 del Reial Decret 1393/2007, de 29 d'octubre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments universitaris, seran resoltes pel Rector de la Universitat, d'acord amb els criteris, que a aquests efectes, determine el Consell de Govern de cada universitat.*
- 2. Les sol·licituds de places d'estudiants amb estudis universitaris oficials espanyols parcials que desitgen ser admesos en una altra universitat i/o estudis universitaris oficials espanyols i no se'ls reconega un mínim de 30 crèdits d'acord amb allò disposat en l'article 6 del Decret 1393/2007, hauran d'incorporar-se al procés general d'admissió.*

D'aquest article (en el punt 1 i 2) es desprén la possibilitat que un estudiant amb 30 crèdits superats podria realitzar un canvi de titulació sense la sol·licitud de la plaça prèviament per la preinscripció. Si açò és així, canvia prou el panorama de l'admissió i, sobretot, de les possibilitats de canviar-se, perquè, de fet, s'afavoririen. En tot cas, els criteris de la Universitat de València respecte a aquest tema en concret (la concreció d'aquest article) encara no s'han resolt.

Encara que la participació d'estudiants no és un tema articulat en aquest informe, considerem idoni apuntar una breu reflexió al respecte. Durant la dècada dels 90 en la Universitat de València les Assembles de representants d'estudiants (ADR) funcionàvem amb una certa presència en cada centre (en uns més que en altres i de manera heterogènia). El paper que desenvolupaven les ADR ha perdut presència i dinamisme, podem dir, com a un punt de referència per resoldre dubtes sobre la matrícula, sobre l'elecció de les assignatures o opinions sobre el professorat. El seu funcionament ha estat divers, algunes amb un major formalisme, i d'altres, de manera menys organitzada o més irregular, però suposaven un punt de trobada per a una part de

l'estudiantat que les coneixia. Per altra banda, el voluntariat lingüístic és una xarxa d'estudiants col·laboradors que porta més de deu anys desenvolupant projectes de participació d'estudiants tenint com a eix vehicular la dinamització lingüística en la Universitat (matrícula, tandems, activitats culturals) coordinat a través del Servei de Política Lingüística i també participant com a estudiants guies en el Programa Conèixer la Universitat coordinat des del Servei d'Informació a l'Estudiant-DISE. Potser, hui per hui, són l'única *xarxa institucionalitzada d'estudiants col·laboradors*, tot i que, potser també hi ha d'altres grups d'estudiants que puntualment participen en alguna activitat que organitze un centre universitari (setmana cultural, acollida d'estudiants Erasmus, etc) o a proposta d'alguna associació d'estudiants. Així doncs, caldria que la institució es poguera nodrir d'aquest tipus de capital, de la participació dels estudiants, impulsant projectes en els quals intervengueren de manera directa, seguint l'exemple del voluntariat lingüístic. Una de les propostes d'actuació que volem apuntar va en aquesta direcció: impulsar una *xarxa d'estudiants assessors* (o mentors o guies o el nom més apropiat) que participaren en un projecte d'acollida de l'estudiantat de primer curs, amb una formació específica i de manera gratificada (beques de col·laboració) distribuïts per centres universitaris afavorint-se, en certa mesura, l'afiliació de l'estudiantat amb la institució. Els nexes comunicatius podrien ser a través d'activitats fora i dins de l'entorn universitari i a través de blogs i de les xarxes socials virtuals.

Consideració final. Escenari de futur.

La construcció de l'Espai Europeu d'Educació Superior i Recerca produeix canvis i desencadena processos l'abast dels quals, a hores d'ara, només pot intuir-se. Els escenaris que han estat analitzats en aquest estudi, relacionats amb l'absència dels estudiants són objecte de reformes. Per una banda, l'oferta d'estudis universitaris i el sistema d'accés varien; per una altra banda, la nova organització de graus i postgraus i una docència centrada en els processos d'aprenentatge es generalitzen. A més, el context de crisi econòmica repercutirà de maneres distintes, i potser contraposades, en la institució universitària. Malgrat això, les relacions presentades en aquest estudi probablement es mantinguen en les noves circumstàncies. L'absència s'articula amb "absències", la vinculació de les quals amb les variables sociològiques fonamentals sembla establida. Al llarg de l'estudi han estat oferides diverses recomanacions als responsables institucionals per tal que minimitzen les situacions desajustades que hem relacionat amb l'absència. Posar en pràctica les recomanacions pot tenir una eficàcia limitada si, d'alguna manera, no és conscient el mateix estudiantat i col·labora en la superació de les situacions desajustades descrites. Aquesta participació correspon a la tradició democràtica de la nostra Universitat, però a més es recolza en dues raons bàsiques. En primer lloc, les conclusions d'aquest estudi no discrepen de la abundant bibliografia que presenta una creixent individualització de les relacions socials, i que podríem resumir en el lema de l'estudiantat "líquid". En cert sentit, també la universitat és una institució moderna que està destradicionalitzant-se encara més. En segon lloc, els processos d'ensenyament i d'aprenentatge sempre estan sotmesos a una certa incertesa, més encara en temps de reformes. I la incertesa no només té un component epistemològic: darrere de les situacions desajustades descrites hi ha fracassos i preocupacions, per part de l'estudiantat i, potser també, per part del professorat. L'absència i les situacions desajustades descrites no són disfuncions administratives, sinó elements nuclears de l'ambient universitari, que una universitat que aspire a l'excel·lència no pot bandejar.

Bibliografia consultada

- ARIÑO, Antonio (dir., 2008): *El oficio de estudiar en la Universidad: compromisos flexibles*. Col·lecció Educació. Informes i Dossiers. Publicacions de la Universitat de València. València.
- COULON, Alain (1995): *Etnometodología y educación*. Ediciones Paidós. Barcelona.
- BOURDIEU, Pierre, PASSERON, JC. (1973): *Los estudiantes y la cultura*. Editorial Labor. Buenos Aires.
- CHRISTIE, Hazel and MUNRO, Moira (2003): *Why do students leave university early*. Research Briefing No.1, Centre for Research into Socially Inclusive Services (CRSIS), Heriot-Watt University, Edinburgh.
- CHRISTIE, Hazel (2009): Emotional journeys: young people and transitions to university. *British Journal of Sociology of Education*. Vol. 30, No. 2, March 2009, 123-136.
- ESCUDEU VALLÉS, Roberto y MURGUI IZQUIERDO, J. Santiago (1995): *Estadística aplicada. Economía y ciencias sociales*. Tirant lo Blanch. València.
- GARCIA, Ernest i VILLAR, Alícia (2006): *No presentat*. Revista Futura, número 5. Universitat de València.
- HERNÁNDEZ i DOBON, Francesc Jesús (2008): *Què han estudiat els teus companys i companyes de primer de Primària?* Revista Futura, núm. 12, 16-17.
- HOLZKAMP, Klaus (1993): *Lernen. Subjektwissenschaftliche Grundlegung*. Frankfurt a. M./New York: Campus Verlag.
- LA-ROCA, Francesc (2006): *Estadística aplicada a les ciències socials*. Publicacions Universitat de València.

LLOSADA, Joan, MORCLLO, Vanessa, TROIANO, Helena (2005): *L'elecció d'estudis i les expectatives de futur dels estudiants universitaris*. Revista PAPERS, núm. 76.

MASJUAN, Josep Maria, PLANAS, Jordi y CASAL, Joaquim (1988): *Elementos para un análisis sociológico de la transición a la vida adulta*. Revista Política y Sociedad, núm. 1, p. 97-104.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA (2007): *Recull de dades estadístiques 2006-07*. Servei d'Anàlisi i Planificació.

VILLAR AGUILÉS, Aícia (2007): *No me presento al examen. Ausencias evaluativas en la Universitat de València* en VV.AA: *Espacios de formación. Educación y formas de vida social*. Editorial Germania. Alzira.

——— (2008): *Absències i desajustos en l'estudiantat de primer curs a la Universitat de València*. Revista Catalana de Sociologia, número 23, p. 97-118

ANNEX 1. FITXA TÈCNICA DE L'ENQUESTA

La mostra per a l'enquesta ha estat seleccionada a partir d'una base de dades d'estudiants matriculats en primer curs en la Universitat de València en el curs 2006-07 amb un total de 8.427 estudiants. La mostra està composta per 460 estudiants de primera matrícula de titulacions de primer i de primer i segon cicle. Abans de l'extracció de la mostra, es van eliminar aquells estudiants matriculats en titulacions de només segons cicles perquè aquest perfil d'estudiants s'allunya dels objectius d'aquest treball. S'ha considerat adequat aplicar aquesta enquesta a una cohort d'estudiants que es van matricular dos cursos enrere i que es troben, aproximadament, en un moment intermedi de la seua trajectòria universitària per tal de poder indagar temes que tenen a veure més amb els seus inicis i una primera fase a mode de preguntes de recordatori, fent referència a eixe moment de fa dos anys enrere, però també preguntar-los per temes que els afecten actualment.

Cal matisar que el total de 460 registres corresponen a un conjunt d'estudiants que han permès la cessió de les seues dades recollides en el procés de matrícula⁸⁰. Podem considerar que la mostra emprada, doncs, és una mostra aleatòria, tot i que tinga aquest *component no aleatori*, el qual pot considerar-se, al mateix temps, com un mecanisme d'autoselecció que suposem aleatori i que, aleshores, no introduiria biaix perquè no hi ha estudis previs que ho puguen provar, ni cap altra justificació que ens faça pensar el contrari.

La dimensió teòrica de la mostra es va plantejar, en un principi, en 400 entrevistes, obtenint-se, finalment, un total de 460. Per obtenir les 460 entrevistes han sigut necessàries 2.848 telefonades realitzades des del 25 al 29 de juny de 2009. L'errada mostral és del $\pm 4,11\%$ per a un interval de confiança de 2σ (95.5%).

Malgrat que hem dit que suposem que el tipus de mostreig no introduiria biaix, hem considerat convenient fer una comparació entre la distribució de la població (8.427 estudiants) i la distribució de la mostra (460) seleccionant tres variables que es consideren fonamentals en aquest treball: sexe, treball de l'estudiant/a i titulació agrupada per branca de coneixement.. A partir de la comparació entre les freqüències

---

⁸⁰ Marc de la Llei de Protecció de Dades. Base de dades facilitada pel Servei d'Informàtica de la Universitat de València.

relatives s'ha considerat tenir la precaució de reponderar la variable treball de l'estudiant (pregunta 37 del qüestionari) per corregir la desproporcionalitat de la mostra respecte a l'univers.

Distribució de freqüències absolutes i relatives segons el sexe, treball de l'estudiant i titulació agrupada per àrees de coneixement en la població i en la mostra

<i>SEXE</i>	<i>Població</i>	<i>%</i>	<i>Mostra</i>	<i>%</i>
Homes	3.279	38,90	171	37,17
Dones	5.148	61,10	289	62,83
	8.427		460	

<i>TREBALL DE L'ESTUDIANT</i>	<i>Població</i>	<i>%</i>	<i>Mostra</i>	<i>%</i>
Treballa 15 o més hores/setmana	1.390	16,49	137	29,78
Treballa menys de 15 hores/setmana	502	5,96	67	14,57
No té cap treball remunerat	6.535	77,55	256	55,65
	8.427		460	

<i>TITULACIÓ PER ÀREES</i>	<i>Població</i>	<i>%</i>	<i>Mostra</i>	<i>%</i>
CIÈNCIES BÀSIQUES I TÈCN.	950	11,3	64	13,9
CIÈNCIES SOCIALS	3.874	46,0	232	50,4
EDUCACIÓ	1.144	13,6	68	14,8
HUMANITATS	1.206	14,3	47	10,2
CIÈNCIES DE LA SALUT	1.253	14,9	49	10,7
	8.427		460	

ANNEX 2. QÜESTIONARI APLICAT

Som un equip de la Universitat de València que estem realitzant una investigació sobre l'experiència en la universitat i la dedicació als estudis dels estudiants universitaris. Hem contactat amb tu per demanar-te que ens contestes unes preguntes segons la teua opinió i experiència personal com a estudiant. D'entrada volem agrair-te la teua col·laboració i assegurar-te la màxima confidencialitat i el bon ús de la informació que ens proporciones.

Annex 1. Fitxa tècnica de l'enquesta

P1. Quina titulació estàs estudiant actualment? (nom de la titulació i Universitat)

_____

98. NS
99. NC

P2. Quina va ser la quota d'accés universitari que vas emprar?:

1. Prova d'Accés a la Universitat (PAU) des de Batxillerat LOGSE o equivalent
  2. Cicle Formatiu de Formació Professional de Grau Superior (CFGS) o equivalent
  3. Prova d'accés per a majors de 25 anys
  4. Estudiants de sistemes educatius estrangers (prova d'accés, convalidació parcial d'estudis, credencial per a estudiants de sistemes educatius europeus)
  5. Titulació universitària
  6. D'altra (especificar-ho)
98. NS
99. NC

P3. Si has accedit per les PAU-Batxillerat, quina opció de Batxillerat vas cursar?

1. Científico-Tecnològica
  2. Ciències de la Salut
  3. Humanitats
  4. Ciències Socials
  5. Arts
  6. Doble via
  7. COU Ciències pures
  8. COU Ciències mixtes
  9. COU Lletres pures
  10. COU Lletres mixtes
  11. D'altres (especificar-ho)
98. NS
99. NC

P4. Si has accedit per la via de Cicle Formatiu de Grau Superior de Formació Professional (FP), quin cicle vas cursar? _____

98. NS
99. NC

P5. Si has accedit per la via de TITULATS universitaris, **quina titulació t'ha donat accés?**

---

98. NS

99. NC

P6. En quin lloc de preferència en la preinscripció vas posar la carrera que estàs estudiant?

1. La vaig posar en 1er lloc
2. En 2n lloc
3. En 3r lloc
4. En 4t lloc o més endavant

98. NS

99. NC

P7. En el cas de no ser admés/a en la carrera que vas posar en primer lloc (respostes 2, 3 o 4 en la P6), vas fer alguna acció per intentar ser admés/a?

1. Vaig acudir a la distribució de places vacants (subhasta) i vaig poder entrar finalment
2. Vaig acudir a la distribució de places vacants (subhasta), però no vaig obtenir plaça
3. Vaig acudir a la sessió informativa per a nous estudiants de la titulació que volia en primera opció
4. Vaig decidir tornar a preparar-me les PAU per pujar la nota
5. Em vaig matricular en un CFGS per intentar entrar en eixa titulació per la via de FP
6. Em vaig matricular en una universitat privada
7. No vaig fer res, em vaig matricular en la titulació on em van admetre
8. No em vaig matricular i em vaig esperar a la següent preinscripció
9. D'altra (especificar-ho)

98. NS

99. NC

P8. A l'hora d'informar-te per a l'elecció de titulació universitària, quins van ser els recursos que vas utilitzar? (màxim 3 respostes) I quin va ser el més determinant? (1 resposta)

El vaig utilitzar

Va ser el determinant

1. No en vaig utilitzar cap
2. Assessorament en el meu institut
3. Assessorament familiar
4. Assessorament d'amistats
5. Utilització del servei d'informació de la Universitat
6. Utilització de serveis d'informació juvenil a la meua localitat o altres serveis d'informació
7. Cerca d'informació pel meu compte per Internet
8. Vaig elegir per la meua experiència laboral prèvia
9. D'altres (especificar-ho)

98. NS

99. NC

P9. Creus que va influir algun referent professional o d'altre tipus a l'hora de triar la carrera? (1 resposta)

1. Sí, vaig tindre a mon pare o a ma mare com a referent professional
2. Sí, vaig tindre a un familiar com a referent professional
3. Sí, vaig tindre a una amitat o company/a com a referent professional
4. Sí, vaig tindre a un/a professor/a de l'institut com a referent professional
5. Sí, tinc un referent relacionat amb les produccions culturals (llibres, teatre, música, cinema, etc)
6. Sí, tinc un referent televisiu (sèrie de televisió, etc)
7. No sabia identificar cap referent professional o d'altre tipus en la meua decisió de triar la carrera
98. NS
99. NC

P10. De les següents afirmacions sobre l'elecció de la titulació que estàs estudiant, quina diries que s'ajusta millor al teu cas? (1 resposta)

1. Era la que carrera que més m'agradava, la que volia estudiar
2. Era la carrera que pensava que tindria millors eixides laborals
3. Vaig voler entrar en una altra carrera però no vaig ser admés/a
4. La vaig triar sense pensar-m'ho massa perquè em donava igual una que altra
5. No sabia molt bé què estudiar i els meus pares em recomanaren aquesta carrera
6. Per ser un complement formatiu a la carrera que ja tenia
7. D'altra (especificar-ho)
98. NS
99. NC

P11. De les següents afirmacions, quina seria la raó principal per la qual vas triar estudiar en la Universitat de València? (1 resposta)

1. Per proximitat territorial
2. Pel seu bon nivell acadèmic i prestigi
3. Perquè era l'única que oferia la carrera que volia estudiar
4. Va ser a l'atzar, em donava igual
5. Perquè els meus amics anaven a aquesta universitat
6. Perquè ofereix millors eixides laborals
7. Per ser una universitat pública
8. Per la llengua de docència
9. D'altres
98. NS
99. NC

P12. Quin va ser l'any de la teua primera matrícula? _____

98. NS
99. NC

P13. Com recordes el primer curs universitari? (en el cas d'haver començat una altra carrera anteriorment, preguntem per eixe primer curs universitari)

1. Molt satisfactori
2. Més o menys satisfactori
3. Poc satisfactori
4. Insatisfactori
98. NS
99. NC

P14. En el cas de considerar el primer curs universitari MOLT SATISFACTORI o MÉS O MENYS SATISFACTORI, quins serien els 2 aspectes principals que et fan valorar-ho així? (només per als que han contestat 1 o 2 en la P13)

1er   2ⁿ

1. L'adquisició d'una major autonomia personal
2. L'inici de la carrera desitjada, l'interès pels seus continguts i per haver obtingut bones qualificacions
3. El fet de conèixer nous companys de classe i fer noves amistats
4. Pel professorat
5. El descobriment de noves opcions culturals i d'oci
6. La utilització de nous recursos i oportunitats per a la formació (cursos, activitats, beques, etc)
7. D'altres (especificar-ho)

98. NS

99. NC

P15. En el cas de considerar el primer curs en la Universitat POC SATISFACTORI O INSATISFACTORI, quins serien els 2 aspectes principals que et fan valorar-ho així? (només per als que han contestat 3 o 4 en la P13)

1er   2ⁿ

1. El fet de no trobar-me integrat/da en el grup de companys
2. L'espai i el campus
3. Pel professorat (metodologia docent, falta d'atenció personalitzada, qualitat, etc)
4. El no haver començat la titulació que volia
5. Les dificultats amb els continguts de les assignatures
6. Perquè la carrera no era com l'esperava
7. Per la meua dedicació parcial als estudis (treball, altres ocupacions, etc)
8. Per falta d'informació i d'orientació como a estudiant de primer curs
9. D'altre (especificar-ho)

98. NS

99. NC

P16. Coneixes l'oferta de recursos i serveis de la Universitat? Has fet ús d'aquests recursos?

Alternatives de resposta per cada ítem:

Resposta 1: Ho conec

Resposta en blanc: No ho conec

99. NS/NC

- 1. Horari d'atenció a estudiants del professorat (tutories)
- 2. Secretaria de la Facultat o Escola
- 3. Biblioteques
- 4. Servei d'Informació a l'Estudiant (DISE)
- 5. Servei de Política Lingüística (formació, recursos lingüístics)
- 6. Servei d'Informàtica (aules d'informàtica, tènic informàtic)
- 7. Servei d'Extensió Universitària (cursos de lliure opció)
- 8. Servei d'Esports (cursos de lliure opció, instal·lacions esportives)
- 9. Centre d'Assessorament i Dinamització a l'Estudiant (CADE)
- 10. Observatori d'Inserció Professional i Assessorament Laboral (OPAL)

P17. Quines 2 accions principals creus que es podrien implantar, de manera prioritària, per tal de facilitar una incorporació més satisfactòria dels estudiants en el primer curs universitari? (2 respostes)

- 1. Tutories i atenció més personalitzada
  - 2. Cursos de reforç de continguts de matèries de la titulació
  - 3. Sessions informatives a les classes sobre els serveis universitaris disponibles i els recursos existents (beques, programes d'intercanvi, etc)
  - 4. Incloure altres elements en l'avaluació i de manera continuada (treball en grup, treballs escrits, assistència a les classes, etc)
  - 5. Incentivar procediments més didàctics per fer més propera i entenedora la docència
  - 6. Oferir la matrícula parcial per possibilitar una dedicació parcial als estudis reconeguda
98. NS
99. NC

P18. De quants crèdits i assignatures t'has matriculat en el curs actual?

Nombre de crèdits matriculats: _____

Nombre d'assignatures matriculades: _____

98. NS

99. NC

P19. De quantes assignatures t'has presentat en primera convocatòria?

Nombre d'assignatures presentades en 1a convocatòria: _____

98. NS

99. NC

P20. De les assignatures que no t'has presentat en primera convocatòria, és a dir, que has deixat per a la segona convocatòria, quin ha sigut el principal motiu que t'ha fet decidir-ho així?

1. Perquè no he pogut compatibilitzar l'estudi de l'assignatura amb altres ocupacions que tinc
2. Perquè pensava que suspendria, no em donava temps
3. Perquè no tinc pressa per presentar-me ja que no hi ha cap normativa que m'ho exigisca
4. Perquè vull traure una bona nota i em prepararé amb més temps l'assignatura
5. Perquè m'he dedicat més a altres assignatures
6. Per incompatibilitats entre assignatures i altres exàmens
7. Per motius de salut i personals
8. D'altra (especificar-ho)

98. NS

99. NC

P21. De quantes assignatures t'has presentat a l'examen en el primer quadrimestre? I en el segon?

Assignatures presentades 1er quadrimestre: _____

Assignatures presentades 2n quadrimestre: _____

98. NS

99. NC

P22. Quins serien els 2 principals motius per no presentar-te als exàmens?

1. Per no preparar-me suficientment l'assignatura

2. Per dedicar-me més a altres assignatures

3. Perquè no hi ha cap penalització per utilitzar una altra convocatòria

4. Perquè porte el meu ritme, no tinc pressa (ritme més lent, menor dedicació)

5. Per incompatibilitat laboral

6. Per tenir càrregues familiars

7. Per incompatibilitat amb altres ocupacions (formatives, oci, d'altres)

8. Perquè no estic estudiant la titulació que realment voldria

9. Perquè voldria canviar de titulació

10. Perquè voldria cursar uns altres estudis no universitaris

11. Per incompatibilitat amb altres assignatures i/o exàmens

12. Per un altre motiu (especificar-ho)

98. NS

99. NC

P23. Quants crèdits tens superats fins al moment en la titulació que estàs estudiant?

Nombre de crèdits superats: _____

- 98. NS
- 99. NC

P24. Podries dir amb quina freqüència has assistit a les classes de teoria i de pràctica en aquest curs (en general per al conjunt d'assignatures)?:

Classes de teoria

- 1. Sempre o quasi sempre (80-100%)
  - 2. Frequentment (60-80%)
  - 3. De vegades (40-60%)
  - 4. Excepcionalment (20-40%)
  - 5. Mai o quasi mai (0-20%)
- 98. NS
  - 99. NC

Classes de pràctica

- 1. Sempre o quasi sempre (80-100%)
  - 2. Frequentment (60-80%)
  - 3. De vegades (40-60%)
  - 4. Excepcionalment (20-40%)
  - 5. Mai o quasi mai (0-20%)
- 98. NS
  - 99. NC

P25. En general, la principal raó per la qual no has assistit a classe és perquè:

- 1. No vull assistir-hi
  - 2. No puc assistir-hi
- 98. NS
  - 99. NC

P26. Si la raó és que NO VOLS assistir-hi (resposta 1 en P25), quins serien els 2 principals motius d'açò, segons es tracte de classes de teoria o classes de pràctica?

	Classes teoria	Classes pràctica
Em prepare l'assignatura per compte propi amb llibres i/o apunts	1	1
He cursat anteriorment l'assignatura i ja tinc apunts	2	2
Per motius del professorat (baix nivell, falta de didàctica, desinterés del professorat)	3	3
Vaig a una acadèmia per preparar l'assignatura	4	4
Perquè a la Universitat no hi ha obligació d'anar a classe	5	5

M'he organitzat amb altres companys per intercanviar apunts	6	6
Perquè no estic estudiant la titulació que realment voldria	7	7
Els materials de classe estan en l'aula virtual	8	8
Perquè no s'han complert les meues expectatives i no m'identifique amb el que estic estudiant o amb algunes assignatures	9	9
Per un altre motiu (especificar-ho)	10	10
NS	98	98
NC	99	99

P27. Si la raó és que NO POTS assistir-hi (resposta 2 en P25), quin seria el principal motiu d'açò, en general, tant per a les classes de teoria, com les de pràctica?

Teòriques Pràctiques

1. Per incompatibilitat amb altres classes de la Universitat
2. Per incompatibilitat laboral
3. Per dedicar-me a l'atenció de càrregues familiars
4. Per dedicar-me a una altra formació no universitària (conservatori de música, dansa, idiomes, etc)
5. Per motius de salut (malaltia, embaràs)
6. Per un altre motiu (especificar-ho)

98. NS

99. NC

P28. Quines mesures o incentius creus que animarien a l'assistència a les classes en general (màxim 2 respostes):

1. Avaluació contínua (presentar treballs i altres activitats)
2. Valoració de l'assistència
3. Millor pedagogia per part del professorat
4. Tutories i atenció més personalitzada
5. Aprenentatge no presencial (virtual, TIC)
6. Flexibilitzar l'elecció i combinació d'horaris
7. D'altres (especificar-ho)

98. NS

99. NC

P29. T'has canviat alguna vegada de titulació?

1. Sí (1 vegada)
2. Sí (2 vegades)
3. No
98. NS
99. NC

P30. Si t'has canviat, quina titulació estudiaves immediatament abans a la que estàs estudiant ara? (nom de la titulació i Universitat)

_____

98. NS
99. NC

P31. Quin seria el principal motiu del canvi de titulació? _____

1. No era la titulació que vaig triar com a primera opció en la preinscripció
2. No s'ajustava a la idea prèvia que tenia d'eixa carrera
3. No em vaig sentir integrat/a en classe
4. No em va agradar el professorat
5. Els continguts de la carrera em van parèixer difícils
6. No podia compatibilitzar-la amb altres ocupacions
7. D'altres (especificar-ho)

98. NS
99. NC

P32. Quants crèdits tenies superats quan canviaves de titulació? _____

98. NS
99. NC

P33. Sexe:

1. Home
2. Dona

P34. Any de naixement: _____

P35. En quin tipus de col·legi vas cursar l'educació primària?

1. En un col·legi públic
2. En un col·legi privat (concertat o no)
98. NS
99. NC

P36. En el curs actual, has rebut alguna beca en concepte d'ajuda als estudis?

1. Sí, la beca del Ministeri d'Educació
2. Sí, la beca de la Generalitat Valenciana
3. Sí, l'ajuda als estudis de la Universitat de València
4. Sí, una beca de mobilitat (Erasmus, Sèneca, etc)
5. Sí, un altre tipus de beca (diferent a les anteriors; especificar: _____)
6. No, en vaig sol·licitar una, però me la van denegar
7. No, no la vaig sol·licitar
- a. 98. NS
8. NC

P37. Voldríem preguntar-te si actualment estàs treballant:

1. Treballe una mitjana de 15 o més hores cada setmana
2. Treballe una mitjana de menys de 15 hores cada setmana
3. No tinc cap treball remunerat
98. NS
99. NC

P38. En el cas que TREBALLES (respostes 1 i 2 en P 37), quina és la teua situació laboral?

1. Empresari/a amb persones assalariades
2. Empresari/a sense persones assalariades i/o treballador/a autònom/a
3. Assalariat/da amb un contracte fix
4. Assalariat/da amb un contracte eventual
5. Assalariat/da sense contracte (becari/a sense contracte, ocupacions sense contracte)
6. Treball domèstic sense assalariar
7. D'altra (especificar-ho)
98. NS
99. NC

P39. En el cas que NO TREBALLES (resposta 3 en P37), quina és la teua situació?

1. No treballe perquè em dedique només a estudiar
2. Treballava però ara estic en l'atur
3. Sóc jubilat o pensionista
4. No treballe però estic buscant treball
5. D'altra (especificar-ho)
98. NS
99. NC

P40. Voldríem preguntar-te si tens al teu càrrec alguna persona de manera freqüent:

1. Sí, tinc a la meua cura a un familiar o a una amigat
2. Sí, tinc a la meua cura al meu fill/a (o fills/filles)
3. No en tinc
4. D'altres (especificar-ho)
98. NS
99. NC

P41. Com obtens els recursos econòmics per fer front a les teues despeses personals durant el curs universitari?

1. Els obtinc per complet de la meua família
2. La major part els obtinc de la meua família i una part els obtinc a través de treballs esporàdics que faig durant el curs
3. La major part els obtinc de la meua família i una altra part per treballar a l'estiu
4. Una part els obtinc de la meua família i una altra part de la beca d'estudis
5. Els obtinc majoritàriament pel meu treball i rep una ajuda puntual de la meua família
6. Faig front sol/sola a les meues despeses
7. D'altra (especificar-ho)
98. NS
99. NC

P42. Si depens econòmicament de la teua família, totalment o parcialment, podries dir-nos quins són els ingressos mensuals dels teus pares, aproximadament?

	Pare	Mare
Menys de 450€	1	1
Entre 451 i 750€	2	2
Entre 751 i 1.200€	3	3
Entre 1.201 i 1.500€	4	4
Entre 1.501 i 2.300€	5	5
Entre 2.301 i 3.000€	6	6
Entre 3.001 i 3.800€	7	7
Entre 3.801 i 4.500€	8	8
Més de 4.500€	9	9
NS	98	98
NC	99	99

P43. Nivell d'estudis del pare:

1. Sense estudis
2. Primaris complets
3. Batxillerat elemental, EGB o equivalent
4. Batxillerat superior o equivalent
5. FP de 1er grau, o equivalent
6. FP de 2on grau, o equivalent
7. Estudis universitaris
98. NS
99. NC

P44. Nivell d'estudis de la mare:

1. Sense estudis
2. Primaris complets
3. Batxillerat elemental, EGB o equivalent
4. Batxillerat superior o equivalent
5. FP de 1er grau, o equivalent
6. FP de 2on grau, o equivalent
7. Estudis universitaris
98. NS
99. NC

P45. Situació laboral del pare:

1. Empresari amb persones assalariades
2. Empresari sense persones assalariades i/o treballador autònom
3. Assalariat amb un contracte fix indefinit
4. Assalariat amb un contracte eventual
5. Assalariat sense contracte
6. Jubilat o pensionista
7. Membre de cooperativa
8. Treball domèstic sense assalariar
9. Aturat
98. NS
99. NC

P46. Situació laboral de la mare:

1. Empresària amb persones assalariades
2. Empresària sense persones assalariades i/o treballador autònom
3. Assalariada amb un contracte indefinit
4. Assalariada amb un contracte temporal
5. Assalariada sense contracte
6. Jubilada o pensionista
7. Membre de cooperativa
8. Treball domèstic sense assalariar
9. Aturada
98. NS
99. NC

P47. Quan es parla de política s'utilitzen normalment les expressions esquerra i dreta. En quina situació et situaries en una escala d'1 a 10 (1 és el més a l'esquerra possible i 10 el més a la dreta possible)?

Esquerra

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

 Dreta

P48. T'agradaria fer alguna observació final en relació amb el que hem parlat?
